T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK BİLGİ, TUTUM VE DAVRANIŞ DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI: ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Vedat DURSUN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Bilgehan TEKİN

Çankırı – 2019

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK BİLGİ, TUTUM VE DAVRANIŞ DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI: ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Vedat DURSUN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Bilgehan TEKİN

Çankırı – 2019

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Bilimsel Etik Bildirimi ..... **iii**
Tez Kabul ve Onay ..... **iv**
Önsöz ..... **v**
Özet ..... **vi**
Summary ..... **vii**
Kısaltmalar ..... **viii**
Tablo Listesi ..... **ix**
Şekil Listesi ..... **xii**

1. GİRİŞ **1**

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE **9**
2.1. Finansal Okuryazarlık 9
2.1.1. Finansal Okuryazarlık Tanımı ve Kavramı 9
2.1.2. Finansal Okuryazarlık Yeterlilik Çerçevesi 11
2.1.2.1. Hedefleri Belirlemek ve Bütçeleme 12
2.1.2.2. Gelir Yönetimi 12
2.1.2.3. Harcama 12
2.1.2.4. Borç Yönetimi 13
2.1.2.5. Tasarruf ve Yatırım 14
2.1.2.6. Varlık Yaratma ve Koruma 14
2.1.3. Finansal Okuryazarlığın Önemi 15
2.1.4. Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler 16
2.1.4.1. Sosyo-Demografik Özellikler 17
2.1.4.2. Aile Geçmişi 17
2.1.4.3. Zenginlik- Servet 17
2.1.4.4. Zaman Tercihleri 18
2.1.4.5. Finansal Memnuniyet 18
2.1.4.6. Umutsuzluk 19
2.1.5. Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesi 19
2.2. Finansal Okuryazarlığın Özellikleri 21
2.2.1. Parayı İyi Yönetmek 21
2.2.2. Bütçe Yönetimi ve Borçlanma 23
2.2.3. Finansal Planlama 24
2.2.4. Finansal Ürün Seçimi 24
2.3. Finansal Okuryazarlığın Bileşenleri 25
2.3.1. Temel Para Bilgisi 25
2.3.2. Gelir Konusundaki Kavramlara İlişkin Bilgi 26
2.3.3. Para İdaresine İlişkin Bilgi 26
2.3.4. Tasarruf ve Yatırıma İlişkin Bilgi 28
2.3.5. Harcama ve Borçlanmaya İlişkin Bilgi 29
2.4. Finansal Okuryazarlığın Önemi 30
2.4.1. Finansal Okuryazarlığın Birey ve Aile Açısından Önemi 30
2.4.2. Finansal Okuryazarlığın Finansal Sistem ve Ekonomi Açısından Önemi 32

3. ÖĞRENCİLERİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ: AMPİRİK BİR UYGULAMA 34
3.1. Araştırmanın Amacı 34
3.2. Araştırmanın Önemi ve Problem Cümlesi 34
3.2.1. Alt Problemler 42
3.2.2. Araştırmanın Hipotezleri 43
3.3. Kısıtlılıklar 44
3.4. Araştırmanın Varsayımları 44
3.5. Araştırma Modeli 44
3.6. Evren ve Örneklem 44
3.7. Veri Toplama Teknikleri 45
3.8. Verilerin Analizi 45
3.9. Bulgular ve Yorum 49

4. SONUÇ VE ÖNERİLER 77
KAYNAKÇA 83
EKLER 98
ÖZGEÇMİŞ 102

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Bilgi, Tutum ve Davranış Düzeylerinin Araştırılması: Adnan Menderes Üniversitesi Örneği adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

19.07.2019

Vedat DURSUN

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Vedat Dursun tarafından hazırlanan Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Bilgi, Tutum ve Davranış Düzeylerinin Araştırılması: Adnan Menderes Üniversitesi Örneği başlıklı bu çalışma, 19.07.2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda [oybirliği/oy çokluğuyla] başarılı bulunarak jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Bilgehan TEKİN	İmza:
Üye	: Doç. Dr. Ali İhsan AKGÜN	İmza:
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Erol YENER	İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ...../..../ 201.. tarih ve ..... Sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Yüksel ÖZGEN
Enstitü Müdürü V.

ÖNSÖZ

Yapmış olduğum "Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Bilgi, Tutum ve Davranış Düzeylerinin Araştırılması: Adnan Menderes Üniversitesi Örneği" isimli çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam sayın Dr.Öğr. Üyesi Bilgehan TEKİN'e; tezin yazım aşamasında ve tashihinde katkılarını esirgemeyen Arş. Gör. Mücahit DURSUN'a ve eğitim hayatım boyunca yetişmemde katkısı olan tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Çalışmamı tamamlamam konusunda moral ve motivasyonumu üst düzeyde tutmama yardımcı olan aileme şükranlarımı sunarım.

19.07.2019

Vedat DURSUN

Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı : Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Bilgi, Tutum ve Davranış Düzeylerinin Araştırılması: Adnan Menderes Üniversitesi Örneği
Tezin Yazarı : Vedat DURSUN
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Bilgehan TEKİN
Anabilim Dalı: İşletme
Bilim Dalı :
Kabul Tarihi : 19.07.2019
Sayfa Sayısı : xii (ön sayfalar) + 97 (tez) + 5 (ekler)
Bu çalışmanın amacı, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeylerinin incelenmesidir. Çalışmanın örneklemini 2018–2019 eğitim-öğretim yılında Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim gören 257 kadın, 216 erkek olmak üzere toplam 473 birey oluşturmuştur. Öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeylerini belirlemek için de "Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 24.00 istatistik programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde kategorik değişkenler için frekans dağılımları verilmiştir. İki bağımsız değişken ile finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri arasındaki farklılığı incelemek için "İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi" (t testi), ikiden fazla değişken ile finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri arasındaki farklılığı incelemek için de "Tek Yönlü Varyans Analizi" (ANOVA) testleri uygulanmıştır. Farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Tukey testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre bireylerin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri ile cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri bölüm, sınıf düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte program türü, anne eğitim düzeyi, kişisel aylık gelir düzeyi değişkenleri arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Çalışmaya katılan öğrencilerin en çok bildikleri finansal kavramlar sırasıyla risk getiri oranları, hazine bonosu ve ek limit faiz oranlarıdır.
Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, finansal eğitim, finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum.

Çankırı Karatekin Üniversity Graduate School of Social Sciences Abstract of Master's Thesis

Title of the Thesis : Research on Financial Literacy Levels of Knowledge, Attitudes and Behavior of The University Student: Adnan Menderes University Example	
Author	**:** Vedat DURSUN
Supervisor	**:** Asst. Prof. Dr. Bilgehan TEKİN
Department	**:** Business
Sub-field	**:**
Date	**:** 19.07.2019

The aim of this study is to examine the financial literacy levels of knowledge, attitudes and behavior of the students who are receiving education at the Faculty of Economics and Administrative Sciences. The sample of the study constituted total of 473 individuals, including 257 females and 216 males, who receive education in different departments of the Nazilli Faculty of Economics and Administrative Sciences of Adnan Menderes University in 2018-2019 academic year. To determine students' levels of attitude and behavior on financial literacy, "Financial Literacy Attitude and Behavior Scale" was used. Descriptive scanning model was used in the study. Statistical analysis was performed using SPSS 24.0 statistical program. In the analysis of data, frequency distributions are given for categorical variables. To examine the relationship between two independent variables and financial literacy levels of knowledge, attitude and behavior, the "significance test of the difference between two means" (t test) and to examine the relationship between more than two variables and financial literacy levels of knowledge, attitude and behavior "one-way variance analysis" (ANOVA) was employed. Tukey test was used to determine which groups causes differences. According to the findings obtained, a significant difference was determined between financial literacy levels of knowledge, attitude and behavior of individuals and gender, age, the department of education, the class level and father education level variables. However, no significant difference was observed between the variables of program type, mother education level and personal monthly income level. The financial concepts that the students who participated in the study know the most are risk return rates, treasury bills and additional limit interest rates, respectively.

Keywords: Financial literacy, financial education, financial knowledge, financial behavior, financial attitude.

KISALTMALAR

GİB	Gelir İdaresi Başkanlığı
KDV	Katma Değer Vergisi
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
PISA	Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
SD	Serbestlik Derecesi
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
SS	Standart Sapma
TBB	Türkiye Bankalar Birliği
TCBHM	Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı
TCKB	Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı
TCMB	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

TABLO LİSTESİ

Tablo No **Sayfa**

Tablo 3.1: Finansal okuryazarlık puanlarının mod, medyan, aritmetik ortalama, çarpıklık ve basıklık değerleri 46

Tablo 3.2: Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği DFA Sonuçları 46

Tablo 3.3: Literatüre göre kabul edilebilir uyum değerleri 47

Tablo 3.4: Finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği'nin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları 48

Tablo 3.5: Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet dağılımları 49

Tablo 3.6: Araştırmaya katılan bireylerin yaş dağılımları 49

Tablo 3.7: Araştırmaya katılan bireylerin öğrenim gördükleri bölümlere göre dağılımları 50

Tablo 3.8: Araştırmaya katılan bireylerin öğrenim gördükleri program türlerine göre dağılımları 50

Tablo 3.9: Araştırmaya katılan bireylerin sınıf düzeylerine göre dağılımları 50

Tablo 3.10: Araştırmaya katılan bireylerin baba eğitim düzeylerine göre dağılımları 51

Tablo 3.11: Araştırmaya katılan bireylerin anne eğitim düzeylerine göre dağılımları 51

Tablo 3.12: Araştırmaya katılan bireylerin kişisel aylık gelir düzeylerine göre dağılımları 51

Tablo 3.13: Araştırmaya katılan bireylerin bileşik faiz hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağilımları 52

Tablo 3.14: Araştırmaya katılan bireylerin basit faiz hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağilımları 52

Tablo 3.15: Katılımcıların kredi kartı ödeme tarihi hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları 52

Tablo 3.16: Katılımcıların kredi kartı faiz oranları hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları 53

Tablo 3.17: Katılımcıların kredi kartı asgari ödeme tutarı hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları 53

Tablo 3.18: Katılımcıların hazine bonosu hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları 53

Tablo 3.19: Katılımcıların hisse senedi hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları 54

Tablo 3.20: Katılımcıların risk getiri oranları hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları 54

Tablo 3.21: Katılımcıların bireysel emeklilik sigortası hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları 54

Tablo 3.22: Katılımcıların hayat sigortası hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları 55

Tablo 3.23: Katılımcıların ek limit ve faiz oranları hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları 55

Tablo 3.24: Cinsiyete göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin t testi sonuçları 56

Tablo 3.25: Program türüne göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin t testi sonuçları 56

Tablo 3.26: Yaşa göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları 57

Tablo 3.27: Post-Hoc Tukey testi sonuçları 58

Tablo 3.28: Katılımcıların yaş durumu değişkenine ilişkin betimsel veriler 58

Tablo 3.29: Bölüme göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları 59

Tablo 3.30: Post-Hoc Tukey testi sonuçları 60

Tablo 3.31: Katılımcıların bölüm değişkenine ilişkin betimsel veriler 61

Tablo 3.32: Sınıfa göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları 62

Tablo 3.33: Post-Hoc Tukey testi sonuçları 63

Tablo 3.34: Katılımcıların sınıf değişkenine ilişkin betimsel veriler 64

Tablo 3.35: Baba eğitim durumuna göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları 64

Tablo 3.36: Katılımcıların baba eğitim düzeyi değişkenine ilişkin betimsel veriler 65

Tablo 3.37: Anne eğitim durumuna göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları 66

Tablo 3.38: Katılımcıların anne eğitim düzeyi değişkenine ilişkin betimsel veriler 67

Tablo 3.39: Gelire göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları..... 68

Tablo 3.40: Katılımcıların gelir düzeyi değişkenine ilişkin betimsel veriler..... 68

Tablo 3.41: Cinsiyete göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin t testi sonuçları 69

Tablo 3.42: Program türüne göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin t testi sonuçları 70

Tablo 3.43: Yaşa göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları..... 70

Tablo 3.44: Katılımcıların yaş değişkenine ilişkin betimsel veriler..... 70

Tablo 3.45: Bölüme göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları..... 71

Tablo 3.46: Post-Hoc Tukey testi sonuçları 71

Tablo 3.47: Katılımcıların bölüm değişkenine ilişkin betimsel veriler 72

Tablo 3.48: Sınıfa göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları..... 72

Tablo 3.49: Post-Hoc Tukey testi sonuçları 73

Tablo 3.50: Katılımcıların sınıf değişkenine ilişkin betimsel veriler..... 73

Tablo 3.51: Baba eğitime göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları..... 74

Tablo 3.52: Post-Hoc Tukey testi sonuçları 74

Tablo 3.53: Katılımcıların baba eğitim değişkenine ilişkin betimsel veriler 75

Tablo 3.54: Anne eğitime göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları..... 75

Tablo 3.55: Katılımcıların anne eğitim değişkenine ilişkin betimsel veriler 75

Tablo 3.56: Gelire göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları..... 76

Tablo 3.57: Katılımcıların kişisel aylık gelir düzeyi değişkenine ilişkin betimsel veriler..... 76

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil No **Sayfa**

Şekil 3.1: Finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği ölçme modeli..... 48

1. GİRİŞ

Son zamanlarda finansal okuryazarlık konusu bankalar, siyasiler, eğitimciler vb. birçok farklı grubun ilgi odağı haline gelmiştir. Günümüzde anlaşılması daha da karmaşık hale gelen ekonomik sistem ve finansal piyasalar ile ilgili kavramlar genç nüfusun finansal okuryazarlık düzeylerini de etkilemektedir. Bu durum, politika yapıcıların genç nüfusun ekonomi ve finans alanları ile ilgili bilgi düzeylerini yükseltmeye yönelik yeni ve farklı politikalar geliştirmelerini zorunlu hale getirmektedir (Kılıç, Ata ve Seyrek, 2015: 130).

İnsanların finansal bilgi düzeylerinin yetersiz olması finansal kararlar almalarını oldukça zorlaştırmaktadır. İş dünyasında finansal kararlar genellikle finans ya da muhasebe yöneticileri tarafından alınırken hane halkında ise bu kararlar genellikle anne-baba tarafından alınır. Bundan dolayı ailesiyle birlikte yaşayan öğrenciler belli bir döneme kadar bireysel finansal karar verme zorunluluğu hissetmezler (Kılıç vd., 2015: 131).

Finansal okuryazarlık meselesi yalnızca bireysel yatırım yapanların problemi olmayıp bununla birlikte yüksek seviyede yönetici gruplarının ve şirketlerin global düzeyde karşılaşabilecekleri bir problemdir. Ekonomik kriz dönemlerinde işletmeler riskli yatırımlardan kaçınırlar. Bundan dolayı finansal okuryazarlık seviyesi yüksek olan yöneticiler bağlı oldukları kurumun gelişmesine de katkı sağlarlar (Bay, Catasús ve Johed, 2014: 37-38).

Finansal okuryazarlık konusu daha çok finansal risk ve fırsatları görebilme aynı zamanda daha fazla tasarruf yapılması bakımından da oldukça önemlidir. Bireylerin emeklilik döneminde ekonomik sıkıntıya düşmemeleri, finansal okuryazarlığın gelişimine bağlıdır (Altıntaş, 2009: 152). Finansal okuryazarlık konusu insanların geleceğini etkileyen önemli bir konudur. Özellikle Türkiye gibi genç nüfusun yoğun olarak yaşadığı ülkeler için genç nüfusun finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılması gelecekte yaşanabilecek muhtemel problemleri önlemek için oldukça önemlidir (Kılıç vd., 2015: 132-133).

Finansal okuryazarlık konusunun ayrıntısına geçmeden finans hakkında temel bazı kavramları bilmek gerekmektedir. Bu kavramlardan ilki finans kavramıdır. Günlük hayatta finans kavramıyla sık karşılaşmaktayız. Finans konusunda çeşitli tanımlar mevcuttur. Türk Dil Kurumu (2018), finans kavramını "ihtiyaç duyulan fonların uygun koşullarda sağlanması ve etkin bir şekilde kullanılması" olarak tanımlamaktadır. Khan ve Jain (2008: 1)'e göre ise finans, parayı yönetme sanatı ve bilimidir. Sanat olarak adlandırılması para yönetiminde yaratıcı bir yetenekle etkili kararlar alabilme özelliğinden kaynaklanmaktadır. Genel olarak finans denince, şahısların, kurumların ve işletmelerin yararlanabilecekleri para, fon ve sermaye anlaşılmaktadır (Okka, 2010: 6-8). Tanımda da açıkça belirtildiği üzere finans gündelik yaşamda herkesi ilgilendiren bir olgudur. Diğer bir ifade ile hem gerçek hem de tüzel kişilerin ekonomi dünyasındaki ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için finans gerekli bir unsurdur. Sürekli gelişmekte ve değişmekte olan dünyada finans kavramı da gün geçtikçe yeni fonksiyonlar türetmektedir.

Finansı tanımlarken bir bütün halinde tanımlamak gerekmektedir. Bu nedenle finansal yönetim kavramını açıklamak gerekir. Weston ve Brigham'dan aktaran Paramasivan ve Subramanian (2009: 3-5)'a göre finansal yönetim, bireysel güdüler ve işletme hedeflerinin uyumlaştırıldığı ve finansal kararların alındığı alandır. Finansal kararları alan bireylerin bu kararları alırken işletme çıkarlarını ve hedeflerini göz önünde bulundurması gerekmektedir. Bireysel güdülerle işletme hedeflerinin uyumlaştırılmadan alınan finansal kararlar her ne kadar doğru görünsede etkili olmayacaktır. Joshep ve Massie (2003) ise finansal yönetimi, verimli operasyonlar için gerekli olan kaynak teminini sağlama ve bunları etkin kullanma yoluyla oluşturulan operasyonel bir faaliyet olarak tanımlamaktadır (Aktaran: Paramasivan ve Subramanian, 2009: 2-3). İktisadi yaklaşımların temelini oluşturan "kıt kaynaklarla sınırsız ihtiyaçları karşılama" doktirininden hareketle de finansal yönetimi açıklamak mümkündür. İnsan ihtiyaçları sonsuz fakat bu ihtiyaçları karşılayabilecek mevcut kaynaklar sınırlı olduğundan, bu kaynakların tam zamanında temin edilmesi ve temin edilen bu kaynakların etkin ve verimli kullanılması, operasyonlara etkili bir biçimde entegre edilmesi başarılı finansal yönetimle gerçekleşmektedir. Sonsuz ihtiyaçlara sahip olan insanın ihtiyaçlarını minimum maliyetle karşılayabilmesi için finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olması

gerekmektedir. Finansal okuryazarlık konusunun detaylarına girilmeden önce finansal okuryazarlık kavramını tanımlamakta yarar görüyoruz.

Finansal okuryazarlık kavramını tam olarak anlayabilmek için öncelikle "okuryazarlık" kavramını anlamak gerekmektedir. TDK (2018) tarafından tanımlanan okuryazar kelimesi "okuması yazması olan, öğrenim görmüş (kimse)" anlamına gelmektedir. Okuryazarlık kelimesinin tanımı ise "okuryazar olma durumu" olarak verilmektedir. Longman (2013: 8-10) okuryazarlığı, "okuyabilme ve yazabilme durumu" olarak tanımlar. Altun (2005: 446-448)'a göre okuryazarlık bir etkileşim ve toplumda var olan birikimleri, yetenekleri, topumsal ilkeleri anlama, birbirine aktarma, değerlendirebilme ve gelecek nesillere iletme yöntemidir. Ancak okuryazarlık sadece okuma ve yazmadan ibaret değildir. Kurudayıoğlu ve Tüzel (2010: 297) okuryazarlık ve okuma-yazma kavramları arasındaki farklılıkların aşağıdaki maddelere göre belirlenmesinin mümkün olduğunu belirtmişlerdir. Bu maddeleri şu şekilde sıralamak mümkündür;

- Okuma-yazma simgeleri açıklamaya; okuryazarlık anlaşılır kılmaya dayalıdır.
- Okuma-yazma alfabetik düzene göre simgeleri açıklama ve anlam eşleştirmeye dayanırken, okuryazarlıkta bunlara ek olarak yüksek seviyede mantıksal yaklaşıma dayalı olan anlamlaştırma durumu sözkonusudur.
- Okuma-yazma, okuyup/okuyamama yazıp/yazamama durumunu gösteren bir kategoriyi belirtir. Okuryazarlık ise ne derece okuryazar olduğunu belirtir.
- Okuma-yazma alfabetik kodları çözümlemeye dayanırken, okuryazarlık kişinin akıl yürütebildiği birikim, yetenek, toplumsal ilke ve örüntülerden oluşan dünya üzerindeki her şeyi anlamaya dayanır.

Okuma-yazmanın kesin bir tanımı literatürde yapılmaktadır. Ancak okuryazarlığın tanımı önüne gelen nesne ile sürekli olarak değişmektedir. Buna medya okuryazarlığı, kütüphane okuryazarlığı, internet okuryazarlığı, elektronik okuryazarlığı ve finansal okuryazarlık örnek olarak verilebilir (Bawden, 2001: 219-221). Her ne kadar okuryazarlık kelimesini tanımlarken içerisinde okuma-yazma terimleri geçsede aslında bu terimler birbirinden oldukça farklıdır. İngilizcede okuryazarlık anlamına gelen "literacy" kelimesi daha önceleri "harfler aracılığıyla

metinleri okuyabilme ve yazabilme" anlamındayken, çağımızda bu kelime anlamsal olarak daha da gelişmiş ve artık "harfleri ve literatürü tanıma, okuma ve yazma bilme ve eğitimli, bilgili, kültürlü kişi olma" olarak tanımlanmaktadır. Ülkemizde de okuryazarlık kelimesi genel anlamıyla "okuma yazma bilme becerisi" olmasına rağmen günümüzde bu anlam daha da genişlemekte, İngilizcedeki anlam genişlemesine benzer bir hal almaktadır.

Finans kavramı ile okuryazarlık kavramı birleştirildiğinde ortaya finansal okuryazarlık kavramı çıkmaktadır. Finansal okuryazarlığı bu iki kavramın tanımlarına bakılarak açıklamak gerekirse, finansı okuma, okuduğunu anlama ve yorum yapma anlamı ortaya çıkmaktadır.

Medeniyetin temel birimi olduğuna inanılan ailenin, fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerine ulaşmaları için tek yolun ev ekonomisinden geçtiğine inanan Ellen Richards 1899'da ev ekonomisi hareketini başlatmış ve bu hareketi 1908'de kurulan Ev Ekonomisi Derneği (The Home Economics Association) bilimsel çalışmalarla devam ettirmiştir (Öztürk, 2015: 114-117).

1957 yılında, Milton Friedman sürekli gelir hipotezini (PIH) geliştirmiştir. Bunun bir tüketim teorisi olduğunu belirtmiştir. En basit şekliyle düzenli seçimler, tüketicilerin mevcut gelirleri tarafından değil ancak uzun vadeli gelir beklentileri aracılığıyla belirlenmiştir. Friedman'ın temel sonucu; gelirdeki kısa süreli geçici değişikliklerin tüketicilerin harcama davranışları üzerinde çok az etkiye sahip olmuştur (Aktaran: Öztürk, 2015: 121-123).

Becker (1965), bir hane halkı üyesinin zamanını verimli kullanmasının önemini vurgulamıştır (Aktaran: Öztürk, 2015: 117-119). Örneğin, bir insanın hayatını idame ettirebilmesi için zamanını verimli kullanarak gereken geliri elde etmek durumunda ve bunun için uykusundan, yemek süresinden feragat etmesi gerekmektedir. Ancak ekonomik olarak iyi durumda olan ülkelerde yaşayan bireylerin, çalışma sürelerine ayıracakları ek süreler kendilerine ek fayda sağlamaktadır. Ya da ek zamanlarından feragat etmek istemeyen bireyler, yeterli gelire ulaştıklarında geriye kalan zamanı boş zaman olarak değerlendirmiştir. Bu çalışma, bilimsel çalışma olarak hane halkını

gözlemlemek için ilk makaleler arasında yerini almıştır. (Becker, 1965; Aktaran: Öztürk, 2015: 119-121). Ayrıca bu çalışma, insanların neden ve nasıl finansal kararlar aldığını anlamak için çok önemlidir.

1899'da ilk adımları atılan "bireysel finans" kavramı günümüzde sıklıkla üzerinde durulan konulardan biri haline gelmiştir. Bireyin finansal hayatında başarılı olması, refah düzeyini yükseltmesi ve buna bağlı olarak mutlu bir hayat sürmesi anlamına gelebilir. Bireylerin, hane halklarının daha mutlu bir hayat yaşamasının önemini kavrayan devletler, bireylerin finansal açıdan bilinçlendirilmesi için eğitim faaliyetlerine daha da önem vermeye başlamışlardır (Bawden, 2001: 231-233). Finans hakkında rasyonel karar verebilmesi için kişide finansal farkındalığın oluşması gerekmektedir.

Finansal farkındalık, finansal ürün ve kavramlar hakkında finansal tüketicilerin bilgilerini ve bu bilgileri anlama düzeylerini geliştirmelerini ve bilgilendirme, rehberlik etme ve/veya tavsiyelerle finansal risk ve fırsatları daha iyi fark etmelerini, daha bilinçli tercih yapmalarını, yardım için nereye başvurması gerektiğini bilmelerini ve finansal refahlarını artırmak için diğer tüm finansal faaliyetleri yapmalarını sağlayan bir kavramdır (OECD, 2005). 1970'lerde Cardiff Üniversitesinden Lee ve Tweedie finansal bilgi düzeylerinin farklı yönlerini ortaya koymak amacıyla çeşitli araştırmalar yapmışlardır ve finansal farkındalığı daha önce belirlenmiş yöntemlere göre ölçmüşlerdir. Ancak bu araştırmanın sonucunda finansal farkındalığın olası nedenlerine ya da sonuçlarına ilişkin bir saptama yapılmamıştır. Burada bireylerin istenilen sonuçları elde etmek için aldıkları kararların, mali sonuçlarını değerlendirmek amacıyla sahip oldukları bilgileri yorumlamaları gerektiğinden, finansal okuryazarlığın karmaşık bir olgu olarak kavramsallaştırılması gerektiği önerilmiştir. Aynı zamanda finansal farkındalığın finansal okuryazarlığın bir parçası olduğu ve finansal okuryazar olabilmek için finansal farkındalığa ihtiyaç olduğu ileri sürülmüştür (Mason, 2003: 54-55).

İnsanların finans dünyasının karmaşık yapısını anlayıp yorumlayabilmesi ve önemli kararlar alabilmesi için bazı finansal yetilere sahip olması gerekir. Yetenek kavramı TDK (2018) tarafından, "Bir kimsenin bir şeyi kavrama ve yapabilme niteliği,

kabiliyet" olarak tanımlanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında kişilerin finansal konularda fikir sahibi olması ve finansal konularda karar alabilme yetisine sahip olması gerekir. Bugün alınabilecek hatalı bir finansal karar, gelecekte bizi olumsuz etkileyebileceğinden finansal bilgi ve birikimimizi geliştirmemiz kendi finansal refahımız açısından olumlu bir durum teşkil edecektir. Globalleşen dünyada değişen finansal yapıların bir fırsat olarak karşımıza çıkmasını sağlamak amacıyla finansal bilgi düzeyini maksimum seviyede tutabilmek ve finansal durumu sıkıntıya sokacak finansal sonuçlarla karşılaşmamak için finansal yeteneklerimizi değişen dünya düzenine göre şekillendirmek gerekir (Mason, 2003: 55-57).

Finansal yeteneği başlı başına tanımlamak yanlış olacaktır. Finansal bilgi ve anlama, finansal yeteneği açıklayabilmek için anlaşılması gereken kavramlardan bir tanesidir. Finans, paranın fonksiyonlarını, kullanım alanlarını ve paranın doğası hakkında bilgiye sahip olma ve bu bilgileri anlama olarak tanımlanmıştır (Mason, 2003: 57-58). Finansal anlayış, gündelik finansal sorunlarla baş edebilmek için gerekli olan finansal becerileri geliştirmede ilk adımdır. Ayrıca finansal konularda seçim yapabilme ve optimal kararı alma konusunda yardımcı olmaktadır (Mason, 2003: 57-59). Bireylerin finansal yeteneğe sahip olup olmadıklarını, daha geniş kapsamda bakılacak olunursa finansal okuryazar olup olmadıklarını anlayabilmeleri, öncelikle finansal bilgilerinin ve bu finansal bilgileri anlama düzeylerinin ne kadar gelişmiş olduğunu belirlemelerinden geçmektedir.

TDK (2018) beceriyi, "herhangi birinin fiziksel veya zihinsel bir uğraş sonucunda bir işi rahat ve profesyonelce sürdürebilmesi" olarak tanımlamaktadır. Yetkinlikler ise bireyin birbirinden farklı durumlarda, daha iyi sonuçlar almasını sağlayan karakteristik özelliklerdir (Ünsar, 2009: 45-46). Finansal beceriler ve yetkinlik, gelecek için planlama yapabilmek ve gündelik para yönetimi için gereklidir. Finansal bilgi ve beceriye sahip olanlar hem kendi durumlarını hem de kendi alanı dışında kalan durumları içeren finansal konuları doğru ve etkili yorumlayabilirler. Aynı şekilde finansal beceriye sahip olma, herhangi bir bilgi donanımı olmadan ve bu bilgiyi kullanmasını bilmeden mümkün değildir. Finans konularında etkili olan kişi finansal problemleri belirler ve bu problemleri çözüme kavuşturabilmek için doğru ve kalıcı yöntemler geliştirir (Mason, 2003: 56-59).

Finansal yetkinliğe sahip olmayan bireylerin, her ne kadar finansal bilgiye sahip olurlarsa olsunlar, bu bilgileri kullanmayı bilmiyorlarsa ve hayatlarına entegre edemiyorlarsa finansal konularda başarısız olmaları kaçınılmazdır. Bireyin finansal bilgilerini kullanabilmesi ve edinmiş olduğu tecrübelerini daha etkili finansal kararlar alabilmek için doğru yönde kullanması onun finansal becerilerini etkili kullanması anlamına gelmektedir.

Finansal sorumluluk, sadece bireyin geleceği için değil aynı zamanda daha geniş etkiye sahip olan toplumun geleceğini de etkileyen finansal kararları alabilme yetisidir. Alınan finansal kararlar sadece kişinin değil ailesinin ve toplumun da etkilenmesi anlamına gelmektedir (Mason, 2003: 59-61). Bireyin finansal bir karar alırken geniş çaplı düşünmesi gerekmektedir. Hızlı ve planlanmadan alınan yanlış kararlar kişiyi hem ailevi hem de yaşadığı toplum olarak olumsuz etkileyebilir. Bu açıdan bakıldığında bireyin finansal bir karar alırken, finansal sorumluluklarını hem ailevi hem de toplumsal açıdan değerlendirmesi gerekmektedir. Bireyin finansal sorumluluklarının farkında olması ve ona göre davranışlarını şekillendirmesi ise ancak finansal okuryazar olmasıyla sağlanabilmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda çalışmanın amacı, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeylerinin incelenmesidir. Çalışmanın örneklemini 2018–2019 eğitim-öğretim yılında Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim gören 257 kadın, 216 erkek olmak üzere toplam 473 birey oluşturmuştur. Öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeylerini belirlemek için de "Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmada yöntem olarak "betimsel tarama modeli" kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 24.00 istatistik programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde kategorik değişkenler için frekans dağılımları verilmiştir. İki bağımsız değişken ile finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri arasındaki farklılığı incelemek için "İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi" (t testi), ikiden fazla değişken ile finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri arasındaki farklılığı incelemek için de "Tek Yönlü Varyans Analizi" (ANOVA) testleri uygulanmıştır.

Çalışma 4 bölümden oluşmaktadır.

- Araştırmanın ilk bölümünde, araştırma hakkında genel bilgi elde edilmesini sağlayan tanımlara, kavramlara ve finansal okuryazarlık üzerine yurt içinde ve yurt dışında daha önce yapılmış olan çalışmalara yer verilmiştir.
- Araştırmanın ikinci bölümünde, finansal okuryazarlık ve finansal eğitim ile ilgili kavramsal tanımlar, finans eğitimi ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişki ve finansal okuryazarlığın özellikleri ve bileşenleri hakkında bilgi verilmiştir.
- Araştırmanın üçüncü bölümünde, amacı, önemi ve problem cümlesi, kısıtlılıkları, varsayımları, araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve verilerin analizi, bulgular ve yoruma yer verilmiştir.
- Araştırmanın son bölümünde ise, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde finansal okuryazarlık kavramını anlamaya yardımcı olacak alt başlıklara yer verilmiştir.

2.1. Finansal Okuryazarlık

Finansal okuryazarlık özellikle son yıllarda finansal piyasaların gelişmesi ve hem bireylerin hem de işletmelerin bu konudaki yetersizliği düşünüldüğünde daha da önemli bir kavram haline gelmiştir. Bireylerin finansal okuryazar olmak istemeleri ve bu doğrultuda hükümetlerin finansal okuryazarlığı geliştirmeye yönelik almış olduğu kararlar konunun önemine vurgu yapmaktadır. Finansal okuryazarlığın sadece bireye değil aynı zamanda finansal piyasalara ve toplumsal refaha katkıları düşünüldüğünde üzerinde yeterince durulması gerekilen önemli bir konu olduğu görülmektedir.

2.1.1. Finansal Okuryazarlık Tanımı ve Kavramı

Finansal okuryazarlık son yıllarda, özellikle gelişmiş ülkelerde hükümetler, bankacılar, işverenler, toplumun çıkar grupları, finansal piyasalar ve diğer kuruluşlar olmak üzere çeşitli gruplar üzerinde oldukça ilgi görmüştür (Al-Tamimi ve Bin Kalli, 2009: 500). Bu gruplar, finans eğitimi girişimlerinin geliştirilmesi ve nasıl okuryazar bir insan olunacağını anlamak için ya da diğer bir deyişle, günlük finansal işlemleri anlama ve kendi ihtiyaçlarına uygun doğru seçimleri yapmak için bilgi, anlama, beceri ve yeterliliğe sahip olmak istemişlerdir (OECD, 2008). Gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan ülkemizde de finansal okuryazarlık konusu gündemin kaçınılmaz konularından biri haline gelmiştir. Gerek üniversitelerin bu anlamda atmış olduğu adımlar, gerekse bakanlıkların kamuoyunu bilinçlendirme adına yapmakta olduğu faaliyetler konunun ne kadar ciddi olduğunu gözler önüne sermektedir. Finansal okuryazarlık, özellikle ABD'de "mülkiyet toplumu" kavramının giderek yaygınlaşmasından bu yana, yetişkinler arasında finansal yeterlilikleri hakkında şüpheler doğurmaya başlamıştır. The National Foundation for Educational Research'a göre finansal okuryazarlık, parayı doğru değerlendirebilme ve etkili kullanabilme yeteneğidir (NFI, 2006: 2-4). ABD Merkez Bankası Eski

Başkanı Alan Greenspan bir konferansta yaptığı konuşmasında şöyle söylemektedir (Greenspan, 2003: 20);

> *Bir nesil öncesiyle karşılaştırıldığında bugünün finans dünyası yeterince karmaşık bir hal almıştır. Bundan yaklaşık otuz yıl önce, yerel bankalar ve tasarruf kurumlarında vadesiz mevduat ve tasarruf hesabını anlamak yeterliydi. Şimdi ise tüketicilerin geniş finansal ürün, hizmet yelpazesi ve tedarikçiler arasında ayrım yapması gerekir. Geçmişte, az borçlu nesillerin, kredi durumları için bileşik faizin etkisi ve kredi hesaplarının kötü yönetilmesinin etkileri gibi konuları kapsamlı bir şekilde anlamalarına gerek yoktu. Bugün ise, telekomünikasyon teknolojilerinin ilerlemesi ve diğer yeni teknolojik araçların geliştirilmesi, kredi kullanılabilirliğini ve diğer bankacılık hizmetlerini genişletmiştir. Daha genel olarak, bu gelişmeler, tüketicilerin para çekmeden borçlanmaya kadar her türlü geleneksel finansal işlemlerini bilgisayar aracılığıyla yapılabileceğini bilmesi gerektiği anlamına gelmektedir* (Greenspan, 2003: 20).

Kişilerin sahip olmak istediği en önemli özelliklerden biri, parayı etkili ve verimli kullanabilme yetisine sahip olmaktır. Finansal okuryazarlık, İngiltere'deki "The Department for Education and Skills" tarafından, bugünün değişen dünyasında fırsatların belirlenmesi ve bunlardan en iyi şekilde yarar sağlamanın anahtarı olan finansal kararlar alabilme yeteneği, her birey için önemli bir yaşam becerisi olarak açıklanmıştır (Clercq, 2009: 1-3). Bireylerin içinde yaşadığı dünyayı daha kolay anlamasını sağlayan finansal okuryazarlık, kişileri daha mantıklı ve cesaretli olmaya itmekte ve ekonomik sorunları anlamalarını sağlamaktadır (Gerek ve Kurt, 2011: 61). Finansal okuryazarlık genel olarak doğru tercihler yapmak için özellikle finansal piyasa ürünlerinin risk ve karışıklıklarını anlama ve bunlara aşinalık sağlanması olarak tanımlanmaktadır. Olanakları ölçüsünde yaşamak zorunda olan kişiler, finans konusunda mantıklı tercihler yapabilmesi için yeterli finansal bilgiye sahip olması ve finansal sorunlarla mücadele edebilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda bu kişilerin gelecek dönem planlaması yapmak, banka borçlarını kapatmak ve giderlerini kontrol

edebilmek gibi doğru finansal hareketler sergilemesi gerekmektedir (Chinen ve Endo, 2012: 33-36).

Bireysel finansal okuryazarlık, bireyin parasal refahını etkileyen finansal koşulları anlama, yorumlama, idare etme ve yazma yeteneğidir. Bu, finansal seçenekleri ayırt etme, parasal ve finansal konuları tartışma, gelecek için plan yapma ve gündelik finansal kararları etkileyen hayatın akışındaki olaylara etkin bir biçimde yanıt verme gibi genel ekonomi içindeki etkinlikleri de içermektedir (Vitt vd., 2005: 7-9). Kişilerin değişkenlik gösteren ekonomiyi kavraması, bilgi ve becerilerini sürekli artırmasıyla ilgilidir. Bireyin, devamlı olarak değişim gösteren dünyayı anlayabilmesi için yaşanan finansal durumlardaki gelişmeleri sürekli takip etmesi ve yeniliklere açık olması gerekmektedir. Ancak bu şekilde yaşadığı dünyayı daha kolay anlayabilmesi mümkün olacaktır.

2.1.2. Finansal Okuryazarlık Yeterlilik Çerçevesi

Para yönetiminde başarılı olmak isteyen her birey yeterli düzeyde finansal yeterliliğe sahip olmalıdır. CFLRI (2013: 61), finansal yeterlikleri temel bilgi, ileri düzey bilgi ve beklenen eylem/davranışsal sonuçlar olarak ayırmaktadır. 2012 yılında The World Bank (Dünya Bankası) ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından düzenlenen araştırmada da yine aynı şekilde bireylere finansal bilgi, davranış ve tutumlara yönelik sorular sorularak finansal okuryazarlık seviyeleri belirlenmiştir (SPK, 2013). Aşağıda maddeler halinde yazılanlar CFLRI (2013: 63-66) derlenerek oluşturulmuştur. İfade şekilleri, temel konularda (1, 2, 3…), finansal bilgi (a, b, c…), finansal davranış (i, ii, iii…) ve finansal tutum (**.**) olarak gösterilmektedir. Örneğin, hedefleri belirlemek ve bütçeleme konu başlığında kısa ve uzun vadeli hedefler arasındaki farkı anlamak bir finansal bilgi iken finansal ihtiyaçlar ve hedefleri planlamak için çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgi ve tavsiyeleri kullanmak bir finansal davranıştır. Kısa ve uzun vadeli finansal hedeflerin belirlenmesi ve düzenli olarak gözden geçirilmesi ise finansal tutum olarak nitelendirilmektedir (Öztürk, 2015: 14-18).

2.1.2.1. Hedefleri Belirlemek ve Bütçeleme

a. Kısa ve uzun vadeli hedefler arasındaki farkı anlamak.
b. Kısa ve uzun vadeli finansal hedeflerin önemini kavramak.
c. Bütçe yapılışını ve bütçeleme ilkelerini anlamak.

i. Finansal ihtiyaçları ve hedefleri planlamak için çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgi ve tavsiyeleri kullanmak.
ii. Finansal planlamanın yaşam hedeflerine ulaşmadaki katkılarını anlamak.
iii. Farklı kaynaklardan alınan finansal tavsiyeleri değerlendirmek.
iv. Bireysel ve hane halkı finansal refahına etki eden finansal kararları anlamak.

- Kısa ve uzun vadeli finansal hedefleri belirlemek ve düzenli olarak gözden geçirmek.
- Bütçe hazırlamak ve düzenli olarak gözden geçirmek.
- Hedeflere ulaşmak için bütçe belirlemek (Öztürk, 2015: 15-18).

2.1.2.2. Gelir Yönetimi

a. Düzenli ve düzensiz kaynaklar ve gelir değeri de dahil olmak üzere gelirin farklı kaynaklarını tespit etmek.
b. Bir banka hesap özetinin farklı bileşenlerini anlamak.

i. Gelirin harcama ve tasarruf özelliğinin yaşam evrelerine göre değiştiğini anlamak.
ii. Farklı vergileri ve bunların gelir ve harcama üzerindeki etkilerini anlamak.

- Bütçe hazırlamak ve düzenli olarak gözden geçirmek.
- Yükümlülükleri yerine getirebilmek için geliri düzenli olarak incelemek ve geliri artırmanın yollarını araştırmak (Öztürk, 2015: 15-18).

2.1.2.3. Harcama

a. Paranın belirli bir miktarı için harcama seçimlerini araştırmak.
b. Nakit, kredi kartı, taksitli satın alma gibi, harcamanın farklı yollarını anlamak.

c. İstek ve ihtiyaç arasındaki farkı ve bu ikisinin arasındaki dengenin nasıl kurulduğunu anlamak.

i. Finansal ihtiyaçların ve finansal durumların hayat boyunca değiştiğini anlamak.
ii. Harcama öncesi tüm harcama seçeneklerinin kontrolünün önemini kavramak.
iii. Düzensiz gelir ve gider durumlarına karşın zaman içinde harcamaları düzenlemeyi bilmek.

- Harcamaları bütçeye uygun bir şekilde ve düzenli olarak takip etmek.
- Harcama önceliklerini belirlemek.
- Harcama ve tasarrufları, uygun para yönetimi stratejilerini kullanarak takip etmek.
- Büyük harcamalar için planlar yapmak.
- Bireysel ve aile borçlarının düzenli değerlendirmesini yapmak (Öztürk, 2015: 16-18).

2.1.2.4. Borç Yönetimi

a. Borçlanma olduğunda sorumluluklarını anlamak.
b. Kredi ve faizin nasıl çalıştığını anlamak.
c. Borcun bütçe üzerindeki etkilerini anlamak.
d. Tüketici kredi derecelendirme hakkında bilgi sahibi olmak.

i. İyi ve kötü borç arasındaki farkı anlamak.
ii. Kötü borcun uzun vadeli etkilerini anlamak.
iii. Kredi derecelendirmenin kredi alma üzerindeki etkilerini anlamak.

- Borcu uygun bir düzeyde yönetmek.
- Borcu azaltmak için plan yapmak.
- Finansal ödeme yükümlülüklerini yerine getirmek.
- Borçlanmaya karar vermeden önce farklı kaynakların borçlanma maliyetlerini karşılaştırmak.
- Olası yüksek faizli borcu önlemek (Öztürk, 2015: 16-18).

2.1.2.5. Tasarruf ve Yatırım

a. Harcama ve tasarruf seçeneklerini karşılaştırmak ve anlamak.
b. Bankalar da dahil olmak üzere farklı finans kurumları ve ürünlerinin niteliği ve rolünü anlamak.
c. Küçük ama düzenli tasarrufun önemini ve faydalarını anlamak.
d. Bileşik faizi anlamak.

i. Tahvil, hisse senedi vb. gibi çeşitli varlık sınıfları arasındaki farkı ve her bir sınıfın risk düzeyini anlamak.
ii. Farklı yatırım seçeneklerinin volatilite ve risk seviyelerini anlamak.
iii. Hayat boyunca bireysel risk ve yatırım profilinin değiştiğini anlamak.
iv. Bir finansal ürünün tarihsel performansındaki korelasyon eksikliğini ve gelecekteki performansını anlamak.
v. Çeşitli portföy seçenekleriyle yatırım yapmanın iyi bir seçenek olduğunu anlamak.

- Düzenli tasarruf alışkanlığını yakalamak.
- Emeklilik, çocukların eğitimi gibi kısa ve uzun vadeli etkinlikler için gerçekçi bir tasarruf planı hazırlamak ve uygulamak.
- Risk ve yatırım profiline uygun yatırımlar seçmek.
- Yatırım için bir karar vermeden önce bilgi toplamak ve mali danışmanlardan toplanan bilgileri değerlendirmek.
- Tasarrufu artırmak için farklı yatırım ürünlerini incelemek ve riske göre değerlendirmek.
- Yatırım yapmadan önce ücretler, risk, finansal ürün ve hizmetlerin faydalarını da içeren maliyetleri karşılaştırmak (Öztürk, 2015: 17-18).

2.1.2.6. Varlık Yaratma ve Koruma

a. Kişisel ve hane halkı zenginliğini artırmak için hayat boyu gelir artırma gerekliliğini anlamak.

b. Bireyler, aileler ve toplumlar için farklı finansal riskleri tanımlama ve bunların nasıl yönetildiğini anlama yeteneği.
c. Uygun sigortaya olan ihtiyacını anlamak.
d. Varlık koruma şekli olarak bir vasiyetname gerekliliğini anlamak.

i. Finansal risklerin azaltılmasında sigorta rolünü anlamak.
ii. Sigorta yaşam boyu değişmesi gerektiğini anlamak.
iii. Dolandırıcılıkları tanımak ve bunları önleme yollarını anlamak.
iv. Yerel, ulusal ve küresel finansın mali kişisel ve aile bütçesine etkilerini anlamak.
v. Acil fon ve vekâletnameye sahip olmanın önemini anlamak.

- Zaman içinde geliri artırmayı planlamak.
- Uygun sigortanın yaşam evresi ve gelir düzeyine uygun olması gerektiğini yorumlamak.
- Bir vasiyetname hazırlamak, güncel tutmak ve güvenli, erişilebilir bir yerde saklamak.
- Bir acil durum fonu veya acil fon erişimi sağlamak ve vekâletin gücünü deneyimlemek (Öztürk, 2015: 17-18).

2.1.3. Finansal Okuryazarlığın Önemi

İnsanların modern toplumda, kullanılabilir finansal ürün/ hizmetlerin artan çeşitliliği ve karmaşıklığı ile baş edebilmek ve hayatta kalabilmek için finansal okuryazarlık becerilerini geliştirmeleri gerekli hale gelmiştir. Beal ve Delpachitra (2003), pazar payı elde edebilmek için birbiriyle güçlü bir rekabet içinde olan finansal kurumlar sayesinde, finansal piyasalardaki kısıtlamaların kaldırıldığını ve bu sayede kredi almanın kolaylaştığına değinerek finansal becerilere sahip olmanın daha önemli hale geldiğini vurgulamışlardır. Bunlara ek olarak, kredi kartı almak daha kolay hale gelmiştir ve genellikle kredi kartı mal ve hizmetler için ödeme aracı olarak kabul edilmektedir. Bu, bireysel kredilere ve diğer ödeme seçeneklerine daha kolay erişim sağlamasıyla birlikte aynı zamanda hem kişisel ve hane halkı borç düzeylerinde hem de tüketim harcamalarında artışlara yol açmaktadır (Beal ve Delpachitra, 2003: 65-68).

Finansal okuryazarlık becerilerine sahip olmak, hem finansal problemleri çözmek hem de bunları daha önceden öngörüp kaçınmak ve aynı zamanda refah içinde, mutlu ve sağlıklı bir hayat sürdürebilmek açısından önemlidir. Finansal sorunlar genellikle boşanma, akıl hastalığı ve çeşitli kötü deneyimlerin temelini oluşturmaktadır. Bu sebeple paranın kullanılması özellikle evli olan çiftlerin bilmesi gereken bir konudur. Australian Institute of Family Studies'in raporuna göre gelecek kaygısı ve meslek hususundaki kaygıların aile içi huzursuzluğa ve tartışmalarla beraber ilişkilerdeki sevgi ve saygının azalmasına yol açabileceği gibi evli çiftlerin boşanmalarında finansal problemler önemli bir rol oynamaktadır (Beal ve Delpachitra, 2003: 65-69). Diğer yandan finansal problemler, insanlarda duygusal kırılmalara, streslere, depresyonlara sebebiyet verdiği gibi insanlara olan saygıyı da azaltıp aile içi tartışmaları tetikler ve bunun sonucunda boşanmaları artırabilir (Beal ve Delpachitra, 2003: 69-71). Finansal okuryazarlık becerilerinin öneminin vurgulandığı bir başka önemli konu ise emeklilik ve emeklilik için planlamanın önemidir. Beal ve Delpachitra (2003) dünya çapında hükümetlerin vatandaşlarını, emeklilik gelirleri için daha fazla sorumluluk almaya ve kamu emekliliğinden uzaklaşmaya teşvik ettiklerini belirtmektedir. Sonuç olarak bu insanların emeklilik fonları ve bu fonların nasıl işlediği hakkında daha fazla bilgi sahibi olması gerekmektedir. Özellikle gençlerin, emekliliğin yaşamları üzerinde ne gibi bir etkiye sahip olduğunu bilmesi açısından önemlidir. (Beal ve Delpachitra, 2003: 71-74).

2.1.4. Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler

Finansal okuryazarlığı incelerken sadece finansal okuryazarlığın ne olduğunu anlamak yeterli değildir. Genel olarak finansal okuryazarlık hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla finansal okuryazarlığı etkileyen faktörleri de incelemek gerekir. Aşağıda finansal okuryazarlığı etkileyen faktörler altı başlık altında incelenmektedir. Bunlar; sosyo demografik özellikler, aile geçmişi, zenginlik-servet, zaman tercihleri, finansal memnuniyetsizlik ve umutsuzluk şeklinde ifade edilebilir.

2.1.4.1. Sosyo-Demografik Özellikler

Bireylerin birçok farklı alanda incelendiği araştırmalarda çıkan sonuçlar genel bulgular ortaya koymaktadır. Örneğin; daha eğitimli bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerinin yüksek olduğu, ancak eğitim seviyeleri düşük olan bireylerin ise eğitimlilere göre doğru bir orantıyla finansal okuryazarlık seviyelerinin de düşük olduğu ortaya konmuştur (Beres ve Huzdik, 2012: 298-300). Bernheim (1998) yapmış olduğu araştırmada hem makroekonomik hem de finansal sorunlara karşı beyaz ırkların ve erkeklerin daha iyi performans gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır (Bernheim, 1998; Aktaran: Öztürk, 2015: 119-121). Lyons vd., (2007: 237-239) ise, İspanyolların beyazlara göre kredi puanları ve raporlar konusunda daha az bilgiye sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Genel olarak saptanmış olan ise, yüksek bir eğitim seviyesine sahip olmak, kredi raporları ve kredi puanlarını daha iyi anlama ve genel olarak finansal bilginin daha yüksek seviyelerde olması ile ilişkilidir (Monticone, 2011: 10-12).

2.1.4.2. Aile Geçmişi

Lusardi vd., (2010: 358-361) U.S. National Longitudinal Survey of Youth'tan almış olduğu verilerle yapmış olduğu çalışmada bilişsel beceriye ve sosyo-demografik yeteneğe ilaveten aile geçmişinin de finansal okuryazarlık konusunda önemli olduğunu saptamıştır. Bu çalışmadan çıkan sonuca göre, finansal okuryazarlık düzeyi, anne eğitim düzeyi, emeklilik serveti gibi çocukların geleceği açısından miras bırakılıp bırakılmayacağına göre farklı anlam taşımaktadır. Burada bulunan sonuca bakılacak olunursa çocukların almış olduğu mirası etkili alanlarda değerlendirebilmek için finansal okuryazar olmak istedikleri anlaşılabilir.

2.1.4.3. Zenginlik- Servet

Delavande, Rohwedder ve Willis (2008: 190-195) finansal birikim sahibi olma konusunu araştıran, zengin olma ile finansal okuryazarlık arasında bir ilişki kuran ve insani yatırımın bir türü olan basit bir kuramsal çerçeve tavsiye etmektedir. Buna göre finansal bilgi, ortalama varyans sınırında olan en yüksek risk düzeyinde yatırım yapacak kişilerin varlıklarının kazancını beklenen oranın üstünde almasını

gerçekleştirmektir. Bunun sonucunda yatırım düşünen kişiler, finansal varlıklarına binaen yüksek risk hesaba katılarak düzenlenmiş indirimlerden yararlanarak ve finansal bilgi edinerek yatırım kararı verebileceklerdir. Bu nedenle, bu modele göre, varlıklı kişilerin finansal bilgileri elde etmeleri için daha büyük bir teşvik gerekmektedir. Bireyler, finansal okuryazar olabilmek için gereken becerileri kendi kendilerine edinebilmektedirler. Finansal okuryazar olabilmek için yeterli bilgi donanımına sahip olmak kuşkusuz zaman almaktadır. Yeterli zenginliğe sahip olan bireyler ise hiçbir finansal bilgiye ihtiyaç duymadan servetlerinin oldukça küçük bir dilimini finansal danışmanlara ayırarak her türlü finansal uygulamaya erişebilmektedirler. Ancak bu bireylerin daha fazla finansal işlem yapıyor olması diğer bireylere göre daha fazla finansal okuryazar olduğunu göstermemektedir.

2.1.4.4. Zaman Tercihleri

Meiery ve Sprenger (2008: 157-159) yapmış oldukları bir çalışmada, 870'den fazla bireye kısa dönemli, ücretsiz kredi danışmanlık ve bilgilendirme hizmeti sunmuşlardır. İnsanların %55'i bu hizmetten yararlanmayı kabul etmiştir. Yazarlar bağımsız bir şekilde programa seçilen ve seçilmeyen bireyler için bu hizmeti kullanıp kullanmayacaklarını belirleyerek zaman tercihlerini ortaya çıkarmışlardır. Sonuçlarda iki grubun ölçülen iskonto faktörlerinde keskin bir farklılık gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgular, kredi danışmanlık programında olan kişilerin programda olmayan kişilere kıyasla ileriki dönemlerde daha az finansal bilgiye sahip olmak istediklerini ortaya koymuştur. Bu nedenle bireysel zaman tercihleri, gelecekte kimin finansal okuryazar olup olmayacağını gösterebilmektedir (Monticone, 2011: 12-15). Yapılan araştırmada kredi danışmanlık hizmeti alan bireylerin almayanlara göre daha az okuryazar olmayı istedikleri; finansal kararlarını kendileri almak yerine bunu başkalarına yaptırabilen bireylerin ise bilgi sahibi olmaya ihtiyaç duymadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

2.1.4.5. Finansal Memnuniyet

Finansal okuryazarlığı etkileyen olumlu faktörlerden biri de finansal memnuniyettir. Daha fazla finansal okuryazarlık, bireylerin masraflarını karşılayabilmeleri için daha

fazla beceriye sahip olmalarına, tasarruf hedeflerini geliştirmelerine ve finansal yaşamlarını refah içinde geçirebilmek için sahip oldukları becerilerini geliştirmelerine yardımcı olarak finansal memnuniyetlerini de artırmaktadır (Murphy, 2013: 74-76). Loibl ve Hira (2005: 14-16), finansal uygulamaları kendi imkânlarıyla öğrenen kişilerin finansal okuryazarlık düzeylerini daha kolay yükselttiğini vurgulamakta, aynı zamanda daha fazla finansal okuryazar olarak finansal memnuniyetlerini sağladıklarını, bunun da kariyer yaşamlarını olumlu yönde etkileyeceğini belirtmişlerdir.

2.1.4.6. Umutsuzluk

Yapılan çalışmalar umutsuzluğun finansal tutum ve davranış düzeyleri üzerinde olumsuz sonuçlar doğurduğunu göstermiştir. Örneğin; Brown (2011: 77-79) bunalım ve umutsuzluk hissinin insanlar üzerinde olumsuz bir etki yaratarak borçlarının artmasına ve varlıklarının azalmasına sebep olduğunu ifade etmekte ve emeklilikte daha az sorunlarla karşılaşmak için bu kişilerin finansal eğitim alması gerektiğini belirtmiştir. Umutsuzluk ve finansal okuryazarlık arasında ters orantı bulunmaktadır. Öğrenilmiş çaresizlik teorisi, kaçınılmaz olaylarda bireylerin içinde bulundukları durumları değiştirmeleri için gerekli olan motivasyonlarının azaldığını savunmaktadır (Dweck 1975; Diener ve Dweck 1980; Hiroto ve Seligman 1975; Maier ve Seligman 1976'dan Aktaran: Murphy; 2013: 74-77). Her ne kadar öğrenilmiş çaresizlik; üzerinde birçok çalışma yapılmış ve kabul görmüş bir kavram olsa da güvenli emeklilik ve finansal kararlar alma gibi finansal uygulamalarda uygulanmamıştır. Ancak öğrenilmiş çaresizlik teorisini finansal uygulamalara göre belirlemek gerekirse, daha az finansal okuryazar olan bireylerin finansal ilerlemelerinin daha zor olduğu ve bu durumu değiştiremeyeceklerini düşünerek umutsuzluğa düşmeleri onların finansal durumlarını olumsuz etkilemektedir (Aktaran: Murphy, 2013: 74-76).

2.1.5. Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesi

Hunt (1940) finansal okuryazarlığı geliştirmek için, bir eğitim almak ve bu eğitimi yeterlilik haline dönüştürmeyi öğrenmek gerektiğini ve ayrıca finansal yeterliliğin

okullarda alınan geleneksel ekonomi dersleriyle sağlanamayacağını belirtmiştir (Aktaran: Kehiaian vd., 2012: 143-145). FSA (1999) finansal okuryazarlığın geliştirilmesi için bireylerin üzerine düşen bazı sorumlulukları yerine getirmesi gerektiğini; ancak bu şekilde finansal okuryazarlığın geliştirilmesinin mümkün olacağını ifade etmiştir. Bunun için bireyin elde etmesi gereken bazı özellikler şu şekilde sıralanabilir (Aktaran: Mason ve Wilson, 2000: 6-7):

- Kişisel finans bağlamında aritmetik ve bilgi teknolojileri becerilerini geliştirme.
- Para çeşitlerinin nasıl kullanılması gerektiğini anlama ve uygulayabilme.
- Finansal bilgi ve önerilere erişebilme, bunları sorgulayabilme, değerlendirebilme ve yorumlayabilme.
- Finansal kararların sonuçlarıyla ilgili tüketici hak ve sorumluluklarını bilme.
- Finansal ihtiyaçlarına uygun çözümler bulmak için riskleri ve getirileri karşılaştırabilme.

Devamlı olarak değişim ve gelişim gösteren günümüz dünyasında etkili finansal kararlar alabilmek ve bunları verimli bir şekilde değerlendirebilmek için finansal bilgi düzeyinin belirli bir seviyede olması gerekmektedir. Kişilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin yükselmesi kendini geliştirme çabalarıyla gerçekleşmektedir, fakat mali konuda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmak için eğitim programlarına, seminerlere ve eğitim kurumlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Kişinin sadece kendi çabası ve imkânıyla finansal bilgi düzeyini yükseltmesi yeterli olmamaktadır. Finansal okuryazar sayısınının artması için hükümetlere düşen önemli görevler bulunmaktadır. OECD'nin "Recommendation on Principles and Good Practices for Financial Education and Awareness" hükümetlere şu tavsiyeleri vermektedir (2006):

- Hükümetler ve kurumlar, objektif, şeffaf ve planlı finansal eğitimin önünü açmalıdır.
- İnsanların mümkün olduğu kadar erken eğitim alması için finansal eğitim, okulda başlamalıdır.
- Finansal eğitimin finans kuruluşlarının doğru yönetilmesinde etkin rol alması teşvik edilmelidir.

- Finansal eğitimin ticari tavsiye olarak kullanılmasına izin verilmeyip ve finans kuruluşlarının görevlileri için davranış kuralları geliştirilmelidir.
- Mümkün olduğunca kişiselleştirilmiş programlar finansal yetenekleri geliştirmeye yönelik olarak verilmelidir.

OECD'in üzerinde durduğu tavsiyeler incelendiğinde; finansal okuryazarlığın artırılması finansal eğitimden geçmektedir. Finansal eğitimin önü açılıp teşvik edilmesi kişilerin finansal bilgi, tutum ve davranış seviyelerini ve bununla beraber finansal okuryazarlık düzeylerini de artırabilmektedir.

2.2. Finansal Okuryazarlığın Özellikleri

Finansal okuryazarlık seviyesi artan bireyler mal varlıklarını daha etkin yönetmektedirler. Bu bireyler yalnızca o günü düşünmeyip aynı zamanda gelecek planlaması da yapmaktadırlar. Benzer şekilde bu kişiler karşılaşacağı risklerin farkında olurlar ve ona göre adım atarlar. Sürekli finansal bilgi ve tecrübe edinmek isterler. Finansal okuryazarların ortak birkaç özelliği şunlardır;

- Eğitimli, bilgili ve tecrübe sahibidirler.
- Finansal konularda oldukça bilgilidirler.
- Parayı yönetebilme ve krizleri fırsata çevirebilme becerilerine sahiptirler.
- Bilgi ve edindikleri tecrübeler sayesinde finansal planları yapar ve uygularlar (Hogarth ve Hilgert, 2002: 1-5).

Dolayısıyla finansal okuryazar olabilmek için, parasını iyi yönetebilen, finansal sistemin işleyişini anlayabilen, finansal bütçe ve planlar yapabilen, iyi iletişim kurabilen bilgi, beceri ve tutuma sahip olmalıdır (Gökmen, 2012: 24-26).

2.2.1. Parayı İyi Yönetmek

Finansal okuryazarlık kavramı hakkında yapılan tanımlardan yola çıkılacak olunursa; bireylerin finansal ürün ve hizmetleri daha iyi anlaması, böylece ihtiyaçlarına en uygun tasarruf ve borçlanma ürünlerini seçmesi, hak ve yükümlülüklerini bilmesi anlamına gelmektedir. Finansal sistem içerisinde alınacak her kararın olumlu ya da

olumsuz yönde sonuçlar doğuracağını düşünecek olursak; finansal okuryazarlığı bireyin finansal açıdan etkin kararlar alabilmesi, verdiği kararların maliyetini azaltmak için finansal eğitim düzeyinin yükseltilmesi olarak görebiliriz. Paranın yönetimi kolay bir süreç olmamakla birlikte bu süreçte tüketici açısından en önemli sorun; mevcut paranın ne kadarının ihtiyaçlara yönlendirilip ne kadarı ile tasarruf edilmesi gerektiğidir? Birey ya da aile, gelirinin hepsini ya da daha fazlasını harcamamalı, bir kısmını mutlaka tasarruf etmeye çalışmalıdır. Tasarruf iki şekilde yapılabilir. Önce harcamaları yapmak ve geriye bir şey kalırsa onu harcamamak birinci yoldur. Diğer yol ise, önce tasarruf ederek geriye kalan miktarı harcamalarda kullanmaktır. Bilindiği üzere işletmelerde atıl duran paranın herhangi bir yatırım kanalında kullanılmamasından dolayı işletmeye bir maliyeti vardır. Bireysel olarak tüketicinin yastık altında duran parası veya bankada mevduat hesabında duran paranın da tüketiciye bir maliyeti söz konusudur (Gökmen, 2012: 24-29).

Ülkemizde 2006 yılından beri "Tüketicinin Finansal Bilincinin Geliştirilmesi Konferansları" düzenlenmekte ve finansal eğitim üzerine çalışma yapan tüketicilere destek verilmekte ve onlarla birlikte ortak projeler hayata geçirilmektedir. Türkiye'de "Paramı Yönetebiliyorum" projesi bu projelerin odak noktasını oluşturmaktadır. Bireyler kazandıklarından daha fazlasını harcamamalıdır. Her kişinin ya da ailenin kendine özel bütçesi olmalı ve ona göre harcamalar yapmalıdır. Finansal okuryazarlık hakkında ne kadar erken yaşta bilgi sahibi olunursa o derece farkındalık meydana gelir. Bütçe yönetiminde harcamaların zamanında yapılması oldukça önemlidir. Kişiler fatura, kredi kartı ve vergilerini zamanında ödemelidir. Eğer borçları zamanında ödemezlerse faizleriyle birlikte daha fazla toplam borç ödemek zorunda kalacaklardır. Ödemelerin zamanında yapılmaması veya hiç ödenmemesinin faturası oldukça ağır olabilir. Eğer kişi borcunu zamanında ödemezse kredi notu düşecektir. Parayı yönetmek için dikkat edilmesi gereken önemli bir hususta kayıt tutmaktır. Bütün gelir ve giderler kayıt altına alınırsa kişi finansal olarak daha rahat olur. Böylelikle yanlışlar ve hatalar zamanında görülür (Gökmen, 2012: 25-28).

2.2.2. Bütçe Yönetimi ve Borçlanma

Bütçe, belirli bir zaman aralığında yapılacak giderlerin ve sahip olunacak gelirlerin tahmini ve diğer bir deyişle "belirli bir zaman aralığında kaynakların nasıl elde edildiğini ve kullanılacağını gösteren bir plan"dır. Ayrıca para idaresi bilgisine sahip olmak bilinçli tüketici olmanın vazgeçilmez parçasıdır. Bütçenin daha iyi olabilmesi, bigilerin ayrıntılı olmasına ve planlanan harcama miktarlarını içermesine bağlıdır. Tüketim elemanlarının plansız ve fuzuli harcamaları bütçe ile tespit edilip ortadan kaldırılabilir. Bunun için de bütçenin belirli özellikleri taşıması gerekmektedir (Hayta, 2011: 60-69). Bu özellikler şu şekilde sınıflandırılabilir;

Amaca Yönelik Olmalı: Bütçe, kısa vadede belirlenen hedef ve amaçları sağlayarak uzun vadede planlamaların sağlıklı ve sürdürülebilir olmasına olanak sağlar. Bununla birlikte bütçe, tüketicilerin mali planlamasında belirlenen hedefin gerçekleştirilebilmesi için yeterli önlemlerin alınmasına da katkıda bulunmaktadır (Hayta, 2011: 61-69).

Gerçekçi Olmalı: Bütçe, tüketicilerin hem yaşam standartlarıyla hem de gelirleriyle bağlantılı ve gerçekçi olması gerekmektedir. Bütçe kişiye özel olduğu için tam doğru diye nitelendirilecek bir sistemi mevcut değildir. Gereksiz harcamaları azaltan, giderleri bütçe ile uyumlaştıran, gelir ve gideri amacın gerçekleşmesindeki önceliklere göre düzenleyen bir sistem tam doğru bir sistem olabilmektedir (Hayta, 2011: 61-69).

Esnek Olmalı: Bütçenin esnekliği, tüketicilerin taleplerinde meydana gelen değişime ve değişkenlik gösteren harcamalarına uyum sağlayabilmesidir. Bununla birlikte bütçenin esnekliği, kişilerin belirli bir sınır dâhilinde ihtiyaç belirtmeden isteğe bağlı alımlarına da imkân sağlayabilmektedir. Böyle harcamaların planlaması iyi yapıldığı takdirde bireyin bütçede belirlediği amacına ulaşmasında mâni oluşturmamaktadır (Hayta, 2011: 61-69).

Uygulanabilir Olmalı: Amaca uygun planların yapılması için bütçe yöntemlerinin pratik olması gerekmektedir. Bütçenin uygulanabilirliği kişinin tüm harcama

planındaki sınıfları içermektedir. Bunun için de uygun harcama sınıflandırılması yapılması gerekmektedir (Hayta, 2011: 61-69).

2.2.3. Finansal Planlama

Finansal okuryazarda olması gereken diğer bir özellik finansal planlamalar yapabilmesidir. Finansal planlama, şirketlerin faaliyeti esnasında oluşacak her türlü fon akımlarının önceden belirlenen bir takvime göre uygulanmasını konu edinir. Finansal plan yapmak geleceği düşünmek anlamına gelir. Bu plan, kısa, orta ve uzun vadeler için yapılabilir. Planlar tıpkı bir harita gibi kişiye yol gösterici olur. Ancak planların düşüncede kalmayarak uygulamaya geçirilmesi son derece önemlidir. Bireyler finansal planlama yaparken, öncelikli olarak da istek ve ihtiyaçlarına göre amaçlarını belirlemelidir. Finansal amaçları belirlerken hedeflerine ulaşabilmesi için öncelikli olarak kısa vadeli amaçları belirlemeli daha sonra uzun vadede gerçekleşebilecek amaçlar belirlenmeli ve bireye çıkacak her amacın maliyeti doğru hesaplanmalıdır (Hayta, 2011: 59-63).

2.2.4. Finansal Ürün Seçimi

Finansal ürünler, kişilerin yatırım harcamalarını kendi imkânlarıyla karşılaması yerine bahsi geçen araçlardan karşılamasını ve bu araçlara yatırım yapanların da pratik ve minimum riskle kazanç sağlamalarına olanak tanımaktadır. Finansal pazarlarda fon oluşumuna yardımcı olan ve işlem gören varlıklar finansal ürün olarak tanımlanmıştır (Öztürk, 2015: 119-123). Finansal ürünlerin özelliklerini şu şekilde ayırabiliriz;

Bölünebilirlik: Yatırımcının elinde bulundurduğu finansal aracın en az hangi miktarda paraya dönüştürülebileceğini ifade eder. Bu madde mali kaynaklara arzu ettikleri ölçüde erişebilmeleri açısından servet sahipleri için önemlidir. Finansal değerin çok büyük olması durumunda ise bu araçlara yönelmek istemeyen birçok servet sahibi olabilir. Fakat şirketler bölünebilirliği düşük olan hisse senedi ve tahvil ihracına yönelirler, çünkü maliyeti bakımından avantaj oluştururlar. Fakat ödünç alıcılar bölünebilirliği yüksek olan menkul kıymetleri tercih ederler (Öztürk, 2015: 119-121).

İşlem Maliyetleri: İşlem maliyetleri servet sahipleri için, aktiflerin satın alınması veya satılması sırasındaki giderlerden oluşmaktadır.

Likidite: Menkul kıymetler gayrımenkullere göre daha fazla likit özelliği gösterirler. Şayet ileri derecede bir finansal yapı varsa finansal değerlerde likidite büyük artış gösterir.

Fiyatların Öngörülebilirliği: Fiyatların gelecekte nasıl olacağının öngörülebilmesi finansal varlıklar açısından önemlidir. Yapılan birçok araştırmada, finansal ürün tercihinde banka kredileri ve mevduat hesapları, genellikle orta ve yüksek gelir grubu tarafından en sık kullanılan finansal ürünlerdir. Bunun yanı sıra tüketiciler, özellikle karmaşık finansal ürünler hakkında, altın ve döviz gibi gayrı resmi finansal ürünlere kıyasla yüksek oranda bilgi edinme eğilimi göstermektedir. Bireylerin, anlaşılması zor olan finansal ürünleri kullanmaları halinde, isteklerini daha güzel şekilde giderecek olan alternatifler arasından en iyisini seçene kadar çalışmalara devam ettikleri belirtilmiştir (Öztürk, 2014: 119-122).

2.3. Finansal Okuryazarlığın Bileşenleri

Finansal okuryazarlığın geçmişten bugüne farklı tanımlamaları yapılmakla beraber genel kabul görmüş bir tanımlaması yoktur. Bu sebeple finansal okuryazarlığı daha iyi kavrayıp anlaşılır kılmak için bileşenlerinden bahsedilmesinde yarar vardır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, bir bireyin finansal okuryazar olabilmesi için; para bilgisi, para idaresi, gelir, gider, tasarruf yapma bilgisi, faiz, enflasyon, bütçe, risk, getiri, kredi, finansal bilgi, tutum ve davranış, harcama ve borçlanma gibi temel yetkinlikleri bilmesi gerekmektedir (Tomaskova vd., 2011: 365-367).

2.3.1. Temel Para Bilgisi

Parayı etkin olarak kullanabilmek için öncelikle döviz konusunda yeterli bilgi düzeyine ihtiyaç duyulmaktadır (Braunstein ve Welch 2002: 445 ; Vitt vd., 2005 :6). Bireyin temel para bilgisine sahip olabilmesi için temel matematik bilgisine sahip olması, paranın değerini bilmesi, ihtiyacı olan ürünü satın alması, enflasyonu bilmesi, faiz hesaplama kapasitesini, finansal olarak ürünlerin değerini bilmesi

gerekir (Rooij, Lusardi ve Alessie, 2007: 146; Huston, 2010: 299). Paranın zaman değeri temel para bilgisi için oldukça önemlidir (Bayrı, 2006: 301-304). Enflasyon, bir para biriminin alım gücünde meydana gelen azalmadır. Yani enflasyon olduğunda mal ve hizmetlerin fiyatlarında artış olur (Gökmen, 2012: 25-27). Temel para bilgisinin yanı sıra kişinin bilmesi gereken diğer bir konu basit ve bileşik faiz hesaplamasıdır. Belirli anapara miktarı esas alınarak, belirli zaman süresi içinde, belirli bir faiz oranı ile hesaplanan faize basit faiz denir. Basit faiz dönem sonunda kazanılan faizdir. Basit faizden elde edilen paranın anaparaya eklenerek tekrar yatırılması sonucunda sonraki dönemde elde edilen getiri ise bileşik faiz olarak adlandırılmaktadır (Neveu, 1989; Aktaran: Öztürk, 2015: 129-131).

2.3.2. Gelir Konusundaki Kavramlara İlişkin Bilgi

Birey açısından gelir, "üretime yapılan katkı sonunda belli bir dönemde ele geçen değerler toplamı" olarak ifade edilir. Gelir emek karşılığında alınan maaş şeklinde olabildiği gibi toprak kirası ya da diğer bir ifade ile rant, sermaye geliri ya da faiz, teşebbüs geliri ya da kar şeklinde de olabilir (TÜİK, 2015). Ücret, belli bir işyerinde bir işverene bağlı olarak çalışan kişilere emeğinin karşılığı olarak verilen menfaatlerdir (Kempson, 2009: 17-21).

2.3.3. Para İdaresine İlişkin Bilgi

Kempson (2009: 37)'a göre para, yönetim becerisi ve finansal kontrolü içermektedir. Finansal kontrol ise; bütçe yapma, kayıt tutma, gelir-gider dengesini kurabilme ve günlük yaşam maliyetlerini hesaplayabilme ve tahmin edebilme hakkında bilgili olmayı kapsar. Kişinin gelir miktarına bakılmaksızın, finans konusunda hesap yapma, paranın zaman değerini bilme, para yönetimi konusunda bilgi sahibi olma birey ve aile refahı açısından önemlidir. Finansal bir başarı için, bireyin ve ailenin ihtiyaçları doğrultusunda en uygun olan finansal planlamayı yapması, finansal amaçların belirlenmesi ve bunun için uygun adımların atılması gerekir (Şarlak, 2012: 8-11). Finansal planlama, bireylerin ve ailelerin, yaşamlarını elde ettikleri gelir çerçevesinde devam ettirmelerine, finansal açıdan önceliklerini belirlemelerine ve finansal olarak belirlenen hedeflere varmak için tasarruf ve yatırım yapmalarına

yardımcı olmaktadır (Hayta, 2011: 65-67). Finansal planlama, kısa vadeli olarak bütçe yapma ile ilgili olsa da, uzun vadede emeklilik planlaması, ev ya da araba gibi uzun vadeli büyük harcamaların planlamasını ve gerçekleştirilmesini kapsamaktadır (Capuano ve Ramsay, 2011: 78-80). Etkili bir finansal planlama;

- Finansal amaçların belirlenmesi,
- Mevcut net gelirin hesaplanması,
- Amaçlara ulaşmak için seçeneklerin değerlendirilmesi,
- En uygun seçeneğin tercih edilmesi,
- Planın uygulanması,

- Planın düzenli olarak kontrol edilmesi ve gereken değişikliklerin yapılmasını kapsayan bir süreçtir (Gökmen, 2012: 24-26). Para idaresinin en temel konularından biri bütçe yapmaktır. Bütçe finansal durumun takip edilmesini ve gereksiz harcamaların azalmasını hedef almaktadır (Özel, 2007: 121-122). Bütçe, belli bir zaman aralığında yapılacak giderlerin ve sağlanacak gelirlerin tahmini ve diğer bir deyişle "belirli bir zaman aralığında kaynakların nasıl elde edildiğini ve kullanılacağını gösteren bir plandır (Özel, 2007: 121-123). Dolayısıyla bütçe yapabilme bilgi ve becerisi paranın rasyonel kullanımında elzemdir. Ayrıca para idaresi bilgisine sahip olmak bilinçli tüketici olmanın vazgeçilmez parçasıdır. Para idaresinde diğer önemli konu, geleceği garanti altına almak, beklenmedik yaşamsal olaylara ve risklere karşı hazırlıklı olmaktır. Diğer bir deyişle; uygun koşullarda sigorta yaptırmanın önemi, gerekliliği konusunda bilgi, kavrama ve anlayışın geliştirilebilmesi para idaresinin önemli bileşenlerinden biridir. Dünya ve ülke ekonomisindeki ve üretim teknolojisindeki değişiklikler, hükümetlerin aldıkları kararlar, enflasyonist baskılar, sosyo-ekonomik, mesleki ve fiziksel risk faktörlerinin artması ve bu risklerin tesirini ortadan kaldırmak veya azaltmakla ilgili tedbirlerin yetersiz kalması, bireylerin yaşamlarını daha güvenli hale getirmek için bir arayış içerisine sokabilir. Riskin azaltılması ve kaybın paylaşılması sigortanın yararlarındandır. Risklerin azaltılması geleceğe yönelik olarak yapılacak finansal planlamanın her alanında bireye özgürlük sağladığından, bu konuda sahip olunan bilgi ve yapılan doğru uygulamalar finansal refahın artırılmasında önemlidir (Hayta, 2011: 66-69).

2.3.4. Tasarruf ve Yatırıma İlişkin Bilgi

Aileler ve bireyler tasarruf ve yatırıma yönelerek gelirlerinin tümünü tüketim harcamalarında kullanmamayı tercih ederler. Bu nedenle bugünkü tüketimlerini azaltarak bir takım fedakârlıklara katlanıp gelecekte daha iyi bir yaşam standardı kurma çabası içerisine girerler (Usul vd., 2002: 135-137). Türk Dil Kurumu'na göre tasarruf, iktisadi olarak tutum, nakdi artırım ve biriktirmedir (TDK, 2014). Başka bir anlatımla tasarruf, gelirden giderin çıkarılması olarak da tanımlanmaktadır. Tasarruf, kişinin yapmak istediği tüketimi ileriki bir tarihe ertelemesidir (TCKB, 2014). Para yönetiminin başarılmasında tasarruf önemli rol oynamaktadır. Finansal olarak bilgili ve tecrübeli olan bir birey çok kazandığı dönemde daha az harcama yaparak ve az kazandığı dönemde tüketim yapabilmek için birikim yapar (Lusardi ve Mitchell, 2014: 5-8). Birey tasarruf yapmadan önce yatırım yapacağı sermaye piyasası hakkında bilgi sahibi olup mutlaka doğru planlama yapmak zorundadır. Yatırımdan elde edilecek getiri kadar riskte dikkate alınmalıdır. Gelir yönetiminin kuramını oluşturan önemli hipotezlerden biri de getiri ve risk arasında doğru ilişki kurabilmektir. Piyasanın önemli kurallarından bir tanesi, yapılacak yatırımın riski ne kadar yüksek olursa, o yatırımdan elde edilecek kazanç da o kadar yüksek olacaktır (Neveu, 1986; Aktaran: Öztürk, 2015: 131-133). Yatırım yapmak için gerekli olan diğer bir kavram ise likiditedir. Likidite, finansal kaynakların kolay bir şekilde nakde çevrilmesidir. Yatırım yapılacak bir menkul kıymetin likiditesi yüksekse, nakde çevrilmesi de daha kolay olacaktır. Yatırım yapmak için önemli olan başka bir faktör de enflasyondur (SPK, 2012). Enflasyon oranının yüksek olduğu bir yerde yatırım getirisinin iyi hesaplanması oldukça önemlidir. Enflasyonun yüksek olduğu bir ortamda sabit getirili yatırım yapmak mantıklı değildir. Birey yatırımını doğru yaptığı zaman ek getiri elde etme imkânı yakalar. Bu nedende doğru yatırım yapabilmek için finansal okuryazarlık konusu oldukça önemlidir (Capuano ve Ramsay, 2011: 71-74). Bankada vadeli veya vadesiz tasarruf hesabı açan biri risksiz getiri elde etmeyi hedeflemektedir. Vadesiz hesaba birey istediği zaman para yatırıp çekebilir. Vadeli hesaba ise faiz oranı uygulanır ve faiz geliri elde edilir. Bu tür yatırımların tercih edilme sebebi, riskin düşük olması ve para, bankanın ve devletin koruması altında olmasıdır. Vadeli hesapta bankanın vermiş olduğu faiz oranı sayesinde kişinin enflasyon karşısında bir nebze de olsa para değerinin korunması

sağlanmaktadır (Hayta, 2011: 63-65). Hisse senetleri, kuruluşların sermaye artırımı sağlamak ya da yeni bir kuruluşta pay sahibi olmak için çıkardıkları kıymetli evraklardır. Bu evraklar sayesinde yatırımcıya şirketin karına ve zararına ortak olma ya da herhangi bir şirkete ortak olma hakkı verilmektedir. Sabit getiri yatırımlarına göre hisse senetleri oldukça risklidir. Çünkü şirketin faaliyeti sonucunda yatırımcının zarar etmesi durumu söz konusudur. Hisse senetleri kısa vadede oluşabilecek dalgalanmadan dolayı riskli olabilir. Bunun için hisse senetleri uzun vadede düşünülmesi gereken menkul kıymetlerdir (SPK, 2012). Şirketler uzun vadeli yabancı kaynak elde etmek için tahvillere başvururlar. Bir şirketin ya da devletin piyasaya sunduğu tahvilin getirisi bellidir. En güvenilir, riski en düşük olan tahviller devlet tahvilleridir. Hazine bonoları da yasal olarak tahvillerin tüm özelliklerini taşımaktadır. Hazine bonolarının vadesi bir yıldan kısadır. Hazine bonosu devlet güvencesinde olduğundan dolayı riski de düşüktür (Parasız, 2009). Yatırım fonları ise, vatandaştan toplanan paralarla tahvil, hisse senedi, altın ve diğer kıymetli madenlerden meydana gelen portföyleri yönetirler. Yatırım fonunda finansal varlıkların çeşitlendirilmesi yoluyla olası bir riskte minimize edilebilir (SPK, 2013).

2.3.5. Harcama ve Borçlanmaya İlişkin Bilgi

Finansal okuryazarlığın önemli bir bileşeni borç okuryazarlığıdır. Finansal okuryazarlık; borç veya kredi, gelecekte ödeme düşüncesiyle ihtiyaç anında hazır satın alma gücünü ifade eder (Zarakoğlu, 1989; Aktaran Öztürk, 2015: 114-117). Bir diğer ifade ile borç, gelirin elde edilmesinden önce harcanabilmesi anlamı taşımaktadır. Birey açısından doğru olan, ödeme gücü ölçüsünde borçlanmaktır. Finansal okuryazar olan tüketicilerden doğru borçlanma yapabilmeleri, mümkün olduğunca borcu aza indirmeleri, gerçekten rasyonel sebeplerle borçlanılması, borcu zamanında ödemeleri, finansal bilgi, tutum ve davranışına sahip olması istenir (Capuano ve Ramsay, 2011: 83-87). Düzensiz kredi kartı ödemeleri ve bilinçsizce yapılan alışverişler sonucunda artan kart borçlarının taksitlendirilmesi, kredi kartı maliyetinin artmasına sebep olmaktadır. Bugün birçok tüketici bu konuda mağduriyet yaşamakta, borcunu ödeyemeyecek duruma düşmektedir. Bu nedenle kredi kartı kullanımında akılcı davranmak gerekli olup bu da ancak konuya ilişkin bilgi düzeyinin ve olumsuzluklarına yönelik farkındalığın oluşturulmasıyla

sağlanabilecektir. Tüketicilerin uyuşmazlık çözüm süreçlerini anlayabilmeleri, finansal bir kurumdan tazminat talep edebilmeleri ve mümkün olduğunca dolandırıcılığı tespit edip ona karşı harekete geçebilmeleri ancak konuya ilişkin bilgi sahibi olmalarıyla mümkün olabilmektedir (Capuano ve Ramsay, 2011: 81-89).

2.4. Finansal Okuryazarlığın Önemi

Bu bölümde, finansal okuryazarlığın kişi ve aile ile finansal sistem ve ekonomi açısından önemine ilişkin bilgi ve açıklamalara yer verilmiştir.

2.4.1. Finansal Okuryazarlığın Birey ve Aile Açısından Önemi

Finansal okuryazarlık finansal kararları daha rasyonel verme yoluyla kaliteli yaşamı artırması, fiziksel ve ruhsal refah seviyesini yükseltmesi, aile ve evlilikte birlikteliği olumlu yönde etkilemesi sebebiyle birey ve aileler açısından oldukça önemlidir (Jorgensen, 2007: 25-28). Bireyin yaşam kalitesini artırması mevcut finansal kaynaklarını doğru kullanabilmesine bağlıdır. Birçok birey hem finansal kaynaklar açısından yetersiz hem de bu finansal kaynakların yönetimi konusunda bilgisizdir. Bu durum insanları ve finansal piyasaların geleceğini olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle finansal okuryazarlık sadece gelecek dönemler için değil günümüz piyasası için de önem arz etmektedir (Gökmen, 2012: 55-59). Dünya çapında yürütülen finansal okuryazarlık araştırmalarında, nüfusun büyük bir kısmının temel finansal ürünleri ve bu ürünlerle ilgili riskleri anlamak için dahi yeterli bilgisinin olmadığını göstermektedir (Russia's G20 ve OECD, 2013; Aktaran: Öztürk, 2015: 130-134). Bilinçsiz tüketici, ekonomik kriz veya refah dönemlerinde nasıl bir yol izleyebileceğini bilemeyip öngörememekte, kendisine fayda sağlayacak çözüm yolunun ekonomi açısından ne gibi sonuçlar doğuracağını kestirememektedir. Finansal okuryazarlık, hem bireyin hem de ailesinin finansal davranışlarını olumlu yönde etkilemesinde önemli rol oynamaktadır. 2008 yılında yaşanan son küresel ekonomik krizde, gerek ülkelerin genel ekonomik istikrarı, gerekse özellikle düşük gelir düzeyindekiler başta olmak üzere tüm birey ve ailelerin refahı üzerinde finansal okuryazarlık düzeyinin etkisi açıkça görülmüştür (OECD, 2013). Literatürde yer alan çalışmalara bakıldığında finans bilgisi yüksek olan kişilerin daha düşük olan kişilere göre borçlanma seviyelerinin düşük

olduğu, ödemelerde sıkıntı yaşamadıkları, daha fazla tasarruf yaptıkları, daha düşük maliyetli mortgage kredisi kullandıkları ve daha fazla emeklilik planlaması yaptıkları görülmektedir (Bird vd., 2014: 684-687). Tüketicilerin isteklerini karşılayabilecek finansal ürün ve hizmetleri satın alabilmeleri, yaşayabileceği finansal sorunlar karşısında bilinçli olabilmeleri ve karşılaşabilecekleri riskleri önleyebilmeleri için belli finansal okuryazarlık seviyesine sahip olmaları gerekmektedir (Miller, Reichelstein, Salas ve Zia., 2009: 238-241).

Dünyanın birçok yerinde farklı ekonomik, finansal ve toplumsal ortamlarda yaşamak zorunda kalan insanların gelecekte finansal refahlarını artırabilmek ve savunmalarını yerine getirebilmek için daha fazla sorumluluk almaları gerekmektedir (Russia's G20 ve OECD, 2013; Aktaran: Öztürk, 2015: 131-133). Bununla birlikte, eğitim maliyetlerinin sürekli olarak artması ailelerin, çocuklarının daha iyi bir eğitim alabilmesini, zamanında ve en doğru alternatiflere yönelerek yatırım yapmalarına bağlı hale getirmektedir. Bu eğilim ekonomik olarak gelişmiş ülkelerde daha belirginken, ekonomik olarak gelişmekte olan ülkelerde de kendini göstermeye başlamıştır (PISA, 2012: 4-7). Yani ekonomik olarak gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, kişilerin her geçen gün üzerine koyarak sorumluluk üstlenmesi, yaşamdan beklentilerin yükselmesiyle doğru orantılıdır. Kişilerin, geleceklerini düşünerek ileriye yönelik finansal ve sağlık planlamaları yapmalarının yanı sıra çocuklarının eğitimine katkı sağlayıp gelişimlerini tamamlamalarına finansal destek sağlamaları, yaşanılması olası olaylara karşı kendilerini garantiye almaları hususunda sorumluluk bilinçleri de artmıştır. Bu sebeple; finansal okuryazarlık seviyesini artırmak için hükümetler, finansal eğitim politikaları geliştirmeye başlamış ve finansal tüketicilerin korunmasını sağlamaya çalışmışlardır. Finansal eğitim, bireylerin ve ailelerin finansal kaynaklarını etkin kullanmalarına imkân sağlayarak ve bireyleri finansal piyasalarda güçlendirmeyi hedeflemektedir. Bu durum, ekonomik gelişmişlik düzeyi farklı olan devletlerin, güçlenmekte ya da gelişmekte olan orta sınıf ülkelerin ve finansal olarak dışarda kalan ülkelerin hepsini kapsamaktadır (Russia's G20 ve OECD, 2013; Aktaran: Öztürk, 2015: 129-134).

2.4.2. Finansal Okuryazarlığın Finansal Sistem ve Ekonomi Açısından Önemi

Bireylerin finansal konularda etkin ve faydalı karar almaları ekonomi ve finansal düzenin geleceği bakımından önemlidir (Gökmen, 2012: 26; Hilgert vd., 2003: 309). Bilhassa, finansal pazarlardaki, toplumsal, sınıfsal ve politik yapıdaki farklılaşmanın sonucu olarak finansal okuryazarlık kişiler için yaşamsal bir ustalık olarak görülmeye başlanmıştır (Russia's G20 ve OECD, 2013; Aktaran: Öztürk, 2015: 126-131). Zira finansal okuryazarlık, finansal sistemin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Finansal okuryazarlığın temel hedefi, tüketicileri, hayatlarıyla ilgili olacak biçimde finansal konularda hem bilgi sahibi olmaları hem de finansal ürün ve araçları rasyonel değerlendirerek bilinçli finansal kararlar alabilmeleri için edindikleri bilgiyi kullanabilmeleri konusunda güçlendirmek ve eğitmektir (Miller vd., 2009: 243; Mecham, 2005: 81). Bireylerin, değişen finansal durumlar karşısında olumlu tepkiler verebilmesi ve krizleri fırsata çevirebilmesi belirli düzeyde finansal konulara hâkim olması ile gerçekleşmektedir. Şayet finansal ürün satıcıları aşırı derecede bilgi avantajına sahip ise, finansal piyasaların ve tüketicilerin zarar görme ihtimali daha düşük olacaktır.

İnsanlar, finansal konularla başa çıkma ve onları anlama noktasında bazı temel becerilerden yoksun olduklarını her geçen gün daha belirgin bir şekilde fark etmeye başlamışlardır. Bu durum finansal hizmet sağlayıcılarıyla iletişime geçme ve onlardan en iyi hizmeti en uygun şartlarda alabilme kabiliyetleri için oldukça belirleyici sonuçlar doğurmuştur (EBF, 2009). Ancak günümüzde politika yapıcılar, tüketicilerin mali konseptlerle alakalı yetersiz bilgiye sahip olmalarından ve ekonomik durumlarını geliştirebilmeleri için yeterli araçlara sahip olmamalarından endişe duymuştur. Bu durum özellikle az gelişmiş ülkelerin düşük gelirli toplumlarında meydana gelmektedir. Bu sebeple etkili finansal eğitim, vatandaşları uygun finansal hizmetlerden avantaj sağlama ve karşılaştıkları finansal riskleri daha iyi değerlendirebilme becerileriyle donatabilir (Russia's G20 ve OECD, 2013; Aktaran: Öztürk, 2015: 123-129). Şayet, finansal hizmet sağlayıcıları, sunulan finansal ürün ve hizmetlerle ilgili olarak tüketiciler üzerinde net bilgi avantajı oluşturursa bu durum finansal piyasaları zayıflatabilir. Finansal kurumlar; tüketicilere, hak ve mesuliyetleri, rastlayabilecekleri finansal riskleri, finansal ürünlerin özellikleri, yasal hüküm ve koşulları gibi konularda gerekli araç ve bilgiyi sunmamaları halinde avantajsız hale düşebilir. Zira finansal konularda yeterli

donanıma sahip olan tüketiciler, alternatifler arasında doğru olanı seçebilme, sorunlarla daha iyi mücadele edebilme ve finansal kurumlar üzerinde daha iyi hizmet vermelerini sağlamak için baskı oluşturarak daha rekabetçi bir ortam oluşturmayı sağlamaktadırlar (Miller vd., 2009: 243-247).

Finansal eğitim, insanlara sadece finans ve piyasalar konusunda birikim sağlamayıp, insana doğru davranışları da kazandırmaktadır. Yeterli donanıma sahip olan tüketiciler, finansal ürün konusunda hangi uzmanlardan yardım almaları gerektiğine doğru karar verip bu konuda yanılma riskini en aza indirirler. Finansal kurumlar, müşterisi oldukları tüketiciler hakkında inanılmaz derecede bilgi ve etkiye sahip olabilmektedir. Fakat benzer şekilde müşteriler, birikimlerini emanet ettikleri kurumlar hakkında aynı oranda bilgiye sahip değildir. Müşterilerin de bu konuda kendi finansal kurumlarından benzer şekilde haberdar olmaları önem arz etmektedir. Böylelikle müşteriler ile hizmet aldıkları finansal kurumlar arasında güvenli bir ilişki kurulması sağlanabilir (Garcia ve Balbas, 2008: 9-11). Finansal eğitim almış tüketiciler, finansal endüstrinin gelişimine destek olup böylece ekonominin artış göstermesine daha fazla destek sunarak, finansal ürün ve hizmetleri kullanma eğiliminde bulunacaklardır. Böylelikle, bilinçli olan tüketiciler, karşılarına çıkabilecek her türlü fırsatı en iyi şekilde değerlendirebilecekledir. Buna ilaveten, tüketiciler, şayet doğru bir şekilde yönlendirilip bilgilendirilirse hizmet ve sermayenin serbest dolaşımından daha fazla yarar sağlamış olacaklardır (Kosicki, 2008: 4-5; Hilgert vd., 2003: 317-321).

3. ÖĞRENCİLERİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ: AMPİRİK BİR UYGULAMA

Bu bölümde araştırma amacı, önemi ve problem cümlesi, araştırma hipotezleri, sınırlılıkları, varsayımları, araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve analizi, bulgular ve yorum ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeylerinin incelenmesidir. Ayrıca, katılımcıların finansal okuryazarlık, bilgi, tutum ve davranış düzeylerinin farklı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi de amaçlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Önemi ve Problem Cümlesi

Finansal okuryazarlık, bireylerin refah düzeyini etkilemesinin yanında onların finansal güvenliğine de etki etmektedir. Bundan dolayı bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yükseltilmesi daima üstünde durulması ve gündemde tutulması gereken önemli bir konudur. Finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi için ilk olarak bireyin mevcut finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi gerekir (Temizel ve Bayram, 2010: 91-96; Cihangir, 2015: 131-136).

Finansal okuryazarlık eksikliği, bireyin ya da toplumun kısa vadeli hedeflerini etkilediği kadar eğitim, emeklilik gibi uzun vadeli hedeflerini de etkilemektedir. Finansal okuryazarlık düzeyi düşük olan toplumun ekonomik krizlere karşı koyma gücü de düşük olur (Mason ve Wilson, 2000: 55-59).

Bu bağlamda, toplumların farklı kesimlerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin tespit edilmesine yönelik daha önce yapılan çalışmaların bir özeti aşağıda verilmiştir:

Danes ve Hira, (1987) tarafından 323 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada öğrencilerin finans konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir (Aktaran: Barmaki, 2015).

Chen, Volpe ve Lui (1996) tarafından üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini saptamaya çalıştıkları araştırmada İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde eğitim alan öğrencilerin diğer fakültelerde eğitim alan öğrencilere göre finansal yatırım düzeylerinde artış gösterdikleri tespit edilmiştir (Aktaran: Barmaki, 2015).

Volpe ve diğerleri (1998) tarafından ABD'de 924 üniversite öğrencisi üzerinde finansal okuryazarlığın karar verme üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmada öğrencilerin finansal bilgi, tutum ve davranış seviyelerinin düşük ve finansal karar verme becerilerinin de sınırlı olduğu belirtilmiştir (Aktaran: Barmaki, 2015).

Hilgert ve diğerleri (2003) tarafından 1004 katılımcı üzerinde yapılan "Hane halkının Finansal Yönetimi: Finansal Davranış ve Finansal Bilgi Arasındaki Bağlantı" isimli çalışmada finansal bilgi düzeyleri yüksek olan bireylerin finansal davranış düzeylerinin de yüksek olduğu saptanmışır.

Altıntaş (2009) tarafından yapılan çalışmada yatırım eğitimlerinin, bireylerin finansal bilgi düzeylerini artırdığını tespit etmiştir.

Clark, Ambrosio, Mcdermed ve Sawant, (2003) tarafından 633 kişi üzerinde yapılan "Finansal Eğitim ve Emeklilik için Tasarruf" isimli çalışmada finansal eğitim alan bireylerin finansal tasarrufta daha etkin planlar yaptığı tespit edilmiştir.

Varcoe, Martin, Devitto ve Go (2005) tarafından yapılan çalışmada finans dersi alan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığı ve finansal davranışlarının da olumlu yönde değiştiği saptanmıştır.

Lusardi ve Mitchell (2006) tarafından ABD'de 1269 katılımcı üzerinde yapılan çalışmada; finansal bilgi düzeyi arttıkça finansal planlama oranının da arttığı saptanmıştır.

Kieschnick (2006) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada finansal bilgi düzeyleri yüksek olan öğrencilerin tasarruf davranışlarının da olumlu yönde değiştiğini ve bu öğrencilerin birçoğunun düzenli olarak tasarruf yaptıkları tespit edilmiştir.

Volpe ve diğerleri (2006) tarafından 212 kişi üzerinde yapılan çalışmada; katılımcıların finansal bilgi düzeylerinin düşük olduğu belirtilmiştir.

Jorgensen (2007) tarafından üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla 450 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada; öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının düşük olduğu, ama eğitim seviyesinin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde olumlu etkisi olduğu saptanmıştır.

Mandell ve Klein (2007) tarafından ABD'de yapılan araştırmada gençlerin finansal bilgi seviyelerinin düşük olduğu bulunmuşur.

Rooij ve diğerleri (2007) tarafından 1508 kişi üzerinde yapılan araştırmada; finansal eğitimle finansal okuryazarlık arasında doğru orantı olduğu saptanmıştır.

Mandell (2008) tarafından 5150 lise öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada; finans eğitimi almış kişilerin finansal bilgi düzeylerinde artış gösterdikleri ve finansal kararları daha etkili şekilde verdikleri belirtilmiştir.

Lusardi ve Mitchell (2008) tarafından katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek istedikleri araştırmada; finansal okuryazarlık seviyesi yüksek olan kişilerin emeklilik planı yapma oranı, finansal okuryazarlık seviyesi düşük olan kişilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Mandell ve Klein (2009) tarafından öğrenciler üzerinde yaptıkları araştırmada; finans konusunda eğitim alan öğrencilerin eğitim almayan öğrencilere göre daha çok finansal okuryazar oldukları tespit edilmiştir.

Lusardi ve Mitchell (2009) tarafından ABD'de 989 kişi üzerinde yapılan araştırmada; finansal bilgi düzeyi yüksek olan bireylerin daha fazla emeklilik planı yaptığı saptanmıştır.

Lusardi ve diğerleri (2009) tarafından ABD'de 55 yaş ve üzeri katılımcılar üzerinde yapılan çalışmada; katılımcıların tahvil, bono, hisse senedi ve risk çeşitlendirmesi hakkında az bilgiye sahip oldukları ve finansal bilgi düzeylerinin de düşük olduğu bulunmuştur.

FINRA (IEF) (2009) tarafından ABD'de 27288 birey üzerinde finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemek üzere yapılan araştırmada; katılımcıların birçoğunun finansal ürünler konusunda yeterince bilgisinin olmadığı, emeklilik planı yapmadığı ve finansal bilgi düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur.

AMFA (2009) tarafından katılımcıların finansal okuryazarlık seviyelerini tespit etmek için yapılan araştırmada; kırsalda yaşayan bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük olduğu belirtilmiştir.

Robb ve Sharpe (2009) tarafından üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık ve finansal bilgi seviyelerini tespit etmek için yaptıkları araştırmada; finansal bilgi düzeyleri yüksek olan öğrencilerin kredi kartı bakiyesinin de yüksek olduğu bulunmuştur.

Taylor, Jenkins ve Sacker (2009) tarafından yapılan "Finansal Yetenek ve Refah" isimli çalışmada; finansal yetenek ile finansal refah arasında doğru orantı olduğu tespit edilmiştir.

Temizel (2010) tarafından yapılan araştırmada, mavi yakalı çalışanların finansal bilgi düzeylerinin beyaz yakalı çalışanların finansal bilgi düzeylerinden yüksek olduğu bulunmuştur.

Lusardi ve diğerleri (2010) tarafından 7417 katılımcı üzerinde yapılan çalışmada; genç nüfusun finansal bilgi konusunda yeterli olmadıkları ve erkek katılımcıların

finansal bilgi düzeylerinin kadın katılımcılara göre daha yeterli seviyede oldukları saptanmıştır.

Bayram (2010) tarafından üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini tespit etmek için yapılan araştırmada; öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük olduğu ancak bunun farkında olmadıkları bulunmuşur. Ayrıca ekonomi eğitimi alan öğrencilerin ekonomi eğitimi almayan öğrencilere göre daha okuryazar oldukları saptanmıştır.

CFEB (2010) tarafından yapılan "İngiltere'de Tasarruf Davranışı ve Finansal Yetenek" isimli çalışmada; finansal okuryazarlık düzeyinin finansal davranış üzerinde olumlu yönde bir etkisinin olduğu bulunmuştur.

Jorgensen ve Savla (2010)'nın üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini inceledikleri çalışmada; ailenin, finansal okuryazarlık üzerinde bir etkisi olmadığı sonucu bulunmuştur.

Stanculescu (2010)'nun katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada; katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğunu tespit etmiştir.

Bulgaria (2010) tarafından katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek için 1432 kişi üzerinde yapılan çalışmada; katılımcıların yaklaşık %85'inin finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük olduğu bulunmuştur.

Walstad ve diğerleri (2010) tarafından lise öğrencilerinin finansal bilgi düzeylerinin belirlendiği çalışmada; finans eğitimlerinin finansal bilgi düzeyini artırdığı saptanmıştır.

Lusardi ve Mitchell (2011) tarafından yapılan araştırmada; erkeklerin kadınlara göre daha finansal okuryazar olduklarını ve finansal bilgi seviyesi yüksek olan bireylerin emeklilik için daha iyi plan yaptıkları tespit edilmiştir.

Atkinson ve Messy (2012) tarafından bireylerin finansal bilgi, tutum ve davranışlarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada; katılımcıların büyük çoğunluğunun finansal bilgi düzeylerinin düşük olduğu ve finansal bilgi ile finansal tutum ve davranış arasında doğru orantı olduğu saptanmıştır.

FINRA (IEF) (2012) tarafından katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerini belirmek amacıyla ABD'de 26.509 kişi üzerinde yapılan araştırmada; katılımcıların finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük olduğu, yetişkinlerin kısa vadede az plan yaptıkları ve emekliliğe ilişkin daha az tasarruf yaptıkları bulunmuştur.

Allgood ve Walstad (2013) tarafından ABD'de katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerinin finansal davranışlar üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla 28.146 kişi üzerinde yaptıkları çalışmada; bireylerin finansal okuryazarlık düzeyi arttıkça finansal davranışında olumlu yönde etkilendiği bulunmuşur.

Cameron, Calderwood, Cox, Lim ve Yamaoka (2013) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada; akademik başarı ve gelir düzeyi düşük olan bireylerin finansal bilgi, tutum ve davranış düzeylerinin de düşük olduğu saptanmıştır.

Sarıgül (2014) tarafından üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemek amacıyla 1127 kişi üzerinde yürüttüğü çalışmada; öğrencilerin yeterince finansal okuryazar olmadıkları ve erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Ergün, Şahin ve Ergin (2014) tarafından üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla 275 kişi üzerinde yapılan araştırmada; öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin temel seviyede olduğu ve erkeklerin kadınlara göre daha finansal okuryazar oldukları bulunmuştur.

OECD (2014) tarafından öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada; katılımcıların büyük çoğunluğunun finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu ve finansal okuryazarlık düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır.

Şantaş ve Demirgil (2015) tarafından üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemek amacıyla 704 kişi üzerinde yapılan çalışmada; son sınıf öğrencilerinin daha çok ekonomi ve finans gelişmelerini takip ettiği ve finansal okuryazarlık puan ortalamalarının cinsiyet, yaş ve sınıf değişkenine göre farklılık gösterdiği sonucu bulunmuştur.

Kılıç ve diğerleri (2015) tarafından yapılan çalışmada; öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin temel seviyede olduğu, erkeklerin kadınlara göre daha finansal okuryazar oldukları ve katılımcıların finansal okuryazarlıkla ilgili yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları, konunun yatırım olduğu, en çok hâkim oldukları konunun ise bireysel bankacılık olduğu bulunmuştur.

Özdemir, Temizel, Sonmez ve Er (2015) tarafından yapılan çalışmada ise; katılımcıların yaklaşık %59'unun finansal okuryazarlık seviyesinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Coşkun, Demir ve Işık (2018) tarafından finansal tüketicilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranış seviyelerini tespit etmek amacıyla yapılan çalışmada; finansal işlemler sebebiyle finansal kuruluşlarla anlaşmazlığa düşerek tüketici hakem heyetlerine veya mahkemelere başvurma sonucu hak arayanların, finansal okuryazarlık seviyesinin kısmen fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Er, Şahin ve Mutlu (2017) tarafından 335 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada; öğrencilerin yeterince finansal okuryazar olmadıkları, aynı zamanda finansal bilgi düzeylerinin de düşük olduğu saptanmıştır.

Güler ve Tunahan (2017) tarafından Sakarya ilinde 453 kişi üzerinde hanehalkının finansal okuryazarlık seviyesinin saptanması ve demografik özelliklerin finansal okuryazarlık seviyesine etkisini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada; hanehalkının büyük bir bölümünün finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu ve finansal okuryazarlığın tasarruf davranışı üzerinde etkili olduğu bulunmuştur.

Şahin ve Barış (2017) tarafından 427 kamu çalışanı üzerinde yapılan çalışmada; finansal gelişmeleri takip etmenin ve ileri düzeyde finansal okuryazar olmanın tasarruf davranışını olumlu yönde etkilediği bulunmuştur.

Kıran, Bozkurt ve Tunç (2018) tarafından Burdur ilinde 397 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada; finansal okuryazarlık ve girişimcilik hevesi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Çam, Ayaydın ve Akdeniz (2018) tarafından 480 kişi üzerinde kişilerin finansal bilgi seviyesi ile finansal katılım seviyesi arasındaki etkiyi belirlemek amacıyla yapılan çalışmada; finansal bilgi düzeyinin finansal katılımı etkilemediği tespit edilmiştir.

Biçer (2016) tarafından öğrencilerin finansal okuryazarlık durumunu etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan çalışmada; öğrencilerin büyük çoğunluğunun finansal bigi seviyelerinin düşük olduğu ve ileri düzeyde finans bilgilerinin yetersiz olduğu saptanmıştır.

Boz (2019) tarafından Kütahya ili Özel Eğitim Kurumlarında eğitim alan öğrenci velilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla 692 kişi üzerinde yapılan çalışmada; katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur.

Özer (2019) tarafından 276 kişi üzerinde sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini tespit etmek amacıyla yapılan çalışmada; üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık algılarının orta seviyede olduğu saptanmıştır.

Yurt içinde ve yurt dışında birçok araştırmacının ilgisini çeken finansal okuryazarlık konusu yetişkin her birey için önemlidir. Özellikle üniversiteden sonra farklı alanlarda iş hayatına atılacak olan bireyler için ayrıca önem arz etmektedir. Bianco ve Bosco (2000), "finansal okuryazar" olmanın yabancı dil öğrenmek kadar önemli olduğunu ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde tartışılma zamanının geldiğini belirterek finansal okuryazarlığın İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ndeki öğrenciler üzerindeki önemine vurgu yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin gözünde

üniversite, kendi finansal kararlarını verebildikleri, istedikleri gibi harcama yapabildikleri yani finansal açıdan özgür oldukları yerdir. Üniversite yıllarında alınan finans dersleri bireyleri gelecekte finans konularında daha doğru kararlar almalarına olanak sağlayacaktır.

Bireylerin finansal okuryazarlık, finansal bilgi, finansal davranış ve tutumlarını belirlemeye yönelik yapılmış olan çalışmalar değerlendirildiğinde, finansal okuryazarlığın finansal davranışla açıkça ilişkilendirilmediği görülmektedir. Finansal okuryazarlığın finansal bilgi, finansal tutum ve davranış gibi diğer bileşenlerle ele alınmasında fayda vardır. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler geleceğin yönetici adayları olduklarından ve onların vereceği kararlar hem işletmelerin hem de ülkenin geleceği açısından oldukça önem arz etmesi ve bunun yanında finans sektörünün çalışanları genellikle İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunu öğrencileri oldukları göz önünde bulundurulduğunda bu öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranışları hakkında bilgi sahibi olunması ve herhangi bir yetersizlik durumunda yetkililer için erken tedbir alma fırsatı doğması ve son olarak bu çalışmanın daha önce Aydın ilinin Nazilli ilçesinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde yapılmamış olması bakımından çalışma oldukça önem arz etmektedir. İİBF'de öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri ile farklı değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı sorusu ise araştırmamızın problem cümlesini oluşturmaktadır.

3.2.1. Alt Problemler

Daha önce yapılmış olan çalışmalarda finansal okuryazarlık üzerinde etkisi olan değişkenlerin çalışmamızda test edilmesi için bazı alt problemler oluşturulmuştur.

1. İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
3. İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri bölüme göre farklılaşmakta mıdır?

4. İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri program türüne göre farklılaşmakta mıdır?
5. İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri sınıfa göre farklılaşmakta mıdır?
6. İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri baba eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
7. İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri anne eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
8. İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri kişisel aylık gelire göre farklılaşmakta mıdır?

3.2.2. Araştırmanın Hipotezleri

Literatürde yer alan çalışmaların bulgularından hareketle ve araştırmanın alt problemleri ile bağlantılı olarak bu çalışma kapsamında test edilecek hipotezler aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

H1: İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri, cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.
H2: İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri, yaşlarına göre farklılaşmaktadır.
H3: İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri, öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılaşmaktadır.
H4: İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri, öğrenim gördükleri program türüne göre farklılaşmaktadır.
H5: İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri, sınıf düzeyine göre farklılaşmaktadır.
H6: İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri, baba eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır.
H7: İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri, anne eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır.
H8: İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri, kişisel aylık gelire göre farklılaşmaktadır.

3.3. Kısıtlılıklar

Bu araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı, Aydın ili Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler, veri toplamak için kullanılan ölçme araçları ve bu ölçme araçlarına verilen cevaplar ile kısıtlıdır. Araştırmanın verileri toplanırken fakültenin öğrenci sayısının az olması ve mevcut öğrencilerinin de bir kısmının anket doldurmak istememeleri nedeniyle veri toplama işlemi planlanan sürenin aşılmasına sebep olmuştur.

3.4. Araştırmanın Varsayımları

Anket sorularının araştırmanın hedeflediği bilgileri elde edebilecek geçerliliğe ve güvenilirliğe sahip olduğu, araştırmaya katılan bireylerin ankette yer alan soruları samimiyetle ve kendi durumlarını yansıtacak şekilde cevapladıkları ve çalışma örneklemi evrenini yeterli düzeyde temsil ettiği varsayılmaktadır.

3.5. Araştırma Modeli

Bu araştırmada hipotezlerin test edilmesi için betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Betimsel tarama; Araştırmacı tarafından yazılan hipotezlerin test edilmesi için veri toplama yoluyla yürütülür (Metin, 2014).

Betimsel tarama yöntemi elde edilen verilerin bütünselliğini sağlamak maksadıyla, tarama yapılan bölümde uygun kriterlere sahip çalışmayı inceleme ve istatistiksel olarak açıklama olarak ele alır. Betimsel tarama çalışmaları, öncelikle kuramsal bir tarama yöntemi ile başlar. Sonraki aşamada, ele alınan yazınların, yayın tarihi, araştırma modeli, yaklaşım ve görsel araştırma verileri gibi belirli araştırma özelliklerine göre tanımlama aşamasıyla sürdürülür (King ve He, 2005).

3.6. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 2018–2019 eğitim-öğretim yılında Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören yaklaşık 4500 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise, Nazilli

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin farklı bölümlerde öğrenim gören 257 kadın, 216 erkek olmak üzere toplam 473 birey oluşturmuştur. Örneklem alınmasında örneklemin alındığı evreni temsil etmesi önemlidir. Betimsel araştırmalarda minimum %10 örneklem alınır (Gay, 1987; Aktaran: Arlı ve Nazik, 2001: 77). Bu varsayıma göre çalışmanın örneklemi evreni temsil etmektedir. Araştırmanın örneklemini belirlemede kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

3.7. Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Ankette katılımcıların cinsiyet, yaş, bölüm, program türü, sınıf düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, kişisel aylık geliriniz vb. değişkenleri belirlemek için kişisel bilgi formu, öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinin tespiti için bilgi soruları ayrıca öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeylerini belirlemek için de "Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği" kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılacak Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği (FOTDÖ) Sarıgül (2015) tarafından geliştirilmiştir. FOTDÖ beş basamaklı likert tipi bir ölçek olup 14 madde ve 4 faktörden (harcama, tutum, algı, ilgi) oluşmaktadır. FOTDÖ'nin bütününe ilişkin iç tutarlık katsayısı 0,72 bulunurken, alt ölçekler için ise sırasıyla 0,78, 0,76, 0,78 ve 0,77 olarak hesaplanmıştır (Sarıgül, 2015).

3.8. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde kategorik değişkenler için frekans dağılımları verilmiştir. Ayrıca verilerin normal dağılıma sahip olması şartına bakmak için mod, medyan ve aritmetik ortalama değerleri ile çarpıklık ve basıklık katsayıları dikkate alınmıştır. Tablo 3.1'de görüldüğü gibi finansal okuryazarlık ölçeğinin her bir alt boyutunun mod, medyan ve aritmetik ortalamaları birbirine yakın olduğu, çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde, Büyüköztürk (2012), Tabachnik ve Fidell (2013) ile George ve Mallery (2010)'nin belirttiği sınırlar içerisinde (-1 ile +1; -1,5 ile +1,5; -2,0 ile +2,0) yer alan veri setinin normal bir dağılıma sahip olduğu görülmüştür. Bu yüzden araştırma kapsamında parametrik testler kullanılmıştır.

Tablo 3.1: Finansal okuryazarlık puanlarının mod, medyan, aritmetik ortalama, çarpıklık ve basıklık değerleri

Finansal Okuryazarlık	Mod	Medyan	x̄	Çarpıklık	Basıklık
Harcama	2,00	2,00	2,00	-,092	-,842
Tutum	1,50	1,75	1,76	,388	-,538
Algı	1,67	2,00	2,00	,014	-1,077
İlgi	1,67	2,00	1,96	,073	-,675
Toplam	2,00	1,92	1,92	,127	-,248

Finansal okuryazarlık puanlarına ait mod, medyan ve aritmetik ortalamaları birbirine yakındır ve çarpıklık ve basıklık değerleri -1,5 ile +1,5 arasında olduğu için çalışma grubunun normal dağılım gösterdiği görülmektedir.

İki bağımsız değişken ile finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri arasındaki farkı incelemek için "İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi" (t testi), ikiden fazla değişken ile finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri arasındaki farkı incelemek için de "Tek Yönlü Varyans Analizi" (ANOVA) testleri uygulanmıştır. Farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Tukey testi kullanılmıştır. Bütün testler SPSS 24 paket programında yapılmış ve anlamlılık düzeyi p<,05 olarak alınmıştır.

FOTDÖ'den elde edilen verilerin geçerliliğini belirlemek amacıyla ise doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA sonuçları Tablo 3.2'de, literatürde kabul edilebilir uyum indeks değerleri de Tablo 3.3'de verilmiştir. Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği için güvenilirlik, Cronbach alpha analizi ile test edilmiştir. Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları Tablo 3.4'de verilmiştir.

Tablo 3.2: Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği DFA Sonuçları

χ^2	df	P	χ^2/ df	RMSEA	RMR	SRMR	GFI	AGFI	NFI	NNFI	CFI	IFI
129,5	71	,00	1,82	,042	,03	,04	,96	,94	,91	,93	,95	,95

Tablo 3.2'de belirtilen kriter değerler doğrultusunda Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği'ne ilişkin modelin uyum indeksleri incelendiğinde, χ2/df, RMSEA,

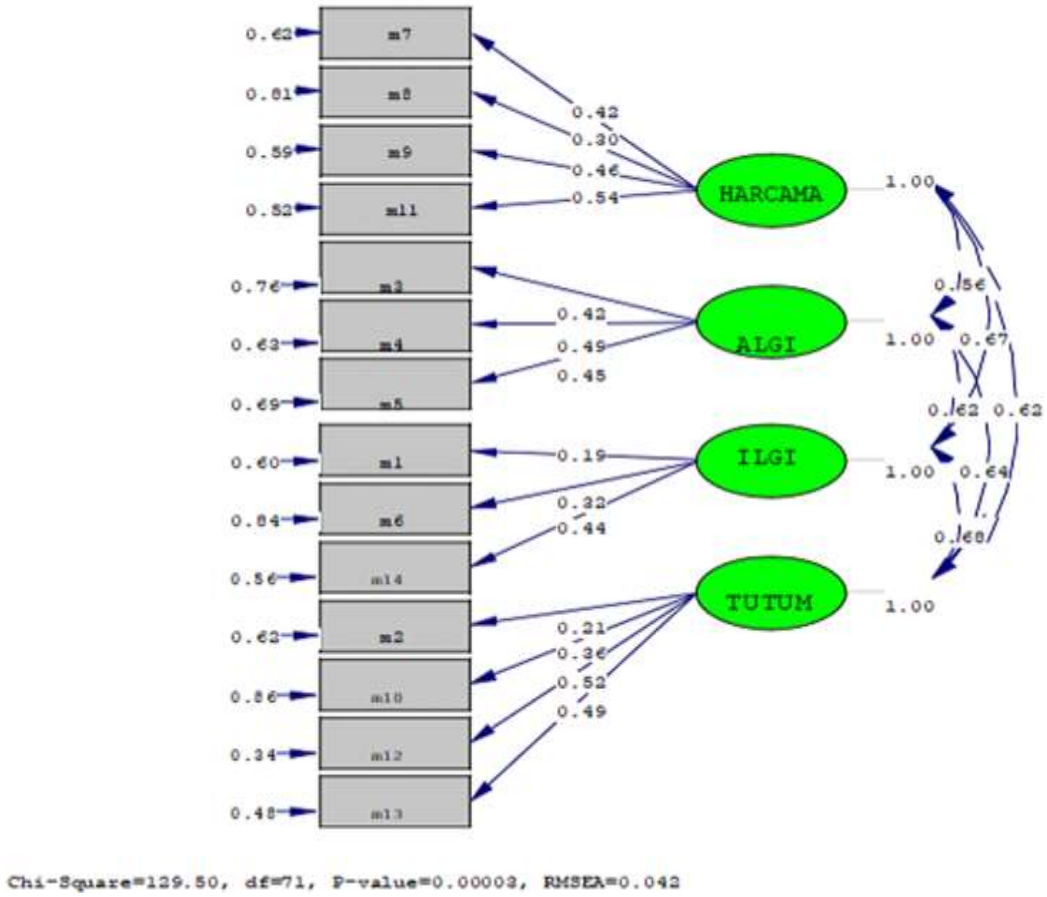
RMR, SRMR, GFI, AGFI, NFI, NNFI, CFI, IFI değerlerinin sırasıyla 1,82, ,042, ,03, ,04, ,96, ,94, ,91, ,93, ,95, ,95 olduğu görülmüş ve uyumun genel olarak iyi olduğuna kanaat getirilmiştir.

Tablo 3.3: Literatüre göre kabul edilebilir uyum değerleri

Uyum Ölçüleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Kaynaklar
χ^2/ df	χ^2/ df ≤ 2 (Mükemmel)	χ^2/ df ≤ 5	(Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008)
RMSEA	0 < RMSEA < 0,05	0,05 ≤ RMSEA ≤ 0,10	(MacCallum, Browne ve Sugawara, 1996; Kline, 2011; Çelik ve Yılmaz, 2016).
NFI	0,95 ≤ NFI ≤ 1	0,90 ≤ NFI ≤ 0,95	(Çelik ve Yılmaz, 2016).
NNFI	0,97 ≤ NNFI ≤ 1	0,95 ≤ NNFI ≤ 0,97	(Hu ve Bentler, 1999; Harrington, 2009; Çelik ve Yılmaz, 2016).
CFI	0,97 ≤ CFI ≤ 1	0,95 ≤ CFI ≤ 0,97	(Brown, 2006; Çelik ve Yılmaz, 2016).
GFI	0,95 ≤ GFI ≤ 1	GFI ≥ 0,80	(Shevlin ve Miles, 1998; Hu ve Bentler, 1999; Hooper ve Diğ. 2008;).
AGFI	0,90 ≤ AGFI ≤ 1	0,80 ≤ AGFI ≤ 0,90	(Hu ve Bentler, 1999; Çelik ve Yılmaz, 2016).
RMR	≤ ,05 (Mükemmel)	,08 ≤	(Brown, 2006; Harrington, 2009)
SRMR	0 ≤ SRMR ≤ 0,5	0,5 < SRMR < 1	(Hu ve Bentler, 1999; Brown, 2006)

Tablo 3.3'de yer alan kabul edilebilir uyum değerlerine göre Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği'nin çalışma örnekleminde geçerli bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamında yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen ölçme modeli aşağıda Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 3. 1: Finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği ölçme modeli

Şekil 3.1'de gözlenen değişkenler ile gizil değişkenler arasındaki madde yük değerlerinin, "harcama" boyutunda 0,30 ile 0,54, "algı" boyutunda 0,42 ile 0,49 "ilgi" boyutunda 0,19 ile 0,44 ve "tutum" boyutunda ise 0,21 ile 0,52 arasında olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.4. Finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği'nin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları

Alt Boyutlar	Madde Sayısı	Cronbach Alpha (α)
Harcama	4	,80
Tutum	4	,76
Algı	3	,74
İlgi	3	,72
FODTÖ	14	,78

Tablo 3.4'de görüldüğü gibi, analiz sonucunda ölçme aracının Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı, ölçeğin geneli için 0,78 olarak bulunmuştur. Ölçeğin

"Harcama" alt boyutunda bu değer 0,80, "Tutum" alt boyutunda 0,76, "Algı" alt boyutunda 0,74 ve "İlgi" alt boyutunda ise 0,72 olarak tespit edilmiştir. Güvenilirlik analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular, ölçeğin geneli ve alt boyutlarının oldukça güvenilir olduğunu ortaya koymuştur.

3.9. Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen veriler analiz edilip tablolaştırılması ve yorumlanması yer almaktadır.

Tablo 3.5: Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet dağılımları

Cinsiyet	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Kadın	257	54,3	54,3
Erkek	216	45,7	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.5'e göre araştırma 257 kadın ve 216 erkek olmak üzere toplam 473 birey üzerinde yapılmıştır.

Tablo 3.6: Araştırmaya katılan bireylerin yaş dağılımları

Yaş	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
19 yaş ve altı	58	12,3	12,3
20-22 yaş arası	366	77,4	89,6
23-25 yaş arası	49	10,4	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.6'ya göre araştırmaya katılan bireylerin yaş dağılımları incelendiğinde, ağırlıklı olarak 20-22 yaş arası 366 öğrenci katılmıştır. Diğer bireylerin dağılımları ise, 19 yaş ve altı 58, 23-25 yaş arası 49 birey katılmıştır.

Tablo 3.7: Araştırmaya katılan bireylerin öğrenim gördükleri bölümlere göre dağılımları

Bölüm	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
İşletme	135	28,5	28,5
İktisat	99	20,9	49,5
Siyasi Bilimler ve Kamu Yönetimi	78	16,5	66,0
Uluslararası Ticaret ve Finansman	81	17,1	83,1
Maliye	80	16,9	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.7'ye göre araştırmaya katılan bireylerin bölümlere göre dağılımı incelendiğinde; İşletme 135, İktisat 99, Siyasi Bilimler ve Kamu Yönetimi 78, Uluslararası Ticaret ve Finansman 81, Maliye bölümünde ise 80 kişi öğrenim görmektedirler.

Tablo 3.8: Araştırmaya katılan bireylerin öğrenim gördükleri program türlerine göre dağılımları

Program türü	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
1. öğretim	312	66,0	66,0
2. öğretim	161	34,0	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.8'e göre araştırmaya birinci öğretimden 312 ve ikinci öğretimden 161 birey katılmıştır.

Tablo 3.9: Araştırmaya katılan bireylerin sınıf düzeylerine göre dağılımları

Sınıf	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
1. sınıf	109	23,0	23,0
2. sınıf	115	24,3	47,4
3. sınıf	122	25,8	73,2
4. sınıf	127	26,8	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.9'a göre araştırmaya katılan bireylerin sınıf düzeylerine bakıldığında, birinci sınıftan 109, ikinci sınıftan 115, üçüncü sınıftan 122 ve dördüncü sınıftan 127 birey katılmıştır.

Tablo 3.10: Araştırmaya katılan bireylerin baba eğitim düzeylerine göre dağılımları

Baba eğitim düzeyi	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Okuryazar değil	10	2,1	2,1
İlköğretim	267	56,4	58,6
Lise	132	27,9	86,5
Üniversite	64	13,5	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.10'a göre katılımcıların baba eğitim düzeylerine bakıldığında; çoğunluğunun 267 kişinin baba eğitim düzeyinin ilköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte baba eğitim düzeyi okur- yazar olmayan 10, lise mezunu 132 ve üniversite mezunu 64 kişinin öğrenim düzeyinde olduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3.11: Araştırmaya katılan bireylerin anne eğitim düzeylerine göre dağılımları

Anne eğitim düzeyi	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Okuryazar değil	38	8,0	8,0
İlköğretim	340	71,9	79,9
Lise	79	16,7	96,6
Üniversite	16	3,4	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.11'e göre katılımcıların anne eğitim düzeylerine bakıldığında; ağırlıklı olarak ilköğretim mezunu 340 kişi, geri kalanların ise 38 kişinin okur- yazar olmadığı, 79 kişinin lise, 16 kişinin ise üniversite mezunu oldukları görülmektedir.

Tablo 3.12: Araştırmaya katılan bireylerin kişisel aylık gelir düzeylerine göre dağılımları

Kişisel aylık gelir	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
470 TL ve altı	188	39,7	39,7
471-800 TL arası	151	31,9	71,7
801-1200 TL arası	54	11,4	83,1
1201 TL ve üzeri	80	16,9	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.12'ye göre araştırmaya katılan bireylerin kişisel aylık gelir düzeyleri incelendiğinde; 188 kişi 470 TL ve altı, 151 kişi 471- 800 TL arası, 54 kişi 801-1200 TL arası, 80 kişi ise 1201 TL ve üzeri kişisel aylık gelire sahip olduklarını belirtmektedirler.

Tablo 3.13: Araştırmaya katılan bireylerin bileşik faiz hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları

Bileşik Faiz	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam (%)	Yüzde
Yeterince bilgim yok	76	16,1	16,1	
Biliyorum ama içeriğini bilmiyorum	219	46,3	62,4	
İyi biliyorum	178	37,6	100,0	
Toplam	473	100,0		

Tablo 3.13'e göre araştırmaya katılan bireylerin bileşik faiz hakkındaki bilgi düzeyleri incelendiğinde; 76 kişi yeterince bilgim yok, 219 kişi biliyorum ama içeriğini bilmiyorum, geriye kalan 178 kişi ise iyi biliyorum yanıtını vermişlerdir.

Tablo 3.14: Araştırmaya katılan bireylerin basit faiz hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları

Basit Faiz	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam (%)	Yüzde
Yeterince bilgim yok	126	26,6	26,6	
Biliyorum ama içeriğini bilmiyorum	228	48,2	74,8	
İyi biliyorum	119	25,2	100,0	
Toplam	473	100,0		

Tablo 3.14'e göre katılımcıların basit faiz hakkındaki bilgi düzeyleri incelendiğinde; 126 kişi yeterince bilgim yok, 228 kişi biliyorum ama içeriğini bilmiyorum, geriye kalan 119 kişi ise iyi bildiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 3.15: Katılımcıların kredi kartı ödeme tarihi hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları

Kredi Kartı Ödeme Tarihi	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam (%)	Yüzde
Yeterince bilgim yok	278	58,8	58,8	
Biliyorum ama içeriğini bilmiyorum	139	29,4	88,2	
İyi biliyorum	56	11,8	100,0	
Toplam	473	100,0		

Tablo 3.15'e göre çalışma grubundaki bireylerin kredi kartı ödeme tarihi hakkındaki bilgi düzeyleri incelendiğinde; ağırlıklı olarak 278 kişi yeterince bilgim yok cevabını vermişlerdir. Geriye kalan 139 kişi biliyorum ama içeriğini bilmiyorum, 56 kişi ise iyi bildiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 3.16: Katılımcıların kredi kartı faiz oranları hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları

Kredi Kartı Faiz Oranları	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Yeterince bilgim yok	200	42,3	42,3
Biliyorum ama içeriğini bilmiyorum	175	37,0	79,3
İyi biliyorum	98	20,7	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.16'ya göre araştırmaya katılan bireylerin kredi kartı faiz oranları hakkındaki bilgi düzeyleri incelendiğinde; 200 kişi yeterince bilgim yok, 175 kişi biliyorum ama içeriğini bilmiyorum, geriye kalan 98 kişi ise iyi biliyorum yanıtını vermişlerdir.

Tablo 3.17: Katılımcıların kredi kartı asgari ödeme tutarı hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları

Kredi Kartı Asgari Ödeme Tutarı	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Yeterince bilgim yok	215	45,5	45,5
Biliyorum ama içeriğini bilmiyorum	143	30,2	75,7
İyi biliyorum	115	24,3	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.17'ye göre katılımcıların kredi kartı asgari ödeme hakkındaki bilgi düzeyleri incelendiğinde; 215 kişi yeterince bilgim yok, 143 kişi biliyorum ama içeriğini bilmiyorum, geriye kalan 115 kişi ise iyi bildiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 3.18: Katılımcıların hazine bonosu hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları

Hazine Bonosu	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Yeterince bilgim yok	56	11,8	11,8
Biliyorum ama içeriğini bilmiyorum	177	37,4	49,3
İyi biliyorum	240	50,7	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.18'e göre çalışma grubundaki bireylerin hazine bonosu hakkındaki bilgi düzeyleri incelendiğinde; ağırlıklı olarak 240 kişi iyi biliyorum cevabını vermişlerdir. Geriye kalan 177 kişi biliyorum ama içeriğini bilmiyorum, 56 kişi ise yeterince bilgilerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 3.19: Katılımcıların hisse senedi hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları

Hisse Senedi	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Yeterince bilgim yok	120	25,4	25,4
Biliyorum ama içeriğini bilmiyorum	218	46,1	71,5
İyi biliyorum	135	28,5	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.19'a göre araştırmaya katılan bireylerin hisse senedi hakkındaki bilgi düzeyleri incelendiğinde; 120 kişi yeterince bilgim yok, 218 kişi biliyorum ama içeriğini bilmiyorum, geriye kalan 135 kişi ise iyi biliyorum yanıtını vermişlerdir.

Tablo 3.20: Katılımcıların risk getiri oranları hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları

Risk Getiri Oranları	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Yeterince bilgim yok	51	10,8	10,8
Biliyorum ama içeriğini bilmiyorum	167	35,3	46,1
İyi biliyorum	255	53,9	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.20'ye göre katılımcıların risk getiri oranları hakkındaki bilgi düzeyleri incelendiğinde; 51 kişi yeterince bilgim yok, 167 kişi biliyorum ama içeriğini bilmiyorum, geriye kalan 255 kişi ise iyi bildiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 3.21: Katılımcıların bireysel emeklilik sigortası hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları

BES	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Yeterince bilgim yok	134	28,3	28,3
Biliyorum ama içeriğini bilmiyorum	192	40,6	68,9
İyi biliyorum	147	31,1	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.21'e göre araştırmaya katılan bireylerin bireysel emeklilik sigortası hakkındaki bilgi düzeyleri incelendiğinde; 134 kişi yeterince bilgim yok, 192 kişi biliyorum ama içeriğini bilmiyorum, geriye kalan 147 kişi ise iyi biliyorum yanıtını vermişlerdir.

Tablo 3.22: Katılımcıların hayat sigortası hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları

Hayat Sigortası	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Yeterince bilgim yok	149	31,5	31,5
Biliyorum ama içeriğini bilmiyorum	184	38,9	70,4
İyi biliyorum	140	29,6	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.22'ye göre katılımcıların hayat sigortası hakkındaki bilgi düzeyleri incelendiğinde; 149 kişi yeterince bilgim yok, 184 kişi biliyorum ama içeriğini bilmiyorum, geriye kalan 140 kişi ise iyi bildiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 3.23: Katılımcıların ek limit ve faiz oranları hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin dağılımları

Ek Limit ve Faiz Oranları	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Yeterince bilgim yok	69	14,6	14,6
Biliyorum ama içeriğini bilmiyorum	171	36,2	50,7
İyi biliyorum	233	49,3	100,0
Toplam	473	100,0	

Tablo 3.23'e göre çalışma grubundaki bireylerin ek limit ve faiz oranları hakkındaki bilgi düzeyleri incelendiğinde; ağırlıklı olarak 233 kişi iyi biliyorum cevabını vermişlerdir. Geriye kalan 171 kişi biliyorum ama içeriğini bilmiyorum, 69 kişi ise yeterince bilgilerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 3.24: Cinsiyete göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin t testi sonuçları

Alt Boyut	Cinsiyet	N	X	Ss	t	p
Harcama	Kadın	257	1,93	,58	-3,10	**0,02**
	Erkek	216	2,09	,58		
Tutum	Kadın	257	1,75	,50	-,918	,359
	Erkek	216	1,80	,58		
Algı	Kadın	257	2,05	,65	1,37	,169
	Erkek	216	1,96	,66		
İlgi	Kadın	257	1,98	,55	,732	,464
	Erkek	216	1,95	,59		
Toplam	Kadın	257	1,91	,39	-,903	,367
	Erkek	216	1,95	,43		

Tablo 3.24'de, katılımcıların cinsiyetleri ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde harcama alt boyutunda P<,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Erkek öğrencilerin puan ortalamalarının kadın öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla H1 hipotezi kabul edilmiştir. Diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 3.25: Program türüne göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin t testi sonuçları

Alt Boyut	Program türü	N	X	Ss	t	p
Harcama	1. Öğretim	312	2,02	,58	1,18	,23
	2. Öğretim	161	1,96	,57		
Tutum	1. Öğretim	312	1,78	,55	,52	,60
	2. Öğretim	161	1,75	,51		
Algı	1. Öğretim	312	2,04	,66	1,36	,17
	2. Öğretim	161	1,95	,65		
İlgi	1. Öğretim	312	1,96	,57	-,22	,82
	2. Öğretim	161	1,98	,56		
Toplam	1. Öğretim	312	1,94	,42	1,08	,27
	2. Öğretim	161	1,90	,39		

Tablo 3.25'de, çalışmaya katılan bireylerin program türü ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Dolayısıyla H4 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 3.26: Yaşa göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

Alt Boyut	Yaş	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Harcama	Gruplar arası	,73	2	,36	1,08	,34	-
	Gruplar içi	157,76	470	,34			
	Toplam	158,49	472				
Tutum	Gruplar arası	,93	2	,46	1,60	,20	-
	Gruplar içi	136,54	470	,29			
	Toplam	137,47	472				
Algı	Gruplar arası	2,58	2	1,29	3,01	**,05**	2-3
	Gruplar içi	201,15	470	,43			
	Toplam	203,73	472				
İlgi	Gruplar arası	,60	2	,30	,92	,40	-
	Gruplar içi	151,88	470	,32			
	Toplam	152,48	472				
Toplam	Gruplar arası	,98	2	,49	2,97	**,05**	2-3
	Gruplar içi	77,17	470	,16			
	Toplam	78,15	472				

Tablo 3.26'da, çalışmaya katılan bireylerin yaşları ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre algı alt boyutu ve toplam puanda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Dolayısıyla H2 hipotezi kabul edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniğine geçilmiştir. Gerçekleştirilen Tukey çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3.27: Post-Hoc Tukey testi sonuçları

Alt Boyut	Yaş (I)	Yaş (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Std. Hata	P
Algı	19 yaş ve altı	20-22 yaş	-,04007	,09246	,902
		23-25 yaş	,20408	,12694	,243
	20-22 yaş	19 yaş ve altı	,04007	,09246	,902
		23-25 yaş	,24415	,09952	**,038**
	23-25 yaş	19 yaş ve altı	-,20408	,12694	,243
		20-22 yaş	-,24415	,09952	**,038**
Toplam	19 yaş ve altı	20-22 yaş	,00837	,05727	,988
		23-25 yaş	,15605	,07862	,117
	20-22 yaş	19 yaş ve altı	-,00837	,05727	,988
		23-25 yaş	,14768	,06164	**,045**
	23-25 yaş	19 yaş ve altı	-,15605	,07862	,117
		20-22 yaş	-,14768	,06164	**,045**

Tablo 3.27'ye göre farklılaşmanın kaynağını saptamak amacıyla yapılan post-hoc Tukey testi sonucunda algı alt boyutunda ve toplam da 20-22 (2,04; 1,94) yaş grubu ile 23-25 yaş grubu (1,80; 1,79) arasında 20-22 yaş grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu bulgu katılımcıların finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının yaş grubuna bağlı olarak anlamlı bir şekilde değiştiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.28: Katılımcıların yaş durumu değişkenine ilişkin betimsel veriler

Alt Boyut	Yaş	N	X	Ss
Harcama	19 yaş ve altı	58	2,03	,61
	20-22 yaş	366	2,01	,57
	23-25 yaş	49	1,89	,58
	Toplam	473	2,00	,58
Tutum	19 yaş ve altı	58	1,77	,57
	20-22 yaş	366	1,78	,54
	23-25 yaş	49	1,64	,50
	Toplam	473	1,77	,54
Algı	19 yaş ve altı	58	2,00	,67
	20-22 yaş	366	2,04	,64
	23-25 yaş	49	1,80	,73
	Toplam	473	2,00	,66

Tablo 3.28 (Devamı)

İlgi	19 yaş ve altı	58	2,03	,46
	20-22 yaş	366	1,97	,59
	23-25 yaş	49	1,88	,50
	Toplam	473	1,97	,57
Toplam	19 yaş ve altı	58	1,95	,38
	20-22 yaş	366	1,94	,41
	23-25 yaş	49	1,79	,42
	Toplam	473	1,93	,41

Tablo 3.28'de finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin alt boyutlarının aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre tablo incelendiğinde, öğrencilerin aritmetik ortalama değerinin harcama alt boyutunda en yüksek 19 yaş ve altı (2,03 ± ,61) en düşük ise 23-25 yaş (1,89 ± ,58), tutum alt boyutunda en yüksek 20-22 yaş (1,78 ± ,54) en düşük 23-25 yaş (1,64 ± ,50), algı alt boyutunda en yüksek 20-22 yaş (2,04 ± ,64) en düşük 23-25 yaş (1,80 ± ,73) , ilgi alt boyutunda ise en yüksek 19 yaş ve altı (2,03 ± ,46) en düşük ise 23-25 yaş (1,79 ± ,50) olarak belirtilmiştir.

Tablo 3.29: Bölüme göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

Alt Boyut	Bölüm	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Harcama	Gruplar Arası	,945	4	,236	,702	,59	
	Gruplar İçi	157,553	468	,337			
	Toplam	158,498	472				
Tutum	Gruplar Arası	4,850	4	1,213	4,279	**,02**	3-4 4-5
	Gruplar İçi	132,622	468	,283			
	Toplam	137,472	472				
Algı	Gruplar Arası	2,470	4	,618	1,436	,22	
	Gruplar İçi	201,262	468	,430			
	Toplam	203,732	472				
İlgi	Gruplar Arası	1,283	4	,321	,993	,41	
	Gruplar İçi	151,198	468	,323			
	Toplam	152,481	472				
Toplam	Gruplar Arası	1,470	4	,367	2,242	,06	
	Gruplar İçi	76,678	468	,164			
	Toplam	78,148	472				

Tablo 3.29'da, çalışmaya katılan bireylerin bölümleri ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre tutum alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur. Dolayısıyla H3 hipotezi kabul edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniği yapılmıştır. Gerçekleştirilen Tukey çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3.30: Post-Hoc Tukey testi sonuçları

Alt Boyut	Bölüm (I)	Bölüm (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	P
Tutum	İşletme	İktisat	-,05034	,07044	,953
		Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	,09088	,07571	,751
		Uluslararası Ticaret ve Finansman	-,16173	,07482	,196
		Maliye	,15162	,07511	,259
	İktisat	İşletme	,05034	,07044	,953
		Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	,14122	,08059	,403
		Uluslararası Ticaret ve Finansman	-,11139	,07976	,630
		Maliye	,20196	,08003	,087
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	İşletme	-,09088	,07571	,751
		İktisat	-,14122	,08059	,403
		Uluslararası Ticaret ve Finansman	-,25261*	,08445	**,024**
		Maliye	,06074	,08471	,953
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	İşletme	,16173	,07482	,196
		İktisat	,11139	,07976	,630
		Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	,25261*	,08445	**,024**
		Maliye	,31335*	,08391	**,002**
	Maliye	İşletme	-,15162	,07511	,259
		İktisat	-,20196	,08003	,087
		Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	-,06074	,08471	,953
		Uluslararası Ticaret ve Finansman	-,31335*	,08391	**,002**

Tablo 3.30'da farklılaşmanın kaynağını saptamak amacıyla yapılan post-hoc Tukey testi sonucunda tutum alt boyutunda uluslararası ticaret ve finansman (1,93) ile siyaset bilimi ve kamu yönetimi (1,68) ve maliye (1,62) bölümleri arasında uluslararası ticaret ve finansman grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu bulgu katılımcıların finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının bölümlere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değiştiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.31: Katılımcıların bölüm değişkenine ilişkin betimsel veriler

Alt Boyut	Bölüm	N	X	Ss
Harcama	İşletme	135	2,05	,52
	İktisat	99	1,95	,65
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	78	1,96	,57
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	81	2,04	,57
	Maliye	80	1,98	,60
	Toplam	473	2,00	,58
Tutum	İşletme	135	1,77	,58
	İktisat	99	1,82	,54
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	78	1,68	,50
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	81	1,93	,50
	Maliye	80	1,62	,50
	Toplam	473	1,77	,54
Algı	İşletme	135	2,03	,69
	İktisat	99	1,96	,61
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	78	1,90	,61
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	81	2,14	,69
	Maliye	80	2,00	,65
	Toplam	473	2,00	,66
İlgi	İşletme	135	2,03	,59
	İktisat	99	1,91	,54
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	78	1,97	,56
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	81	1,99	,51
	Maliye	80	1,89	,63
	Toplam	473	1,97	,57
Toplam	İşletme	135	1,96	,42
	İktisat	99	1,91	,42
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	78	1,87	,40
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	81	2,02	,37
	Maliye	80	1,86	,40
	Toplam	473	1,93	,41

Tablo 3.31'de finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin alt boyutlarının aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre tablo incelendiğinde, öğrencilerin aritmetik ortalama değerinin harcama alt boyutunda en yüksek işletme (2,05 ± ,52) en düşük ise iktisat (1,95 ± ,65), tutum alt boyutunda en yüksek uluslararası ticaret ve finansman (1,93 ±,50) en düşük maliye (1,62 ± ,50), algı alt boyutunda en yüksek uluslararası ticaret ve finansman (2,14 ± ,69) en düşük siyaset bilimi ve kamu yönetimi (1,90 ± ,61), ilgi alt boyutunda ise en yüksek işletme (2,03 ± ,59) en düşük ise maliye (1,89 ± ,63) olarak belirtilmiştir.

Tablo 3.32: Sınıfa göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

Alt Boyut	Sınıf	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Harcama	Gruplar Arası	3,84	3	1,28	3,89	,09	
	Gruplar İçi	154,66	469	,33			
	Toplam	158,49	472				
Tutum	Gruplar Arası	,58	3	,19	,66	,57	
	Gruplar İçi	136,89	469	,29			
	Toplam	137,47	472				
Algı	Gruplar Arası	,87	3	,03	,07	,98	
	Gruplar İçi	203,64	469	,43			
	Toplam	203,73	472				
İlgi	Gruplar Arası	2,60	3	,87	2,27	**,04**	1-2
	Gruplar İçi	149,87	469	,32			
	Toplam	152,48	472				
Toplam	Gruplar Arası	1,10	3	,37	2,24	,08	
	Gruplar İçi	77,04	469	,16			
	Toplam	78,14	472				

Tablo 3.32'de, katılımcıların sınıfları ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre ilgi alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur. Dolayısıyla H5 hipotezi kabul edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniği yapılmıştır. Gerçekleştirilen Tukey çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3.33: Post-Hoc Tukey testi sonuçları

Alt Boyut	Sınıf (I)	Sınıf (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	P
İlgi	1. Sınıf	2. Sınıf	,21058*	,07557	**,028**
		3. Sınıf	,13546	,07451	,266
		4. Sınıf	,14424	,07381	,207
	2. Sınıf	1. Sınıf	-,21058*	,07557	**,028**
		3. Sınıf	-,07512	,07347	,736
		4. Sınıf	-,06635	,07277	,799
	3. Sınıf	1. Sınıf	-,13546	,07451	,266
		2. Sınıf	,07512	,07347	,736
		4. Sınıf	,00878	,07166	,999
	4. Sınıf	1. Sınıf	-,14424	,07381	,207
		2. Sınıf	,06635	,07277	,799
		3. Sınıf	-,00878	,07166	,999

Tablo 3.33'de farklılaşmanın kaynağını saptamak amacıyla yapılan post-hoc Tukey testi sonucunda ilgi alt boyutunda 1. Sınıf (2,09) ile 2. Sınıf (1,88) arasında 1. Sınıf lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulgu katılımcıların finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının sınıflara bağlı olarak anlamlı bir şekilde değiştiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.34: Katılımcıların sınıf değişkenine ilişkin betimsel veriler

Alt Boyut	Sınıf	N	X	Ss
Harcama	1. Sınıf	109	2,12	,57
	2. Sınıf	115	1,95	,58
	3. Sınıf	122	2,06	,57
	4. Sınıf	127	1,89	,57
	Toplam	473	2,00	,58
Tutum	1. Sınıf	109	1,79	,59
	2. Sınıf	115	1,73	,55
	3. Sınıf	122	1,81	,51
	4. Sınıf	127	1,74	,51
	Toplam	473	1,77	,54
Algı	1. Sınıf	109	2,01	,67
	2. Sınıf	115	2,03	,65
	3. Sınıf	122	2,01	,62
	4. Sınıf	127	1,99	,68
	Toplam	473	2,00	,66
İlgi	1. Sınıf	109	2,09	,51
	2. Sınıf	115	1,88	,59
	3. Sınıf	122	1,95	,58
	4. Sınıf	127	1,95	,57
	Toplam	473	1,97	,57
Toplam	1. Sınıf	109	1,99	,41
	2. Sınıf	115	1,88	,40
	3. Sınıf	122	1,96	,41
	4. Sınıf	127	1,88	,41
	Toplam	473	1,93	,41

Tablo 3.34'de finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin alt boyutlarının aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre tablo incelendiğinde, öğrencilerin aritmetik ortalama değerinin harcama alt boyutunda en yüksek 1. sınıf (2,12 ± ,57) en düşük ise 4. sınıf (1,89 ± ,57), tutum alt boyutunda en yüksek 3. sınıf (1,81 ± ,51) en düşük 2. sınıf (1,74 ± ,51), algı alt boyutunda en yüksek 2. sınıf (2,03 ± ,65) en düşük 4. sınıf (1,99 ± ,68), ilgi alt boyutunda ise en yüksek 1. sınıf (2,09 ± ,51) en düşük ise 2. sınıf (1,89 ± ,59) olarak belirtilmiştir.

Tablo 3.35: Baba eğitim durumuna göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

Alt Boyut	Baba Eğitim	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Harcama	Gruplar Arası	,102	3	,03	,10	,96	
	Gruplar İçi	158,40	469	,33			
	Toplam	158,50	472				
Tutum	Gruplar Arası	,75	3	,25	,85	,47	
	Gruplar İçi	136,72	469	,29			
	Toplam	137,47	472				

Tablo 3.35 (Devamı)

Algı	Gruplar Arası	,83	3	,28	,64	,59
	Gruplar İçi	202,90	469	,43		
	Toplam	203,73	472			
İlgi	Gruplar Arası	,49	3	,16	,50	,68
	Gruplar İçi	151,99	469	,32		
	Toplam	152,48	472			
Toplam	Gruplar Arası	,254	3	,08	,51	,67
	Gruplar İçi	77,89	469	,16		
	Toplam	78,14	472			

Tablo 3.35'de, çalışmaya katılan bireylerin baba eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Dolayısıyla H6 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 3.36: Katılımcıların baba eğitim düzeyi değişkenine ilişkin betimsel veriler

Alt Boyut	Baba Eğitim	N	X	Ss
Harcama	Okuryazar değil	10	1,92	,76
	İlköğretim	267	2,00	,58
	Lise	132	2,00	,58
	Lisans	64	1,98	,53
	Toplam	473	2,00	,58
Tutum	Okuryazar değil	10	1,57	,71
	İlköğretim	267	1,79	,55
	Lise	132	1,73	,49
	Lisans	64	1,75	,53
	Toplam	473	1,76	,54
Algı	Okuryazar değil	10	2,13	,82
	İlköğretim	267	2,03	,66
	Lise	132	1,94	,63
	Lisans	64	2,02	,67
	Toplam	473	2,01	,65
İlgi	Okuryazar değil	10	1,93	,73
	İlköğretim	267	1,99	,57
	Lise	132	1,92	,56
	Lisans	64	1,99	,57
	Toplam	473	1,96	,57
Toplam	Okuryazar değil	10	1,87	,57
	İlköğretim	267	1,94	,41
	Lise	132	1,89	,36
	Lisans	64	1,92	,43
	Toplam	473	1,92	,40

Tablo 3.36'da finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin alt boyutlarının aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre tablo incelendiğinde, öğrencilerin aritmetik ortalama değerinin harcama alt boyutunda en yüksek ilköğretim ve lise (2,00 ± ,58) en düşük ise okuryazar olmayan (1,92 ± ,76), tutum alt boyutunda en yüksek ilköğretim (1,79 ± ,55) en düşük okuryazar olmayan (1,57 ± ,71), algı alt boyutunda en yüksek okuryazar olmayan (2,13 ± ,82) en düşük lise (1,94 ± ,63) , ilgi alt boyutunda ise en yüksek ilköğretim ve lisans (1,99 ± ,57) en düşük ise lise (1,92 ± ,56) olarak belirtilmiştir.

Tablo 3.37: Anne eğitim durumuna göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

Alt Boyut	Anne Eğitim	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Harcama	Gruplar Arası	,66	3	,22	,66	,57	
	Gruplar İçi	157,83	469	,33			
	Toplam	158,50	472				
Tutum	Gruplar Arası	1,34	3	,44	1,55	,20	
	Gruplar İçi	136,12	469	,29			
	Toplam	137,47	472				
Algı	Gruplar Arası	2,16	3	,72	1,68	,17	
	Gruplar İçi	201,56	469	,43			
	Toplam	203,73	472				
İlgi	Gruplar Arası	,12	3	,04	,13	,94	
	Gruplar İçi	152,35	469	,32			
	Toplam	152,48	472				
Toplam	Gruplar Arası	,30	3	,10	,60	,61	
	Gruplar İçi	77,84	469	,16			
	Toplam	78,14	472				

Tablo 3.37'de, çalışmaya katılan bireylerin anne eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Dolayısıyla H7 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 3.38: Katılımcıların anne eğitim düzeyi değişkenine ilişkin betimsel veriler

Alt Boyut	Anne Eğitim	N	X	Ss
Harcama	Okuryazar değil	38	1,92	,68
	İlköğretim	340	1,99	,56
	Lise	79	2,05	,60
	Lisans	16	2,10	,63
	Toplam	473	2,00	,58
Tutum	Okuryazar değil	38	1,71	,56
	İlköğretim	340	1,76	,53
	Lise	79	1,86	,56
	Lisans	16	1,58	,52
	Toplam	473	1,77	,54
Algı	Okuryazar değil	38	1,84	,70
	İlköğretim	340	2,05	,65
	Lise	79	1,98	,65
	Lisans	16	1,85	,70
	Toplam	473	2,00	,66
İlgi	Okuryazar değil	38	2,01	,62
	İlköğretim	340	1,96	,56
	Lise	79	1,97	,62
	Lisans	16	1,93	,39
	Toplam	473	1,97	,57
Toplam	Okuryazar değil	38	1,86	,47
	İlköğretim	340	1,93	,39
	Lise	79	1,96	,42
	Lisans	16	1,87	,43
	Toplam	473	1,93	,41

Tablo 3.38'de finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin alt boyutlarının aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre tablo incelendiğinde, öğrencilerin aritmetik ortalama değerinin harcama alt boyutunda en yüksek lisans (2,10 ± ,63) en düşük ise okuryazar olmayan (1,92 ± ,68), tutum alt boyutunda en yüksek lise (1,86 ± ,56) en düşük lisans (1,58 ± ,52), algı alt boyutunda en yüksek ilköğretim (2,01 ± ,62) en düşük okuryazar olmayan (1,84 ± ,70), ilgi alt boyutunda ise en yüksek okuryazar olmayan (1,99 ± ,57) en düşük ise lisans (1,93 ± ,39) olarak belirtilmiştir.

Tablo 3.39: Gelire göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

Alt Boyut	Gelir	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Harcama	Gruplar Arası	1,06	3	,35	1,06	,37	
	Gruplar İçi	157,43	469	,33			
	Toplam	158,50	472				
Tutum	Gruplar Arası	1,46	3	,49	1,68	,17	
	Gruplar İçi	136,01	469	,29			
	Toplam	137,47	472				
Algı	Gruplar Arası	2,04	3	,68	1,58	,19	
	Gruplar İçi	201,68	469	,43			
	Toplam	203,73	472				
İlgi	Gruplar Arası	,37	3	,12	,38	,77	
	Gruplar İçi	152,11	469	,32			
	Toplam	152,48	472				
Toplam	Gruplar Arası	,77	3	,26	1,56	,19	
	Gruplar İçi	77,37	469	,16			
	Toplam	78,14	472				

Tablo 3.39'da, çalışmaya katılan öğrencilerin gelir düzeyleri ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Dolayısıyla H8 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 3.40: Katılımcıların gelir düzeyi değişkenine ilişkin betimsel veriler

Alt Boyut	Gelir	N	X	Ss
Harcama	470 TL ve altı	188	1,96	,59
	471-800 TL	151	2,06	,63
	801-1200 TL	54	2,06	,63
	1201 TL ve üzeri	80	1,96	,59
	Toplam	473	2,00	,58
Tutum	470 TL ve altı	188	1,71	,53
	471-800 TL	151	1,77	,51
	801-1200 TL	54	1,84	,55
	1201 TL ve üzeri	80	1,85	,60
	Toplam	473	1,77	,54
Algı	470 TL ve altı	188	1,94	,70
	471-800 TL	151	2,04	,59
	801-1200 TL	54	2,15	,66
	1201 TL ve üzeri	80	2,02	,67
	Toplam	473	2,00	,66

Tablo 3.40 (Devamı)

İlgi	470 TL ve altı	188	1,96	,58
	471-800 TL	151	1,99	,53
	801-1200 TL	54	1,98	,55
	1201 TL ve üzeri	80	1,92	,62
	Toplam	473	1,97	,57
Toplam	470 TL ve altı	188	1,88	,42
	471-800 TL	151	1,96	,37
	801-1200 TL	54	1,99	,42
	1201 TL ve üzeri	80	1,93	,41
	Toplam	473	1,93	,41

Tablo 3.40'da finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin alt boyutlarının aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre tablo incelendiğinde, öğrencilerin aritmetik ortalama değerinin harcama alt boyutunda en yüksek 471-800 tl ve 801-1200 tl (2,06 ± ,63) en düşük ise 470 tl ve altı ve 1201 tl ve üzeri (1,96 ± ,59), tutum alt boyutunda en yüksek 1201 tl ve üzeri (1,85 ± ,60) en düşük 470 tl ve altı (1,71 ± ,53), algı alt boyutunda en yüksek 801-1200 tl (2,15 ± ,66) en düşük 470 tl ve altı (1,94 ± ,70), ilgi alt boyutunda ise en yüksek 471-800 tl (1,98 ± ,55) en düşük ise 1201 tl ve üzeri (1,92 ± ,62) olarak belirtilmiştir.

Tablo 3.41: Cinsiyete göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin t testi sonuçları

	Cinsiyet	**N**	**X**	**Ss**	**t**	**p**
	Kadın	257	1,79	,58	-1,78	,07
	Erkek	216	3,93	,58		

Tablo 3.41'de, katılımcıların cinsiyetleri ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Dolayısıyla H1 hipotezi reddedilmiştir. Anlamlı farklılık çıkmamasına rağmen erkek öğrencilerin puan ortalamalarının kadın öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 3.42: Program türüne göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin t testi sonuçları

Program Türü	N	X	Ss	t	p
1. Öğretim	312	3,90	1,94	-,47	,64
2. Öğretim	161	3,99	2,05		

Tablo 3.42'de, katılımcıların program türleri ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Dolayısıyla H4 hipotezi reddedilmiştir. Anlamlı farklılık çıkmamasına rağmen 2. öğretimde öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamalarının 1. öğretimde öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamalarından yüksektir.

Tablo 3.43: Yaşa göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

Yaş	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Gruplar Arası	6,39	2	3,19	,81	,45	
Gruplar İçi	1852,58	470	3,94			
Toplam	1858.97	472				

Tablo 3.43'de, katılımcıların yaşları ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Dolayısıyla H2 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 3.44: Katılımcıların yaş değişkenine ilişkin betimsel veriler

Yaş	N	X	Ss
19 yaş ve altı	58	3,65	2,08
20-22 yaş	366	3,95	1,90
23-25 yaş	49	4,12	2,41
Toplam	473	3,93	1,98

Tablo 3.44'de finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinin aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre tablo incelendiğinde, öğrencilerin aritmetik ortalama değerinin en yüksek 23-25 yaş (4,12 ± 2,41) en düşük ise 19 yaş ve altı (3,65 ± 2,08) olarak belirtilmiştir.

Tablo 3.45: Bölüme göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

Bölüm	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Gruplar Arası	94,53	4	23,63	6,27	**,00**	1-2
Gruplar İçi	1764,44	468	3,7			2-3
Toplam	1858.97	472				2-5

Tablo 3.45'de, katılımcıların bölümleri ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Dolayısıyla H3 hipotezi kabul edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniği yapılmıştır. Gerçekleştirilen Tukey çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3.46: Post-Hoc Tukey testi sonuçları

Bölüm (I)	Bölüm (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	p
İşletme	İktisat	-1,03973*	,25692	**,001**
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	,25242	,27616	,891
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	-,51111	,27290	,333
	Maliye	-,20046	,27396	,949
İktisat	İşletme	1,03973*	,25692	**,001**
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	1,29215*	,29397	**,000**
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	,52862	,29091	,365
	Maliye	,83927*	,29191	**,034**
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	İşletme	-,25242	,27616	,891
	İktisat	-1,29215*	,29397	**,000**
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	-,76353	,30803	,097
	Maliye	-,45288	,30897	,585
Uluslararası Ticaret ve Finansman	İşletme	,51111	,27290	,333
	İktisat	-,52862	,29091	,365
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	,76353	,30803	,097
	Maliye	,31065	,30606	,848
Maliye	İşletme	,20046	,27396	,949
	İktisat	-,83927*	,29191	**,034**
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	,45288	,30897	,585
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	-,31065	,30606	,848

Tablo 3.46'da farklılaşmanın kaynağını saptamak amacıyla yapılan post-hoc Tukey testi sonucunda işletme (3,64) ile iktisat (4,68) bölümleri arasında iktisat bölümü lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Yine iktisat (4,68) ile siyaset bilimi ve kamu yönetimi (3,38) ve maliye (3,83) bölümleri arasında iktisat

bölümü lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulgu katılımcıların finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinin bölümlere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değiştiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.47: Katılımcıların bölüm değişkenine ilişkin betimsel veriler

Bölüm	N	X	Ss
İşletme	135	3,64	2,00
İktisat	99	4,68	1,92
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	78	3,38	2,01
Uluslararası Ticaret ve Finansman	81	4,15	1,69
Maliye	80	3,83	2,02
Toplam	473	3,93	1,98

Tablo 3.47'de finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinin aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre tablo incelendiğinde, öğrencilerin aritmetik ortalama değerinin en yüksek iktisat (4,68 ± 1,92) en düşük ise işletme (3,64 ± 2,00) olarak belirtilmiştir.

Tablo 3.48: Sınıfa göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

Sınıf	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Gruplar Arası	56,75	3	18,92	4,92	**,02**	1-2
Gruplar İçi	1802,22	469	3,8			1-3
Toplam	1858.97	472				

Tablo 3.48'de, katılımcıların sınıf düzeyleri ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Dolayısıyla H5 hipotezi kabul edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniği yapılmıştır. Gerçekleştirilen Tukey çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3.49: Post-Hoc Tukey testi sonuçları

Sınıf (I)	Sınıf (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	P
1. Sınıf	2. Sınıf	-,82146*	,26205	**,010**
	3. Sınıf	-,84847*	,25836	**,006**
	4. Sınıf	-,34964	,25595	,521
2. Sınıf	1. Sınıf	,82146*	,26205	**,010**
	3. Sınıf	-,02701	,25478	1,000
	4. Sınıf	,47182	,25233	,242
3. Sınıf	1. Sınıf	,84847*	,25836	**,006**
	2. Sınıf	,02701	,25478	1,000
	4. Sınıf	,49884	,24851	,187
4. Sınıf	1. Sınıf	,34964	,25595	,521
	2. Sınıf	-,47182	,25233	,242
	3. Sınıf	-,49884	,24851	,187

Tablo 3.49'da farklılaşmanın kaynağını saptamak amacıyla yapılan post-hoc Tukey testi sonucunda 1. sınıf (3,42) ile 2. sınıf (4,24) arasında 2. Sınıf lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Yine 1. sınıf (3,42) ile 3. Sınıf (4,27) arasında 3. sınıf lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulgu katılımcıların finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinin sınıflara bağlı olarak anlamlı bir şekilde değiştiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.50: Katılımcıların sınıf değişkenine ilişkin betimsel veriler

Sınıf	N	X	Ss
1. Sınıf	109	3,42	2,06
2. Sınıf	115	4,24	1,93
3. Sınıf	122	4,27	1,72
4. Sınıf	127	3,77	2,10
Toplam	473	3,93	1,98

Tablo 3.50'de finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinin aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre tablo incelendiğinde, öğrencilerin aritmetik ortalama değerinin en yüksek 3. sınıf (4,27 ± 1,72) en düşük ise 1. sınıf (3,42 ± 2,06) olarak belirtilmiştir.

Tablo 3.51: Baba eğitime göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

Baba Eğitim	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Gruplar Arası	40,66	3	13,55	3,50	**,01**	1-2
Gruplar İçi	1818,31	469	3,8			1-3
Toplam	1858.97	472				

Tablo 3.51'de, katılımcıların baba eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Dolayısıyla H6 hipotezi kabul edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniği yapılmıştır. Gerçekleştirilen Tukey çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3.52: Post-Hoc Tukey testi sonuçları

Baba Eğitim (I)	Baba Eğitim (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	P
Okuryazar değil	İlköğretim	-1,83258*	,63421	**,021**
	Lise	-2,04394*	,64581	**,009**
	Lisans	-1,69688	,66954	,056
İlköğretim	Okuryazar değil	1,83258*	,63421	**,021**
	Lise	-,21136	,20950	,744
	Lisans	,13571	,27404	,960
Lise	Okuryazar değil	2,04394*	,64581	**,009**
	İlköğretim	,21136	,20950	,744
	Lisans	,34706	,29992	,654
Lisans	Okuryazar değil	1,69688	,66954	,056
	İlköğretim	-,13571	,27404	,960
	Lise	-,34706	,29992	,654

Tablo 3.52'de farklılaşmanın kaynağını saptamak amacıyla yapılan post-hoc Tukey testi sonucunda baba eğitim düzeyi okuryazar değil (2,10) ile baba eğitim düzeyi ilköğretim (3,93) arasında baba eğitim düzeyi ilköğretim lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Yine baba eğitim düzeyi okuryazar değil (2,10) ile baba eğitim düzeyi lise (4,14) arasında baba eğitim düzeyi lise lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulgu katılımcıların finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinin baba eğitim düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değiştiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.53: Katılımcıların baba eğitim değişkenine ilişkin betimsel veriler

Baba Eğitim	N	X	Ss
Okuryazar değil	10	2,10	1,73
İlköğretim	267	3,93	2,04
Lise	132	4,14	1,89
Lisans	64	3,80	1,84
Toplam	473	3,93	1,98

Tablo 3.53'de finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinin aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre tablo incelendiğinde, öğrencilerin aritmetik ortalama değerinin en yüksek lise (4,14 ± 1,89) en düşük ise okuryazar değil (2,10 ± 1,73) olarak belirtilmiştir.

Tablo 3.54: Anne eğitime göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

Anne Eğitim	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Gruplar Arası	16,9	3	5,6	1,4	,23	
Gruplar İçi	1842,05	469	3,9			
Toplam	1858.97	472				

Tablo 3.54'de, katılımcıların anne eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Dolayısıyla H7 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 3.55: Katılımcıların anne eğitim değişkenine ilişkin betimsel veriler

Anne Eğitim	N	X	Ss
Okuryazar değil	38	3,31	1,86
İlköğretim	340	3,98	1,99
Lise	79	4,03	2,07
Lisans	16	3,75	1,48
Toplam	473	3,93	1,98

Tablo 3.55'de finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinin aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre tablo incelendiğinde, öğrencilerin aritmetik ortalama değerinin en yüksek lise (4,03 ± 2,07) en düşük ise okuryazar değil (3,31 ± 1,86) olarak belirtilmiştir.

Tablo 3.56: Gelire göre öğrencilerin finansal okuryazarlık alt grup puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

Kişisel aylık gelir	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Gruplar Arası	14,42	3	4,8	1,2	,3	
Gruplar İçi	1844,54	469	3,9			
Toplam	1858.97	472				

Tablo 3.56'da, katılımcıların kişisel aylık gelir düzeyleri ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde P<,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Dolayısıyla H8 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 3.57: Katılımcıların kişisel aylık gelir düzeyi değişkenine ilişkin betimsel veriler

Kişisel aylık gelir	N	X	Ss
470 TL ve altı	188	3,88	1,91
471-800 TL	151	4,17	2,08
801-1200 TL	54	3,68	2,06
1201 TL ve üzeri	80	3,77	1,88
Toplam	473	3,93	1,98

Tablo 3.57'de finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinin aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre tablo incelendiğinde, öğrencilerin aritmetik ortalama değerinin en yüksek 471-800 tl (4,17 ± 2,08) en düşük ise 801-1200 tl (3,68 ± 2,06) olarak belirtilmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgi, tutum ve davranış düzeyleri farklı değişkenler açısından incelenmiştir.

Katılımcıların cinsiyetleri ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği arasındaki fark incelendiğinde harcama alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Erkek öğrencilerin puanlarının kadın öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Yani başka bir anlatımla harcama alt boyutunda erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha fazla finansal okuryazar oldukları şeklinde yorumlanabilir. Diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin cinsiyetleri ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Anlamlı farklılık çıkmamasına rağmen erkek öğrencilerin puan ortalamalarının kadın öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Önceki araştırmalar, erkeklerin kadınlara göre daha fazla finansal okuryazar olduğunu göstermektedir. Atkinson ve Messy (2011)'in 12 ülkede, Lusardi ve Mitchell (2014)'in ABD'de, Bucher-Koenen vd. (2017)'in Kanada da ve Xu ve Gong (2017)'un ABD'de yapmış oldukları çalışmalarda erkeklerin kadınlara göre daha fazla finansal okuryazar oldukları saptanmıştır. Kılıç, Ata ve Seyrek (2015)'in Gaziantep Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek için yapmış oldukları çalışmada, erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin kadın öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Chen, Jiang ve Liu (2018)'ın Çin'de yapmış oldukları çalışmada ise kadın yatırımcıların erkek yatırımcılardan daha az finansal okuryazar olmalarından dolayı kredi işlemlerinde daha fazla finansal hata yapma eğiliminde oldukları görülmüştür. Bundan dolayı kadınların kullandıkları kredilerin, erkek yatırımcıların kredilerinden daha sık temerrüde düştüğünü ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar, çalışmamızın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Çalışmaya katılan bireylerin program türü ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği arasındaki fark incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu sonuç, program türünün finansal okuryazarlık üzerinde bir etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Katılımcıların program türleri ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna karşın 2. öğretimde öğrenim gören bireylerin puan ortalamalarının 1. öğretimde öğrenim gören bireylerin puan ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başka bir anlatımla 2. öğretim öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgi düzeyleri 1. öğretimdekilerden daha yüksektir. 2. öğretim öğrencilerinin öğrenim harcı ödemekte olmaları bu sonuç üzerinde etkili olabilir.

Bireylerin yaşları ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği arasındaki fark incelendiğinde istatistiksel olarak algı alt boyutunda ve toplamda 20-22 yaş grubu ile 23-25 yaş grubu arasında 20-22 yaş grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Katılımcıların yaşları ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Chen ve Volpe (1998), tarafından ABD'de üniversitede öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, otuz yaş altındaki öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük çıktığı saptanmıştır (Aktaran: Barmaki, 2015). Yine Danes ve Haberman (2007)'ın ve Lusardi ve Tufano (2015)'nun ABD'de yapmış oldukları çalışmalarda genel anlamda yaş arttıkça finansal okuryazarlık seviyesinin arttığı saptanmıştır.

Katılımcıların bölümleri ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği arasındaki fark incelendiğinde istatistiksel olarak tutum alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Uluslararası ticaret ve finansman bölümünde öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamaları maliye, siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Başka bir anlatımla uluslararası ticaret ve finansman bölümü öğrencileri diğer bölüm öğrencilerine göre daha fazla finansal okuryazarlardır. Diğer alt boyutlarda ise anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Çalışmaya katılan bireylerin bölümleri ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden

aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İktisat bölümünde öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamaları işletme, maliye, siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamalarından yüksektir. İktisat bölümündeki öğrenciler diğer bölüm öğrencilerine göre daha fazla ekonomi dersi almaları bu sonuç üzerinde etkili olabilir. Kahraman (2015)'ın Erciyes Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek üzere yapmış olduğu çalışmada işletme bölümünde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinden yüksek çıkmıştır. Kılıç, Ata ve Seyrek (2015)'in Gaziantep Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek üzere yapmış oldukları çalışmada, İşletme fakültesindeki öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri diğer fakültedeki öğrencilere göre yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin sınıfları ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği arasındaki fark incelendiğinde istatistiksel olarak ilgi alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İlgi alt boyutunda 1. sınıfta okuyan öğrencilerin puan ortalamaları 2. sınıfta okuyan öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek çıkmıştır. Diğer alt boyutlarda ise anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Katılımcıların sınıf düzeyleri ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 3. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamaları 1. ve 2. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamalarından yüksektir. 3. sınıf öğrencileri 1. ve 2. sınıf öğrencilerine göre daha çok ekonomi ve finans dersi almış olmaları bu sonuç üzerinde etkisi olduğu söylenebilir. Barmaki (2015)'nin Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin sınıf düzeyleri ile finansal okuryazarlık puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki saptamamıştır. Chen ve Volpe (1998), tarafından ABD' de üniversitede öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, alt sınıfta öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin düşük çıktığı saptanmıştır (Aktaran: Barmaki, 2015).

Çalışmaya katılan öğrencilerin baba eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği arasındaki fark incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu sonuç, baba eğitim düzeyinin finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Çalışmaya katılan öğrencilerin baba eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde ise anlamlı farklılık bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin puan ortalamaları öğrenim düzeyi okuryazar değil ve ilköğretim olan öğrencilerin puan ortalamalarından yüksektir. Yani başka bir anlatımla baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgi düzeyleri baba eğitim düzeyi ilköğretim ve okuryazar olmayan öğrencilerden yüksektir. Bu durum lise mezunu bir bireyin ilköğretim ve okuryazar olmayana göre eğitim düzeyinin yüksek olmasından kaynaklanabilir. Barmaki (2015)'nin Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin baba eğitim düzeyi ile finansal okuryazarlık puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çıkan bu sonuç çalışmamızda çıkan sonuç ile paralellik göstermemektedir.

Bireylerin anne eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği arasındaki fark incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Öğrencilerin anne eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yani başka bir anlatımla anne eğitim düzeyinin finansal okuryazarlık üzerinde herhangi bir etkisi yoktur. Barmaki (2015)'nin Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin anne eğitim düzeyi ile finansal okuryazarlık puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çıkan bu sonuç çalışmamızda çıkan sonucu desteklemektedir.

Katılımcıların kişisel aylık gelir düzeyleri ile finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği arasındaki fark incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin kişisel aylık gelir düzeyleri ile finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark

incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuç, kişisel aylık gelirin finansal okuryazarlık üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Barmaki (2015)'nin Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin gelir düzeyi ile finansal okuryazarlık puan ortalamaları arasında farklılaşma saptanmamıştır. Çıkan bu sonuç çalışmamızda çıkan sonucu desteklemektedir. Ergün vd., (2014)'nin Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeylerini belirlemeye yönelik yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ortalama aylık hane gelirlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Öztürk ve Demir (2015)'in Süleyman Demirel Üniversitesi akademik personellerin finansal okuryazarlık ve para yönetimi üzerine yapmış oldukları çalışmada gelir seviyesi arttıkça finansal okuryazarlığında arttığını tespit etmişlerdir. Çıkan bu sonuçlar çalışmamızda çıkan sonuç ile farklılık göstermektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin en çok bildikleri kavramlar sırasıyla risk getiri oranları, hazine bonosu ve ek limit faiz oranlarıdır. Şahin (2014)'in Bozüyük Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören 127 öğrencinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapmış olduğu çalışmada en çok bilinen kavramların sırasıyla faiz, hisse senedi ve tahvil olduğunu belirlemiştir. Kahraman (2015)'ın Erciyes Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek için yapmış olduğu çalışmada en fazla bilinilirliğe sahip olan kredi kartı ödeme tarihi iken en az bilinilirliğe sahip olan risk getiri oranları olduğunu saptamıştır.

Finansal okuryazarlık, istikrarlı ve sağlıklı bir ekonomi için oldukça önemlidir. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, finansal ürün ve hizmet satın almadan önce detaylı bir araştırma yapacakları için piyasanın etkinliğine de etki edecektir. Finansal olarak bilinçli olan bireyler sayesinde pahalı olan ve verimli olmayan birçok ürün piyasadan çıkmış olur. Bireyin finansal okuryazar olmaması yalnızca kendi sorunu değil aynı zamanda ulusal finansal bir sorundur. Finansal okuryazarlık düzeyi düşük bir toplumda birikim ve tasarruf alışkanlığı düşük seviyede olacağı için iflas ve haciz gibi finans sektörünü sekteye uğratacak olayların

artmasına sebep olacaktır. Bundan dolayı finansal okuryazarlığın, sosyoekonomik statü, yaş ve cinsiyet gibi ayrımlar olmadan tüm toplumu kapsaması ve bunun geleceği de düşünülerek eğitim kurumlarına yayılması gerekmektedir (Biçer ve Altan, 2016).

Çalışmada son olarak, bu çalışmanın analiz sonuçları bağlamında ve literatürde yer alan çalışmaların bulgularından hareketle bazı önerilerde bulunulmuştur;

- Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini yükseltmek için okullarda, uzman kişiler tarafından eğitimler verilmesi,
- Üniversitelerde finansal okuryazarlık dersinin seçmeli ders olarak eğitim programlarına konulması,
- Finansal okuryazarlık ailede başladığı için sadece öğrencilere değil onların ailelerine de örgün ve yaygın eğitim kapsamında finansal okuryazarlık eğitimi programlarının hazırlanması ve tüm toplumun finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi tavsiye edilmektedir.
- Bu çalışma, yalnızca Adnan Menderes Üniversitesi öğrencilerini kapsayacak şekilde yapılmıştır. Sonraki çalışmalarda, herhangi bir bölgeyi kapsayacak şekilde ya da Türkiye genelini daha iyi temsil edebilecek bir örneklem alınarak daha geniş çapta bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Allgood, S. ve Walstad, W. B. (2016). The effects of perceived and actual financial literacy on financial behaviors. *Economic Inquiry*, 54(1): 675-697.

Altıntaş, K.M. (2009).Belirlenmiş katkı esaslı emeklilik planlarında finansal eğitimin önemi: Katılımcıların finansal okuryazarlığı çerçevesinde alternatif bir yatırım eğitim modeli. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9): 151-176.

Altun, A. (2005). *Gelişen Teknolojiler ve Yeni Okuryazarlıklar*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Arlı, M. ve Nazik, H. (2001). *Bilimsel Araştırmaya Giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Atkinson, A. ve Messy, F. (2011). Assessing financial literacy in 12 countries: An OECD/INFE international pilot exercise. *Journal of Pension Economics and Finance*, 10(4): 657-665.

Atkinson, A. ve Messy, F. (2012). Measuring Financial Literacy: Results of the OECD /International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study, *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, No. 15, OECD Publishing.

Ayhan, A. (2012). Sosyal güvenlik kavramı ve sosyal güvenlik ilkeleri. *Sosyal Güvenlik Dergisi,* 1(1): 41- 55.

Azerbaijan Micro-Finance Association (AMFA) (2009). *Results of the Financial Literacy Survey*. Azerbaijan, Prepared for the Central Bank of the Republic of Azerbaijan.

Barmaki N. (2015). *Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi örneği*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bawden, D. (2001). Information and digital literacies: A review of concepts. *Journal of Documentation*, 57(2): 218-259.

Bay, C., Catasús, B. ve Johed, G. (2014). Situating financial literacy. *Critical Perspectives on Accounting*, 25(1): 36-45.

Bayram, S. (2010). *Finansal okuryazarlık ve para yönetimi davranışları: anadolu üniversitesi öğrencileri üzerine uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Bayrı, O. (2006). Paranın gelecekteki değeri: fiyatlar genel seviyesi, faiz oranları ve döviz kuralları. *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,* 11(2): 283-304.

Beal, D. J. ve Delpachitra, S. B. (2003). Financial literacy among Australian university students. *Economic Papers: A Journal of Applied Economics and Policy*, 22(1): 65-78.

Beres, D. ve Huzdik, K. (2012). Financial literacy and macro-economics. *Public Finance Quarterly*, 57(3): 298-312.

Berry, J., Karlan, D. ve Pradhan, M. (2018). The impact of financial education for youth in ghana. *World Development*, 102: 71-89.

Bianco, C.A. ve Bosco, S.M. (2000).*"Financial Literacy: What are Business Schools Teaching?"* Bristol, RI: Gabelli School of Business Roger Williams University.

Biçer, E. B. ve Altan, F. (2016). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık ile ilgili tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi/evaluation of university student's financial literacy related to attitudes and behavior. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4): 1519-1533.

Bird, C. L., Şener, A. ve Coşkuner, S. (2014). Visualizing financial success: Planning is key. *International Journal of Consumer Studies*, 38(6): 684-691.

Boz, H. (2019). *Risk and Control in Consumer Behavior: A Discussion. In contemporary Issues in Behavioral Finance.* London: Emerald Publishing Limited.

Braunstein, S. ve Welch, C. (2002). Financial literacy: An overview of practice, research, and policy. *Federal Reserve Bulletin*, 88: 445.

Brown, S. M. (2011). Debt and Negative Net Worth among Near Retirees, Phd Dissertation, Utah State University, *All Graduate Theses and Dissertations Paper* 941.

Brown, T. A. (2014). *Confirmatory Factor Analysis For Applied Research*. London: Guilford Publications.

Bucher- Koenen, T., Lusardi, A., Alessie, R. ve Van Rooij, M. (2017). How financially literate are women? An overview and new insights. *Journal of Consumer Affairs*, 51(2): 255-283.

Bulgaria, S. (2010). *Financial Literacy Survey Report on the Key Findings of the Survey*. Prepared for the World Bank.

Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları* (Vol. 2). Ankara: Pegem Akademi.

Cameron, M. P., Calderwood, R., Cox, A., Lim, S. ve Yamaoka, M. (2013). Factors associated with financial literacy among high school, department. *Hamilton, New Zealand: Department of Economics*. University of Waikato

Capuano, A. ve Ramsay, I. (2011). *What causes suboptimal financial behaviour? An exploration of financial literacy, social ınfluences and behavioural economics. research report*. Financial Literacy Project. University of Melbourne.

CFLRI, (2013). http://www.cflri.org.nz/sites/default/files/docs/fl-fin-lit-competency-framework.pdf (Erişim Tarihi:17.03.2018).

Chen, J., Jiang, J. ve Liu, Y. J. (2018). Financial literacy and gender difference in loan performance. *Journal of Empirical Finance*, 48: 307-320.

Chinen, K. ve Endo, H. (2012). Effects of attitude and background on personal financial ability: A student survey in the United States. *International Journal of Management*, 29(1): 33.

Cihangir, M. ve Ergin, E. (2015). Finansal okuryazarlığın temel düzeyde incelenmesi: Osmaniye ilinde ankete dayalı bir araştırma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(13): 492-511.

Clark, R. L., Ambrosio, M. B., Mcdermed, A. A. ve Sawant, K. (2003). Financial education and retirement savings. *Journal: Available at SSRN 390642*. 1-44.

Clercq, D. (2009). Emerald article: Do our children know anything about money? An exploratory study. *Meditari Accountancy Research*, 17(1): 1-13.

Consumer Financial Education Body (CFEB) (2010). Financial capability and saving: Evidence from the British Household Panel Survey. Consumer Financial Education Body. https://www.moneyadviceservice.org.uk/files/research_nov10_cr02_summary.pdf (Erişim Tarihi:17.03.2018).

Coşkun, Y., Demir, S. ve Işık, İ. (2018). Yatırımcı davranışlarının davranışsal finans açısından incelenmesi: Nazilli örneği. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 8(4): 1-32.

Crain, S. J. (2013). Are universities improving student financial literacy? A study of general education curriculum. *Journal of Financial Education*, 1: 1-18.

Çam, H., Ayaydın, H. ve Akdeniz, F. (2018). Bireylerin finansal bilgi düzeyi ile finansal katılım düzeyi arasındaki ilişki: Tr 90 bölgesinde bir araştırma. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 10(1): 1-13.

Çelik, H. E. ve Yılmaz, V. (2016). *LISREL 9,1 ile yapısal eşitlik modellemesi, temel kavramlar-uygulamalar-programlama*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Danes, S. M. ve Haberman, H. (2007). Teen financial knowledge, self-efficacy, and behavior: A gendered view. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 18(2).

Delaune, L.D., Rakow, J.S. ve Rakow, K. C. (2010). Teaching financial literacy in a co-curricular service-learning model. *Journal of Accounting Education*, 28: 103-113.

Delavande, A., Rohwedder, S. ve Willis, R. J. (2008). Preparation for retirement, financial literacy and cognitive resources. *Michigan Retirement Research Center Working Paper* No. 2008-190.

Drexler, A., Fischer, G. ve Schoar, A. (2014). Keeping it simple: Financial literacy and rules of thumb. *American Economic Journal: Applied Econ*omics, 6(2): 1-31.

Er, B., Şahin, Y. E. ve Mutlu, M. (2017). Finansal eylem ve finansal okuryazarlık: Üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 54(630): 75-88.

Ergün, B., Şahin, A. ve Ergin, E. (2014). Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Journal of International Social Research*, 7(34).

European Banking Federation (EBF) (2009). *Financial Literacy Empowering Consumers to Make the Right Choices*, EBF Report on Financial Literac.

Financial Industry Regulatory Authority Investor Education Foundation (FINRA IEF) (2009). *Financial Capability in the United States.* Report of Findings from the 2009 National Financial Capability Study.

Financial Industry Regulatory Authority Investor Education Foundation (FINRA IEF) (2012). *Financial Capability in the United States:* Report of Findings from the 2012 National Financial Capability Study.

Framework.http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/46.962.580.pdf (Erişim Tarihi: 17.7.2018)

Garcia, I. ve Balbas, P. (2008). Spanish confederation of savings banks. financial education: The role of financial institutions an approach from the spanish savings. *Microfinance Europe EMN's Bi-Annual Magazine*, 4: 9-11.

Gelir İdaresi Başkanlığı, (2018). *Ücret Kazançları Vergi Rehberi.* Ankara: Mükellef Hizmetleri.

George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17,0 update* (10a ed.) Boston: Pearson.

Gerek S. ve Kurt A.A. (2011). Ekonomi okuryazarlığı ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* XXX (1): 59-73.

Gökmen, H. (2012). *Finansal Okuryazarlık.* İstanbul: Hiperlink Yayınları.

Greenspan, A. (2003). Chairman At The 33rd Annual Legislative Conference of The Congressional Black Caucus, Washington, D.C. http://www.federalreserve.gov/boarddocs/speeches/2018/210180926/default.htm. (Erişim Tarihi: 03.11.2018).

Güler, E. ve Tunahan, H. (2017). Finansal okuryazarlık: hane halkı üzerine bir araştırma. *İşletme Bilimi Dergisi,* 5(3): 79-104.

Hassan Al-Tamimi, H. A. ve Anood Bin Kalli, A. (2009). Financial literacy and investment decisions of UAE investors. *The Journal of Risk Finance*, 10(5): 500-516.

Hayta, A.B. (2011). *Aile Finans Sistemi İlişkileri.* Ankara: Gazi Kitabevi.

Hilgert, M.A., Hogarth, J.M. ve Beverly, S.G. (2003). Household Financial Management: The Connection between Knowledge and Behavior. *Federal Reserve Bulletin*, 89(7): 309-322.

Hogarth, J.M. ve Hilgert, M.A. (2002). Financial knowledge, experience and learning preferences: Preliminary results from a new survey on financial literacy. *Consumer Interest Annual*, 48(1): 1-7.

Hooper, D., Coughlan, J. ve Mullen, M. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Articles*, 2. https://arrow.dit.ie/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://scholar.google.com.tr/&httpsredir=1&article=1001&context=buschmanart (Erişim Tarihi: 18.11.2018).

Huston, S. J. (2010). Measuring Financial Literacy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2): 296-316.

Jamison, J.C., Karlan, D. ve Zinman, J. (2014). Financial education and access to savings accounts: Complements or substitutes? Evidence from Ugandan Youth Clubs. *NBER Working Paper*, No. 20135.

Jorgensen, B. L. (2007). *Financial literacy of college students: Parental and peer influences* (Doctoral dissertation, Virginia Tech).

Jorgensen, B. L. ve Salva, J. (2010). Financial literacy of young adults: the ımportance of parental socialization. *Family Relations*,59(4): 465–478.

Kahraman, Y.E. (2015). *Erciyes Üniversitesi öğrencileri üzerinde finansal okuryazarlık araştırması.* Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.

Kaiser, T. ve Menkhoff, L. (2017). Does financial education impact financial literacy and financial behavior, and if so, when? *World Bank Economic Review,* 31(3): 611-630.

Karataş, M. ve Gavcar, E. (2001). Bazı meslek gruplarının tasarruf eğilimlerinin araştırılması (Muğla ili örneği). *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2): 38- 46.

Kehiaian, S.E. ve Williams, A.A. (2012). Financial literacy characteristics of chapter 13 debtors, *International Journal of Business, Accounting and Finance*, 6(1): 142-155.

Kempson, E. (2009). *Framework for the development of financial literacy baseline surveys.* https://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/framework-for-the-development-of-financial-literacy-baseline-surveys_5kmddpz7m9zq-en(Erişim Tarihi:17.03. 2018).

Khan M.Y. ve Jain P.K. (2008). *Financial Management: Text, Problems and Cases.* New Delhi: Tata Mcgraw-Hill Publishing Company Limited.

Kılıç, Y., Ata, H. A. ve Seyrek, İ. H. (2015). Finansal okuryazarlık: Üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 1(66): 129-150.

Kıran, F., Bozkurt, Ö.Ç. ve Tunç, H. (2018). The relationship between financial literacy and entrepreneurship ıntention: a research on university students. *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi*, 1(1): 30.

Kieschnick, D. A. (2006). Financial Knowledge Levels and Savings Behaviors of Bermudian High School Seniors at Cedar Bridge Academy. Master of Science, Ames Iowa State University.http://lib.dr.iastate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1863&context=rtd. (Erişim Tarihi:17.03. 2018).

King, W. R. ve He, J. (2005). Understanding the role and methods of meta-analys is in ıs research. *Communications of the Association for Information Systems*, 16: 665-686.

Kline, R.B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. London: Guilford Publications.

Kosicki, D. (2008). Financial education policy of the european commission. *Microfinance EuropeEMN's Bi- Annual Magazine*, 4: 4-5.

Kurudayıoğlu M. ve Tüzel S. (2010). 21. Yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *Tübar Dergisi,* xxvııı: 283-298.

Loibl, C. ve Hira T. (2005). Self-Directed financial learning and financial satisfaction. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 16(1): 11-21.

Longman (2013), http://www.ldoceonline.com/dictionary/literacy (Erişim Tarihi: 11.10.2018)

Lusardi, A. ve Mitchell, O. S. (2009). How Ordinary Consumers Make Complex Economic Decisions: Financial Literacy and Retirement Readiness. NBER Working Paper No. 15350. National Bureau of Economic Research, Inchttp://www.nber.org/papers/w15350 (Erişim Tarihi: 05.10.2018).

Lusardi, A. ve Mitchell, O. S. (2011). Financial Literacy and Planning: Implications for Retirement Wellbeing. NBER Working Paper No. 17078, National Bureau of

Economic Research, Inchttp://www.nber.org/papers/w17078 (Erişim Tarihi: 02.10.2018).

Lusardi, A. ve Mitchell, O. S. (2014). The economic importance of financial literacy: Theory and evidence. *Journal of Economic Literature*, 52(1): 5-44.

Lusardi, A. ve Mitchell, O.S. (2008). Planning and financial literacy: How do women fare? *American Economic Review*, 98(2): 413-417.

Lusardi, A. ve Tufano, P. (2015). Debt literacy, financial experiences, and overindebtedness. *Journal of Pension Economics and Finance*, 14(4): 332-368.

Lusardi, A., Mitchell, O. S. ve Curto, V. (2010). Financial Literacy among the Young, *Journal of Consumer Affairs,* 44 (2): 358–380.

Lusardi, A., ve Mitchell, O. S. (2011). *Financial literacy and planning: Implications for retirement wellbeing* (No. w17078). National Bureau of Economic Research.

Lyons, A. C., Rachlis, M. ve Scherpf, E. (2007). What's ın a score? differences ın consumers' credit knowledge using ols and quantile regressions. *Journal of Consumer Affairs*, 41 (2): 223–249.

Mandel, L. (2008). The Financial Literacy of Young American Adults. Results of the 2008 National Jumpstart Coalition Survey of High School Seniors and College Students, for the Jumpstart Coalition for Personal Financial Literacy. www.jumpstart.org/assets/files/2008SurveyBook.pdf (Erişim Tarihi:17.03. 2018).

Mandell, L. ve Klein, L. S. (2007). Motivation and financial literacy. *Financial Services Review*, 16(2): 105-116.

Mandell, L. ve Klein, L. S. (2009). The Impact of Financial Literacy Education on Subsequent Financial Behavior. *Journal of Financial Counseling and Planning,* 20(1), 15-24**.**

Mason, C. (2003). *Conceptualising Financial Literacy - An Ethnographic Study of School Governors*. Loughborough: Loughborough: University.

Mason, C.L.J. ve Wilson, R.M.S. (2000). Conceptualising Financial Literacy. *Loughborough: Business Schooll*. Loughborough: Loughborough University.

Mecham, L.R. (2005). Bankruptcy Basics, Washington DC: Bankruptcy Judges Division, Administrative Office of the United States Courts. http://www.alnba.uscourts.gov/bankbasics-pre2005.pdf (Erişim Tarihi:17.03. 2018).

Meiery, S. ve Sprenger, C. (2008). Discounting Financial Literacy: Time Preferences and Participation in Financial Education Programs. Federal Reserve Bank of Boston. https://www.bostonfed.org/economic/ppdp/2007/ppdp0705.pdf (Erişim Tarihi: 07.04.2018).

Metin, M. (2014). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Miller, M., Godfrey, N., Levesque, B. ve Stark, E. (2009). *The Case for Financial Literacy in Developing Countries: Promoting Access to Finance by Empowering Consumers.* World Bank, DFID, OECD, and CGAP joint note, Washington, DC: World Bank.

Miller, M., Reichelstein, J., Salas, C. ve Zia, B. (2015). Can you help someone become financially capable? A meta-analysis of the literature. *World Bank Research Observer*, 30(2): 220-246.

Monticone, C. (2011). *Financial Literacy and Financial Advice: Theory and Emprical Evidence.* Torino Üniversitesi Doctorate Thesis, Italy.

Murphy, J. L. (2013). Psychosocial factors and financial literacy. *Social Security Bulletin*, 73(1): 73-81.

NFI (2006). Financial Forum on Assessing Adult Financial Literacy and Why It Matters.
https://www.indstate.edu/business/sites/business.indstate.edu/files/Docs/Assessing-Financial-Literacy.pdf (Erişim Tarihi: 09.11.2018).

OECD (2005). Improving Financial Literacy, *ISBN 9.789.264.012.578* (Erişim Tarihi: 09.11.2018).

OECD (2006). The İmportance of Education, Policy Brief, July 2006 (Erişim Tarihi: 11.11.2018).

OECD (2008). International Conference on Financial Education: Taking Financial Literacy to the Next Level: Important Challenges and Promising Solutions, Washington D.C. (Erişim Tarihi: 15.11.2018).

OECD (2009). Financial Literacy and Consumer Protection: Overlooked Aspects of the Crisis, Oecd Recommendatıon on Good Practıces on Fınancıal Educatıon and Awareness Relatıng to Credıt. http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/PISA%202012%20framework %20e-book_final.pdf (Erişim Tarihi: 21.11.2018).

OECD (2012). Supplementary Questions: Optional Survey Questions for the OECD INFE Financial Literacy Core Questionnaire. http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/PISA%202012%20framework %20e-book_final.pdf (Erişim Tarihi: 24.11.2018).

OECD (2013). PISA 2012 Assessment and Analytical Framework Mathematics, Reading, Science, Problem Solving and Financial Literacy. OECD Publishing.http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/PISA%202012%20framework %20e-book_final.pdf (Erişim Tarihi: 26.11.2018).

OECD (2014). *PISA 2012 Results: Students and Money: Financial Literacy Skills for the 21st Century (Volume VI).* PISA: OECD Publishing http://dx.doi.org/10.1787/9789264208094 (Erişim Tarihi: 28.11.2018).

Okka, O. (2010). *Finansal Yönetim: Teori ve Çözümlü Problemler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Tic. Ltd.

Özdemir, A., Temizel, F., Sonmez, H. ve Er, F. (2015). Financial literacy of university students: a case study for Anadolu University, Turkey. *International Journal of Management Economics and Business*, 11(24): 97- 110.

Özel, K. (2007). *İyi Uygulama Örnekleri Çerçevesinde Kamu Mali Yönteminde Toplam Kalite Uygulamaları ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi.* Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı.

Özer, Ö. (2019). Investıgatıon the level of fınancıal lıteracy: An applıcatıon on students of health management department. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(2).

Öztürk, E. ve Demir, Y. (2015). Finansal okuryazarlık ve para yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi akademik personel üzerine bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (68): 13-134.

Paramasivan, C. ve Subramanian, T. (2009). *Financial Management.* Delhi, India: New Age International Publishers.

Parasız, İ. (2009). *Para, Banka ve Finansal Piyasalar*. Bursa: Ezgi.

Robb, C.A. ve Sharpe, D.L. (2009). Effect of personal financial knowledge on college students'credit card behavior. *Journal of Financial Counseling and Planning,* 20(1): 25-40.

Rooij, M., Lusardi, A. ve Alessie, R. (2007). Financial literacy and stock market participation. *NBER Working Paper* No. 146, National Bureau of Economic Reserch

Sarıgül, H. (2014). A survey of financial literacy among university students. *Muhasebe ve Finansman Dergisi,* 17(64): 207-224.

Sarıgül, H. (2015). Finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği: geliştirme, geçerlik ve güvenirlik. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(1): 200-218.

SPK, (2012). Yatırım Yaparken Nelere Dikkat Etmeliyim? SPK Yatırımcı Bilgilendirme. www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20121116&subid=0&ct=f (Erişim Tarihi: 16.11.2018).

SPK, (2013). www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20121116&subid=0&ct=f (Erişim Tarihi: 16.11.2018).

Stanculescu, M. S. (2010). Analysis of the Financial Literacy Survey in Romania and Recommendations. *Journal of Student Financial Aid,* 17(1): 3

Şahin, C. (2014). Bir meslek yuksekokulu oğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesine ilişkin bir araştırma: Bozüyük Meslek Yüksekokulu örneği. *Uluslararası Hakemli Ekonomi Yönetimi Araştırmaları Dergisi*, 2: 19-29.

Şahin, M. ve Barış, S. (2017). Finansal okuryazarlık ve tasarruf davranışları: kamu çalışanları üzerine bir inceleme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(2): 77-103.

Şantaş, F. ve Demirgil, B. (2015). Ekonomik okuryazarlığı düzeyinin tespitine ilişkin bir araştırma. *Akademik Bakış Dergisi,* (48): 46-60.

Şarlak, Z. (2012). Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi (2.Baskı). *T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü,* İstanbul: Nakış Ofset.

Tabachnick-Fidell, B.G. ve Tabachnick, L.S. (2013). *Fidell Using Multivariate Statistics* (sixth ed.) Boston: Pearson Publishers.

Taylor, M., Jenkins, S. ve Sacker, A. (2009). Financial Capability and Wellbeing: Evidence from the BHPS. *Financial Sevices Authority, Occasional Papers ın Financial Regulation.* Occasional Paper Series 34.

TDK.(2018). *Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü*. Ankara: TDK Yayın No: 232.

Temizel, F. (2010). *Mavi Yakalılarda Finansal Okuryazarlık*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Tomaskova, H., Mohelska, H. ve Nemcova, Z. (2011). Issues of Financial Literacy Education, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 28: 365 –369.

Türk Dil Kurumu (2018). Türkçe Sözlük. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.532aa31cadfd77.80.584.078 (Erişim Tarihi; 11.12.2018).

Türk Dil Kurumu (TDK) (2014). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.561f8377a58267.89.973.648 (Erişim Tarihi: 12.10.2018).

Türkiye Bankalar Birliği (TBB) Risk Merkezi, (2015). Borcunu Ödemeyen Bireysel Kredi ve Bireysel Kredi Kartı Borçluların Sayısı (Yıllık). İstanbul:Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi, http://www.riskmerkezi.org/trTR/istatistikiBilgiler.aspx (Erişim Tarihi:17.03. 2018).

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, (TCKB) (2014). *Yurtiçi Tasarruflar.* Yayın No: KB: 2902 - ÖİK: 742. Özel İhtisas Komisyonu Raporu.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2018). http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/GYKA_2011/turkce/metaveri/tanim/gelirleilgili-kavramlar/index.htm (Erişim Tarihi: 18.11.2018).

Usul, H., Bekçi, İ. ve Eroğlu, A.H. (2002). Bireysel Yatırımcıların Hisse Senedi Edinimine Etki Eden Sosyo- Ekonomik Etkenler. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (19): 135- 155.

Ünsar, S. (2009). Yetkinliğe dayalı ücret yönetiminin genel bir değerlendirilmesi, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 10(1): 43-56.

Varcoe, K. P., Martin, A., Devitto, Z. ve Go, C. (2005). Using a financial education curriculum for teens. *Financial Counseling and Planning,* 16(1): 63-71.

Vitt, L. A., Reichbach, G.M., Kent, J.L. ve Siegenthaler J.K. **(**2005). Goodbye to Complacency: Financial Literacy Education in the Us. 2000- 2005, *Insitute for Socio Financial Studies,* Middleburg, USA.

Volpe, R. P., Chen, H. ve Lui, S. (2006). An analysis of the importance of personal finance topics and the level of knowledge possessed by working adults. *Financial Services Review,* 15(1): 81–99.

Walstad, W. B., Redbeck, K. ve Macdonald, R. A. (2010). The Effects of Financial Education on the Financial Kowledge of High School Sudents. *The Journal of Consumer Affairs,*44(2): 336-357.

World Bank, (2008). Financial Literacy Survey Questionnaire.http://siteresources.worldbank.org/INTECAREGTOPPRVSECDEV/Resources/RU-WB_Financial_Literacy_Questionnaire.pdf (Erişim Tarihi:17.03.2018).

Xu, J. ve Gong, L. (2017). Financial Literacy around the World. *The Lancet*, 389(10074): 1151-1164.

EKLER

EK 1: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde Öğrenim Gören Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Bilgi, Tutum ve Davranış Düzeylerinin Araştırılması Anketi

Bu anket formu siz değerli öğrencilerimizin finansal okuryazarlık düzeylerinin bilgi, tutum ve davranış boyutlarında tespit edilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar ile eğitim konuları ve finansal konularda karar alıcı mercilere faydalı bilgiler sunulacak olup aynı zamanda bundan sonraki çalışmalara da referans kaynağı sağlanmış olunacaktır. Ankette bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar topluca değerlendirilecek olup tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

Çalışmanın ve sonuçlarının sağlıklı değerlendirilebilmesi için ankette yer alan soruları ve maddeleri 11samimi ve ciddi bir şekilde cevaplamanız ve doldurmanız son derece önemlidir. Bununla birlikte ankete katılımda gönüllülük esastır.
Değerli katkılarınız için teşekkür ederiz.

Vedat DURSUN

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz ( ) Kadın ( ) Erkek

2. Yaşınız ( ) 19 yaş altı ( ) 20-22 ( ) 23-25 ( ) 26 ve üzeri

3. Bölümünüz ……

4. Program Türünüz ( ) 1. Öğretim ( ) 2. Öğretim

5. Sınıfınız ( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4

( ) Uzatma durumunda

6. Babanızın Eğitim Düzeyi ( ) Okur- yazar değil ( ) İlköğretim ( ) Lise ( ) Lisans

( ) Lisansüstü

7. Annenizin Eğitim Düzeyi ( ) Okur- yazar değil ( ) İlköğretim ( ) Lise ( ) Lisans

( ) Lisansüstü

8. Kişisel Aylık Geliriniz? ( ) 470 TL ve altı ( ) 471-800 TL ( ) 801-1200 TL ( )

1201 TL ve üzeri

9. Bir bankada 1000 TL'lik bir tasarruf hesabınızın olduğunu ve faiz oranının da yılda % 2 olduğunu varsayalım. Eğer bu şartlar altında paranızı faize yatırırsanız 5 yıl sonra paranız ne kadar olacaktır?

( ) 1020 TL'den fazla ( ) Tam olarak 1020 TL ( ) 1020 TL'den az ( ) Bilmiyorum ( ) Cevap yok

10. Tasarruf hesabınızın size sunduğu faiz oranının yılda %1 olduğunu ve enflasyonun da yılda %2 olduğunu varsayın. Bir yıl sonra paranızın durumu hesaba yatırdığınız güne kıyasla ne olur?

( ) Artar ( ) Aynı kalır ( ) Azalır ( ) Bilmiyorum ( ) Cevap yok.

11. Aşağıdaki ifadelerden hangisi borsanın ana işlevini açıklamaktadır?

( ) Borsa, hisse senedi kazançlarını tahmin etmeye yardımcı olur.
( ) Borsa, hisse senetlerinde fiyat artışına yol açar.
( ) Borsa, hisse senedi satmak isteyenler ile hisse senedi almak isteyen insanları bir araya getirir.
( ) Yukarıdakilerden hiçbiri.
( ) Bilmiyorum.
( ) Cevap yok

12. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

( ) Bir yatırımcı herhangi bir yatırım fonuna para yatırdığında parasını ilk bir yıl içerisinde çekemez.
( ) Yatırım fonlarında aynı anda hisse senedi ve tahvillere yatırım yapmak gibi farklı varlıklara yatırım yapılabilmektedir.
( ) Yatırım fonları, geçmiş performanslarına bağlı olarak garantili bir getiri oranı sağlar.
( ) Yukarıdakilerden hiçbiri
( ) Bilmiyorum.
( ) Cevap yok

13. Faiz oranları düştüğünde tahvil fiyatlarına ne olur?

( ) Artar ( ) Düşer ( ) Aynı kalır ( ) Bilmiyorum ( ) Cevap yok.

14. Bir şirketin hisse senedini satın almak genellikle borsa yatırım fonuna oranla daha güvenli bir getiri sağlar.

( ) Doğru ( ) Yanlış ( ) Bilmiyorum ( ) Cevap yok

15. Hisse senetleri normalde tahvillerden daha risklidir.

( ) Doğru ( ) Yanlış ( ) Bilmiyorum ( ) Cevap yok.

16. Uzun bir süre (örneğin 10 veya 20 yıl) göz önünde bulundurulduğunda, hangi varlık normal şartlarda en yüksek getiriyi sağlar?

( ) Tasarruf hesapları ( ) Tahviller ( ) Hisse senetleri ( ) Bilmiyorum ( ) Cevap yok.

17. Normal şartlarda, hangi varlık zaman içinde en yüksek dalgalanmayı gösterir?

( ) Tasarruf hesapları ( ) Tahviller ( ) Hisse senetleri ( ) Bilmiyorum ( ) Cevap yok.

18. Bir yatırımcı parasını farklı varlıklar arasında yaydığı zaman para kaybetme riski:

( ) Artar ( ) Azalır ( ) Değişmez ( ) Bilmiyorum ( ) Cevap yok.

19. Aşağıdaki kavramlar hakkında bilgi düzeyinizi kutucuklara "X" işareti koyarak belirtiniz.

Kavramlar	İyi Biliyorum	Biliyorum ama İçeriğini bilmiyorum	Yeterince Bilgim yok
Bileşik Faiz			
Basit Faiz			
Kredi kartı ödeme tarihi			
Kredi Kartı faiz oranları			
Kredi Kartı Minimum Ödeme Tutarı			
Hazine bonosu			
Hisse Senedi			
Risk getiri oranları			
Bireysel Emeklilik Sigortası			
Hayat sigortası			
Ek limit ve Faiz Oranları			

20. Lütfen aşağıdaki ifadelere ne derece katıldığınızı ilgili kutucuklara "X" işareti koyarak belirtiniz.

1: Kesinlikle Katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Kararsızım 4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılmıyorum	1	2	3	4	5
Para ile ilgili konular karmaşıktır.					
Planlanmamış harcamalar için kenarda her zaman para bulundurulmalıdır.					
Finansal planlama ve bütçe çok parası olanlar için gereklidir.					
Günlük ve haftalık gibi kısa dönemler için harcama planı yapmak gereksizdir.					
Ne yaparsam yapayım parasal durumum ne artar ne de azalır. Değiştiremem.					
Finans konularında eğitim almak isterim.					
Alışveriş yapmak mutluluğum için çok önemlidir.					
Para harcanmak içindir, biriktirmek için değil.					
Harcamalarımı kontrol etmekte zorlanırım.					
Haftalık ve aylık harcama planları yaparım.					
Paramın nasıl bittiğini anlamam.					
Alışveriş yaparken aynı ürünün farklı fiyatlarını kıyaslarım.					
Bir şey satın alırken maddi durumumu dikkate alırım.					
Gazetelerin ve televizyonların ekonomi ve finans haberlerini izlerim.					

…TEŞEKKÜR EDERİZ.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Vedat DURSUN
Doğum Yeri	Konya
Doğum Tarihi	01.12.1991

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Fakülte	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Bölüm	İşletme

YÜKSEK LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	İşletme
Ana Bilim Dalı	İşletme

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	**KPDS (…..) ÜDS (….) TOEFL (….) EILTS (….)**
…	

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	
Görevi/Pozisyonu	
Tecrübe Süresi	

KATILDIĞI

Kurslar	
Projeler	

İLETİŞİM

Adres	
E-mail	vedatdursun0942@hotmail.com